

T.C

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ROMANTİK KISKANÇLIĞIN ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU
ŞEMALAR VE ÇOCUKLUK TRAVMALARI İLE İLİŞKİSİ**

Selma Büşra EKEN

Dr. Öğr. Üyesi Birim Sungu TALU

İstanbul - 2018

T.C
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

ROMANTİK KISKANÇLIĞIN ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU
ŞEMALAR VE ÇOCUKLUK TRAVMALARI İLE İLİŞKİSİ

Selma Büşra EKEN

164102036

YÜKSEK LİSANS

TEZİ

DANIŞMAN.: Dr. Öğr. Üyesi Birim Sungu TALU

İstanbul – 2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 164102036
Öğrenci Adı Soyadı	: Selma Büşra Eken
Anabilim Dalı	: Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. Birim Sungu Talu
Tezin Başlığı	: Romantik Kiskançlığın Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar Ve Çocukluk Travmaları İle İlişkisi

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 19.07.2018	Saati	: 10:00
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☒ OY BIRLIGI ☐ OY ÇOKLUGU			
☐ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.			
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)			
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDEDİLMESİ kararı alınmıştır.			
Savunmada Tezin Başlığı	: ☒ Değişmedi.	☐ Değişti.	
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: ☐ GELMEDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☐ OY BIRLIGI ile REDEDİLMİŞTİR.			

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Yrd. Doç. Dr. Birim Sungu Talu	
Üye	Doç. Dr. Korkut Ulucan	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Başak Ayık	

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Romantik Kıskaçlığın Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Çocukluk Travmaları İle İlişkisi” adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih: 27/06/2018

Selma Büşra EKEN

TEŞEKKÜR

Klinik psikoloji eğitimim boyunca desteklerini esirgemeyen bütün hocalarıma ve danıŐmanım Birim Sungu TALU'ya,

Psikoloji lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca daima yanımda olup maddi manevi beni destekleyen canım annem Őerife EKEN ve canım babam Hasan Hüseyin EKEN'e ,

Veri toplama aŐamasında katkılarından dolayı bitanecik kız kardeŐim Őerife Sena EKEN'e, canım kuzenim Selim ACAR'a ve yardım eden bütün arkadaŐlarıma,

Manevi desteklerini her zaman hissettiğim, "Ablacım bilgisayar alabilir miyim, tezimi yapmam lazım" dediğimde hiÇ surat asmadan izlediği film den, oynadığı oyundan ayrılan minik kardeŐlerim Semih EKEN ve AyŐe Betül EKEN'e,

Tez sürecinin baŐından bu yana yoğun olduğu halde her daim yardıma koŐan, tezle ilgili bütün konularda yardımcı olan arkadaŐım Volkan ARSLAN'a sonsuz teşekkür ederim.

Selma Büşra EKEN Temmuz, 2018

ÖZET

ROMANTİK KISKANÇLIĞIN ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMALAR VE ÇOCUKLUK TRAVMALARI İLE İLİŞKİSİ

Bu çalışmada romantik kıskançlığın, erken dönem uyum bozucu şemalar ve çocukluk travmaları ile arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Buna ek olarak romantik kıskançlığın, uyum bozucu şemaların ve çocukluk çağı travmalarının bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Çalışma örneklemini, çeşitli üniversitelerde öğrenim görmekte olan 94 gönüllü üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

Bu çalışmada veriler; Romantik Kıskançlık Ölçeği, Young Şema Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Sosyo-Demografik Bilgi Formu ile elde edilen bilgilerle toplanmıştır.

Araştırmada veri analizi için SPSS 22.00 programından faydalanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi kullanılmıştır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda; erken dönem uyum bozucu şemaların ve çocukluk çağı travmalarının romantik kıskançlık ölçeği alt ölçekleriyle bazı boyutlarda ilişkili olduğu ancak bu ilişkinin açıklayıcılık gücünün düşük olduğu bulunmuştur.

Sosyo demografik özelliklere bakıldığında, çocukluk çağı travmalarından erkeklerin fiziksel ve duygusal ihmal puanları ile fiziksel, duygusal ve cinsel istismar puanları ve toplam puanları kadınlarınkinden yüksek bulunmuştur. Erken dönem uyum bozucu şemaların cinsiyete ve yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Romantik kıskançlık ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında sadece kıskançlığın nedenleri ölçeğinde yetersizlik duygusu ve kaybetme korkusu puanlarında farklılaşma bulunmaktadır. Erkeklerin ortalaması, kadınların ortalamasından yüksek bulunmuştur. Evli olamayıp romantik ilişkisi bulunan kişilerin kıskançlık tetikleyicilerinden birinci tür ve ikinci tür kıskançlık tetikleyicilerine verdikleri tepkiler, ilişkisi olamayanların puanlarından yüksek bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Romantik Kıskançlık, Çocukluk Çağı Travmaları, Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar

ABSTRACT

THE CORRELATION OF ROMANTIC JEALOUSY WITH THE EARLY MALADAPTIVE SCHEMES AND THE CHILDHOOD TRAHOMAS

The aim of the study is to assess if romantic jealousy has a significant correlation with the early maladaptive schemes and the childhood traumas. Additionally, a further survey is carried out if the romantic jealousy, maladaptive schemes and yet the childhood traumas differentiate according to some 'variables'.

The work's paradigm is consisted of 94 volunteer university students currently studying in various universities.

Within the work, data is collected by means of information gathered using; Romantic Jealousy Scale, Young Scheme Scale, Early Childhood Traumas Scale and Socio-demographic Information Form Scale.

As SPSS 22.00 is chosen as data analysis software; numbers, percentages, average values and standard deviation are among the descriptive statistical methods in data evaluation. T-test is used in the comparison of quantitative continuous data between two independent groups. Pearson's Correlation and Regression Analysis were applied between the continuous variables of the study.

As a result it is observed that, early maladaptive schemes and childhood traumas are correlated in some extents with the sub-scales of Romantic Jealousy Scale; but expressiveness might of this correlation is found as minor.

Considering socio-demographic characteristics; physical, emotional neglect scores and physical, emotional, sexual abuse scores, and finally total scores associated with childhood traumas of male subjects were found higher than female subjects. Significant differences were found in the early maladaptive schemes's differentiation, according to gender and agespecification. When examining the differentiation of Romantic Jealousy Scale according to gender, sole differentiations found (within motives of jealousy scale) were in the feeling of inadequacy scores and in the fear of loss scores. The average value of male subjects is found higher than female subjects. The reaction towards primary and secondary jealousy triggers is higher among bachelor subjects who have a romantic relationship rather than the subjects who have not a romantic relationship.

KEY WORDS: Romantic Jealousy, Childhood Traumas, Early
Maladaptive Schemes

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

Yemin Metni	i
Önsöz/Teşekkür.....	ii
Özet	iii
Abstract	iv
İçindekiler	v
Tablolar Listesi	viii
Kısaltmalar ve Simgeler Sayfası	ix
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1 Problem	1
1.2 Amaç	3
1.3 Önem	4
1.4 Sayıtlar	4
1.5 Sınırlılıklar	5
İKİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ALAN YAZIN	6
2.1. ROMANTİK KISKANÇLIK	6
2.1.1 Romantik Kıskançlık Tanımları	6
2.1.2 Kıskançlık Haset Farkı.....	7
2.1.3 Kuramsal Bakış.....	8
2.1.3.1 Psikodinamik Kurama Göre Kıskançlık.....	8
2.1.3.2 Evrim Kuramına Göre Kıskançlık.....	10
2.1.3.3 İlişkisel Türbülans Modeli	11
2.1.3.4 Sosyal Mübadele Kuramı	12
2.1.3.5 Bilişsel Olgusal Kurama Göre Kıskançlık	13
2.1.3.5.1 Lazarus'un Kuramı	13
2.1.3.5.2 Bilişsel Kuramlar.....	15
2.1.3.6 Transaksiyonel Yaklaşımına Göre Kıskançlık.....	16
2.1.3.7 Bağlanma Kuramına Göre Kıskançlık.....	18
2.1.3.8 Sistemik Kurama Göre Kıskançlık.....	19
2.1.3.9 Sosyal Karşılaştırma Kuramına Göre Kıskançlık	20
2.1.3.10 Yatırım Kuramına Göre Kıskançlık.....	21
2.1.4 Kıskançlığın Etkileri	22
2.1.5 Kıskançlık Tepkileri	24
2.1.5.1 Kültür	26

2.1.5.2 Cinsiyet	27
2.1.5.3 Kişilik.....	30
2.1.5.4 Sahip Olunan İlişkinin Özellikleri.....	30
2.1.5.5 Durumsal Faktörler Ve Yapılan Yüklemeler.....	31
2.1.5.6 Stratejik Hareketler	32
2.1.6 Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	32
2.1.7 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	36
2.2 ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMALAR	38
2.2.1 Şema Yapısının Tarihi	38
2.2.2 Young'un Şema Tanımı	39
2.2.3 Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Karakteristikleri	40
2.2.4 Şemaların Temeli	41
2.2.4.1 Çekirdek Duygusal İhtiyaçlar	41
2.2.4.2 Erken Dönem Yaşam Deneyimleri	42
2.2.4.3 Duygusal Mizaç	43
2.2.5 Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanları	44
2.2.5.1 Güven Alanı	44
2.2.5.2 Saygı Alanı	47
2.2.5.3 Sevgi/ Aidiyet Alanı	48
2.2.5.4 Sabır Alanı	49
2.2.6 Literatür	50
2.3 ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI	52
2.3.1 Tarihsel Bakış	52
2.3.2 Çocukluk Çağı Travmaları Tanımları	53
2.3.3 Prevelans	56
2.3.4 Risk Faktörleri	59
2.3.5 Çocukluk Çağı Travmalarının Yetişkinlik Dönemi Yaşantılarına Etkisi	60
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	64
3.1 Araştırma Evren Ve Örnekleme	64
3.2 Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları	64
3.2.1 Demografik Bilgi Formu Etkisi	65
3.2.2 Romantik Kıskançlık Ölçeği	65
3.2.3 Young Şema Ölçeği Kısa Form 3	66

3.2.4 Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	67
3.3 Araştırma Verilerinin Toplanması İşlemi	69
3.4 Verilerin Analizi	69
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	70
4.1 Betimleyici İstatistikler	70
4.1.1 Sosyo-Demografik Özelliklerin Dağılımı	70
4.1.2. Ölçüm Değişkenlerinin Ortalama, Standart Sapma ve Ranj Değerleri	75
4.1.3 Öğrencilerin Kıskaç Biri Olduğunu Düşünme Değişkenine Göre Dağılımları ...	77
4.2. İlişkilik Durumunun Belirlenmesi İçin Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları	78
4.3. Çocukluk Çağı Travmasının Romantik Kıskaçlık Üzerine Etkisine Dair Bulgular	79
4.4. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Romantik Kıskaçlık Üzerine Etkisine Dair Bulgular	91
4.5 Sosyo- Demografik Özelliklere Dair Bulgular	106
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	117
5.1 Tartışma Ve Sonuç	117
5.2 Öneriler	126
KAYNAKÇA	127
EKLER	148
Ek 1: Sosyo-Demografik Bilgi Formu	148
Ek 2: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	151
Ek 3: Young Şema Ölçeği Kısa Form 3	154
Ek 4: Romantik Kıskaçlık Ölçeği	158
Ek 5: Etik Kurul Onay Raporu	161
ÖZGEÇMİŞ	162

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo 1: Tanımlayıcı Özelliklerin Dağılımı

Tablo 2: Romantik Kıskançlık Puan Ortalamaları

Tablo 3: Çocukluk Travmaları Puan Ortalamaları

Tablo 4: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar Puan Ortalamaları

Tablo 5: Öğrencilerin Kıskanç Biri Olduğunu Düşünme Değişkenine Göre Dağılımı

Tablo 6: Romantik Kıskançlık İle Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar Ve Çocukluk Travmaları Arasında Korelasyon Analizi

Tablo 7: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Birinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Tablo 8: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının İkinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Tablo 9: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Üçüncü Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Tablo 10: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Fiziksel Tepki Üzerine Etkisi

Tablo 11: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Duygusal Tepki Üzerine Etkisi

Tablo 12: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Bilişsel Tepki Üzerine Etkisi

Tablo 13: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Çıkış Üzerine Etkisi

Tablo 14: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Umursamama Üzerine Etkisi

Tablo 15: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Bağlılık Üzerine Etkisi

Tablo 16: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Konuşma Üzerine Etkisi

Tablo 17: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Olumlu Etki Üzerine Etkisi

Tablo 18: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Olumsuz Etki Üzerine Etkisi

Tablo 19: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Yetersizlik Duygusu Üzerine Etkisi

Tablo 20: Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Kaybetme Korkusu Üzerine Etkisi

Tablo 21: Çocukluk Çağı Travmasının Birinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Tablo 22: Çocukluk Çağı Travmasının İkinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Tablo 23: Çocukluk Çağı Travmasının üçüncü Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Tablo 24: Çocukluk Çağı Travmasının Fiziksel Tepki Üzerine Etkisi

Tablo 25: Çocukluk Çağı Travmasının Duygusal Tepki Üzerine Etkisi

Tablo 26: Çocukluk Çağı Travmasının Bilişsel Tepki Üzerine Etkisi

- Tablo 27:** Çocukluk Çağı Travmasının Çıkış Üzerine Etkisi
- Tablo 28:** Çocukluk Çağı Travmasının Umursamama Üzerine Etkisi
- Tablo 29:** Çocukluk Çağı Travmasının Bağlılık Üzerine Etkisi
- Tablo 30:** Çocukluk Çağı Travmasının Konuşma Üzerine Etkisi
- Tablo 31:** Çocukluk Çağı Travmasının Olumlu Etki Üzerine Etkisi
- Tablo 32:** Çocukluk Çağı Travmasının Olumsuz Etki Üzerine Etkisi
- Tablo 33:** Çocukluk Çağı Travmasının Yetersizlik Duygusu Üzerine Etkisi
- Tablo 34:** Çocukluk Çağı Travmasının Kaybetme Korkusu Üzerine Etkisi
- Tablo 35:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Birinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi
- Tablo 36:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların İkinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi
- Tablo 37:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların üçüncü Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi
- Tablo 38:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Fiziksel Tepki Üzerine Etkisi
- Tablo 39:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Duygusal Tepki Üzerine Etkisi
- Tablo 40:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Bilişsel Tepki Üzerine Etkisi
- Tablo 41:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Çıkış Üzerine Etkisi
- Tablo 42:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Umursamama Üzerine Etkisi
- Tablo 43:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Bağlılık Üzerine Etkisi
- Tablo 44:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Konuşma Üzerine Etkisi
- Tablo 45:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Olumlu Etki Üzerine Etkisi
- Tablo 46:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Olumsuz Etki Üzerine Etkisi
- Tablo 47:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Yetersizlik Duygusu Üzerine Etkisi
- Tablo 48:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Kaybetme Korkusu Üzerine Etkisi
- Tablo 49:** Çocukluk Travmalarının Cinsiyete Göre Ortalamaları
- Tablo 50:** Çocukluk Travmalarının Evli Değilse Romantik İlişki Varlığına Göre Ortalamaları
- Tablo 51:** Çocukluk Travmalarının Yaşa Göre Ortalamaları
- Tablo 52:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Cinsiyete Göre Ortalamaları
- Tablo 53:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Evli Değilse Romantik İlişki Varlığına Göre Ortalamalar
- Tablo 54:** Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Yaşa Göre Ortalamaları

Tablo 55: Romantik Kıskançlığın Cinsiyete Göre Ortalamaları

Tablo 56: Romantik Kıskançlığın Evli Değilse Romantik İlişki Varlığına Göre Ortalamaları

Tablo 57: Romantik Kıskançlığın Yaşa Göre Ortalamaları

KISALTMALAR VE SİMGELER

KISALTMALAR

AIDS: Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu (Acquired Immune Deficiency Syndrome)

CTQ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (Childhood Trauma Questionnaire)

DSM-V: Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı veya Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-V)

RKÖ: Romantik Kıskançlık Ölçeği

YŞÇ-KF2: Young Şema Ölçeği Kısa Form-2

YŞÖ- KF3: Young Şema Ölçeği Kısa Form-3

SİMGELER

A: Sebep

B: Sonuç

A→B: Sebepden sonuca doğru

A→B→A: Sebepden sonuca, sonuçtan sebebe doğru

F: anlamlılık

min: en küçük değer

max: en büyük değer

n : kişi sayısı

ort: ortalama

p: anlamlılık

r: karar açıklama oranı

ss: standart sapma

t: t-testi katsayısı

β: regresyon katsayısı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölüm, araştırma problemini, amacını, önemini, sayıltılarını, sınırlılıklarını içermektedir.

1.1 PROBLEM

Romantik ilişkiler, bireyler tarafından karşılıklı olarak kabul edilen bir ilişki biçimi (Collins, 2003), sevgili ya da evli çiftlerin özgürce seçtiği tutku, yakınlık ve bağlanma ile betimlenen birliktelik (Sternberg, 1986) şeklinde tanımlamalara sahiptir. Romantik ilişkiler çoğu zaman kişisel başarı ve maddi kaynaklardan daha fazla önem kazanmakta, bireyler romantik ilişkilerini mutluluk ve sevinç kaynağı olarak görmektedir (Burger, 2004).

Romantik ilişkilerdeki en yaygın, güçlü ve yıpratıcı duygulardan biri ise kıskançlıktır (Aune & Comstock, 1991). İlişkilere bazen heyecan katan kıskançlık (Pines, 1992b), bazense ilişkilerde karanlık taraf olmaktadır (Buss, 2000).

Tarih boyunca insanların çoğu kıskançlık yaşamıştır (Bringle and Evenbeck 1979, akt., Pandilla, 2007). Kıskançlık kavramı felsefe, antropoloji, sosyoloji, edebiyat gibi birçok alanın konusu olmuştur (Pines ve Aronson, 1983). Shakepeare kıskançlığı “yeşil gözlü canavar” olarak betimlemiştir (Pines, 2003). Psikoloji alanında ise 1980’li yıllardan sonra romantik kıskançlık kavramının daha fazla araştırıldığı görülmektedir (Guerrero & Eloy, 1992).

Romantik kıskançlık, sahip olunan ilişkinin kaybına yönelik bir tehdit algılandığında verilen karmaşık tepkiler olarak tanımlanmaktadır (Pines, 2003). Kimi kuramcılar romantik kıskançlığı doğal ve normal kabul ederken, kimileri kıskançlığı patolojik olarak ele almıştır. Bu araştırmada kuramların görüşlerine ayrı ayrı yer verilecektir.

Kıskançlık baskı ve kaygı duygularıyla birlikte var olan ızdıraplı, kederli bir duygudur (Tiggelaar, 1956; akt, Mullen,1990). Beraberinde; üzüntü, utanç, yetersizlik,

aşğılanmışlık, öfke gibi birçok duygunun da yaşanmasına sebep olmaktadır (Mullen, 1990). Romantik ilişkide yıpratıcı, yıkıcı etkilere sebep olarak, ilişkiye ve aşka zarar veren kıskançlık çiftler arasında ağır yaralanmalara, cinayetlere yol açabilecek kadar kötü sonuçlar doğurabilmektedir (Buunk & Bringle, 1987). Bu nedenle çift terapisti yapan uzmanların romantik kıskançlık kavramını ve dinamiklerini anlamaları gerekmektedir.

Kıskançlığın kökleri kişinin kendisini güçlü, arzulanır ve bağımsız hissettirecek sevgiden çocukluk yıllarında yoksun kalmasından kaynaklanır. Bu bakımdan kıskançlık çaresiz ve küçük düşen kişinin geçmişteki bir döneme verdiği gecikmiş bir tepkidir (Blévis & Heal, 2009). Kıskançlığın şiddetinin kişiden kişiye değıştiğı bilinmektedir. Kıskançlığı şiddetli yaşan insanların daha çok bağımlı, nevrotik, mutsuz, kaygılı, alçakgönüllü, dogmatik, dış kontrol odaklı, yaşamdan ve dünyadan hoşnutsuz kişiler oldukları görülmektedir (Biringle et al., 1979; Mathes & Severa, 1981; Mathes, Phillips et al., 1982; akt., Utkan, 2016).

Travma, kişinin ruhsal ve bedensel bütünlüğüne zarar veren, kişinin baş edemediğı durumlar ve yaşantılar olarak tanımlanmaktadır. Travmalar doğal afetler ve kazalar sonucunda olabileceğı gibi insan eliyle de olabilmektedir. Özellikle insanoğlunun sebep olduğı travmatik yaşantılar kişileri daha fazla etkilemektedir (Turan, 2011). Çocukluk çağı travmaları kişinin korunmaya en çok muhtaç olduğı dönem olan çocukluk döneminde, bakım veren kişisi ya da başka bir yetişkin tarafından istemli veya istemsiz maruz kaldığı, sağılığını biyolojik, psikolojik ve sosyal olarak bozan ya da olumsuz etkileyen yaşantılar olarak tanımlanmaktadır (World Health Organization, 1999).

Dünya Sağılık Örgütü (DSÖ); Şiddet ve Sağılık Dünya Raporuna (World Report on Violence and Health) göre çocukluk çağı travmaları; ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar olarak dört grupta incelenmektedir (Runyuan et al., 2002).

Çocukluk çağı travmaları sadece gerçekleştiğı dönem olan çocuklukta değıl, yetişkinlik döneminde de olumsuz etkilerini sürdürmektedir (Bilim, 2012; Kendall-Tackett, 2002; Lamont, 2010; MacMillan et al. 2006 ve Mullen et al., 1996). Çocukluk

çağı travmalarının ileriki dönemlerde kişinin ruhsal sağlığını, başkaları ve diğerleriyle kurduğu ilişkiyi olumsuz etkileyeceği birçok araştırmada incelenmiştir (Herman, 2007).

Young, Klosko ve Weishaar'a (2003) göre kişinin psikolojik olarak uyumlu ve sağlıklı yetişebilmesi çocukluk çağındaki temel duygusal ihtiyaçlarının karşılanması ile mümkündür. Bu ihtiyaçların karşılanmaması kişinin benliğine zarar veren, yaşamı boyunca tekrarlanan, bilişsel ve duygusal örüntüleri içeren erken dönem uyum bozucu şemaların oluşmasına sebep olmaktadır. Çocukluk çağında oluşan bu şemalar yetişkinlik döneminde kişinin değişen durumlara uyum sağlamasını zorlaştırmakta ve psikolojik rahatsızlıklara neden olmaktadır (Soygüt vd., 2009; Young et al., 2003; Young, 1999).

Yakın ilişkilerde ise olayların yorumlanış şeklini etkilemekte, olumsuz varsayımlara, imkansız ve mantık dışı beklentilere sebep olarak ilişki kalitesini düşürmekte, çoğu zaman ise ilişkinin bitmesine sebep olmaktadır (Yoosefi et al., 2010).

1.2 AMAÇ

Bu araştırma ile amacımız; romantik kıskançlığın, uyum bozucu şemalar ve çocukluk çağı travmalarıyla ilişkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda değişkenler arası ilişkilerden yola çıkılarak araştırmanın soruları oluşturulmuştur;

1. Romantik kıskançlık ile uyum bozucu şemalar arasında bir ilişki var mıdır?

2. Romantik kıskançlık ile çocukluk çağı travmaları arasında bir ilişki var mıdır?

3. Romantik kıskançlık, uyum bozucu şemalar ve çocukluk çağı travmaları; cinsiyete, yaşa, kaç kardeş olduğuna, kaçınıcı çocuk olduğuna, medeni duruma, çocuk sahibi olma durumuna, beraber yaşanan kişiye, gelir düzeyine, psikiyatrik bir hastalığa, 0-2 yaş bakımın kim tarafından yapıldığına, 0-6 yaş bakımın kim tarafından yapıldığına, çocuklukta kim tarafından yetiştirildiğine, çocuklukta ilgi biçimine, çocuklukta ailenin durumuna, çocuklukta annenin sağ olma durumuna, çocuklukta babanın sağ olma durumuna, şu anki ailenin durumuna, annenin eğitim durumuna, babanın eğitim durumuna, anne ve babada psikolojik rahatsızlık durumuna, kardeşle

psikolojik rahatsızlık durumuna, engelli kardeşe sahip olma durumuna, romantik ilişki içinde bulunma durumuna, ilişki süresine, evlilik süresine göre farklılaşmakta mıdır?

1.3 ÖNEM

Bu araştırmada çocukluk döneminde yaşanan travmaların ve çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmaması sonucunda oluşan erken dönem uyum bozucu şemaların yetişkinlikte romantik ilişkilerde birçok soruna sebep olan kıskançlık ile ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Literatüre baktığımızda; romantik kıskançlık kavramıyla ilgili yapılan çalışmalar çok olmamakla birlikte farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Ülkemizde, çocukluk çağı ruhsal travma yaşantılarının uzun dönem etkilerini ele alan çalışmaların da az olması bu çalışmanın önemini arttırmaktadır. Özellikle çocukluk çağı travmaları ile romantik kıskançlık arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma bilindiği kadarıyla yoktur. Erken dönem uyum bozucu şemaların, romantik kıskançlıkla ilişkisini inceleyen çalışma sayısı ise çok azdır. Bu bağlamda yapılan araştırma literatüre katkı sağlamaktadır.

Bu araştırmadan sağlanan bulguların özellikle çift terapisinde psikologlara ışık tutması beklenmektedir. Ayrıca çocukluk çağı travmaları ve erken dönem uyum bozucu şemaların kıskançlıkla ilişkisine dair oluşan farkındalığın çift terapisinde uzmanlara farklı bir bakış açısıyla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4 SAYILTILAR

Bu araştırmanın sayıltıları şunlardır;

Araştırmaya gönüllü olarak katılan üniversite öğrencilerinin veri toplama araçlarını doğru ve içtenlikle yanıtladıkları varsayılmaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının bilgiyi toplamada geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

Araştırmaya gll bir Şekilde katılan niversite öğrencilerinden oluşan çalışma grubunun evreni yeterli seviyede temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.5 SINIRLILIKLAR

Araştırma İstanbul Üniversitesi, Kırklareli niversitesi, Üsküdar Üniversitesi, NiŐantaŐı Üniversitesi, Beykent Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Kültür Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Haliç niversitesi çeşitli bölüm ve fakültelerinde okuyan öğrencilerin katılımı ile yapılmıştır.

Bu araştırma Sosyo-Demografik Form, Romantik Kıskaçlık leği, Young Şema leği Kısa Form 3 ve çocukluk ağı Travmaları leği'nin ölçtüğü deđiŐkenlerle sınırlıdır.

Araştırma, araştırma soruları ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ALAN YAZIN

Bu bölümde; romantik kıskançlık (romantik kıskançlık tanımları, kıskançlık haset farkı, kuramsal bakış, kıskançlığın etkileri, kıskançlık tepkileri, yurt dışında yapılan çalışmalar, yurt içinde yapılan çalışmalar), erken dönem uyum bozucu şemalar (şema yapısının tarihi, Young'un şema tanımı, erken dönem uyum bozucu şemaların karakteristik özellikleri, şemaların temeli, erken dönem uyum bozucu şema alanları, literatür), çocukluk çağı travmaları (tarihsel bakış, çocukluk çağı travmaları tanımları, prevalans, risk faktörleri, çocukluk çağı travmalarının yetişkinlik dönemine etkisi) ile ilgili kavramsal çerçeve ve ilgili alan yazın yer almaktadır.

2.1 ROMANTİK KISKANÇLIK

2.1.1. Romantik Kıskançlık Tanımları

Pines (1998) kıskançlığı; kişinin değer verdiği partneriyle ilişkisinin bozulma ya da bitme tehditleri ile karşı karşıya geldiğini düşündüğü durumda verdiği karmaşık tepkiler olarak tanımlar. Kıskançlık birçok insan için acı verici ve dayanılması zor bir duygudur (Pines & Bowes, 1992).

Buunk ve Bringle'a (1987) göre kıskançlık, bireyin halihazırda devam eden veya önceden var olmuş olan ilişkisindeki kişiyle, üçüncü bir kişinin ilişkisinden kaynaklanan, duygusal olarak hoş olmayan bir tepkidir.

DeSteno ve Salovey'e (1996a) göre kıskançlık, değer verilen biriyle inşa edilmiş ilişkinin bozulması veya tehlikeye girmesiyle oluşan ve gittikçe artan, öfke, mutsuzluk, korku duyguları ile kendini belli eden sapkın bir duygu durumudur.

White (1981)' a göre kıskançlık; kişinin partneri ile gerçek ya da olabileceği düşünülen üçüncü bir diğer kişi arasındaki gerçek veya potansiyel bir ilişki olabileceği sebebiyle algılanan, ilişkinin varlığına karşı bir tehdit olarak görülen bu durumda

kişideki karmaşık duygu, düşünce ve davranışlardır. Algılanan tehdit, kişinin benlik saygısına veya ilişkinin kalitesine, geleceğine yönelik olarak düşünülmektedir.

Margaret Mead (1977), kıskançlığı kişinin kendine saygısına yönelik algıladığı tehdide karşılık oluşan talihsiz bir duygu olarak tanımlamaktadır (Mathes, 1992).

Kıskançlık bazılarına göre aşkın, bazılarına göre kendine olan saygının düşük olmasının ya da kaybetme korkusunun, güvensizliğin göstergesidir (Greenberg & Pyszczynski, 1985).

Bringle ve Boebinger (1990), romantik kıskançlığı, kişinin romantik ilişkisine yönelik algıladığı tehdide gösterdiği reaksiyon şeklinde tanımlamıştır.

Bir diğer tanıma göre kıskançlık, "Bir ilişkiyi korumayı ve sürdürmeyi amaçlayan, temelinde korku olan bir tepki"dir (Buunk ve et al., 1996).

Pfeiffer ve Wong (1989), kıskançlığı karmaşıklık açısından çok boyutlu görmüşler ve büyük ölçüde olumsuz bir duygu olduğunu söylemişlerdir.

Edalati ve Tedzuan (2010) ise kıskançlık için, "Bireyin ilişkisinin tehdit edildiğini algıladığında hissettiği güçlü olumsuz duygulardır" tanımlamasını yapmıştır.

Max Frish Merkle'ye (2006) göre kıskançlık, çeşitli duyguların karışımıdır. Korku ve öfke duygusu, aşağılık duygusu ve nefrete doğru oluşum göstermektedir.

Solmuş (2008) ise kıskançlığı; kişinin partnerinin bir başkasını daha çekici olarak algılaması ya da bir rakibin varlığına inanması şeklinde tanımlamıştır.

Kıskançlık duygusu, kızgınlık ve korkuyu içinde barındıran, bireyin çok değer verdiği ilişkisinin, rakip bir kişinin ilişkinin bazı boyutlarına sahip olacağı ile ilgili kişisel değerlendirme sonucunda oluşturduğu duygusal bir durumdur (Teismann and Mosher, 1978).

2.1.2 Kıskançlık Haset Farkı

Kıskançlık ve haset kavramları günlük yaşamda aynı iki kelime gibi kullanılsa da aslında anlamları aynı değildir. Aralarındaki temel fark, hasette üçüncü bir kişinin olmamasıdır. Haset eden kişi diğerine imrenir ve diğerinin sahip olduğu; mal varlığına,

güzel gözlerine, kişisel özelliklerine, başarısına ve benzeri özelliklerine göz koyabilir. Hasedin odağı nesne veya özelliktir. Kıskançlığın odak noktası ise ilişkiye tehdit olarak algılanan üçüncü bir kişidir (Brehm, 1992; Friday, 2000; LaFollette, 1996; Pines, 1998; Salovey ve Rodin, 1989; akt.; Demirtaş, 2004).

Haset diğer kişilerin sahip olduklarına sahip olmayı, diğerlerinin niteliğini, başarısını veya maddi olanaklarını kendininkiler ile karşılaştırmayı ve sonucunda da çekememe boyutuna ulaşan durumu anlatır (Anderson, 2002; Kim and Hupka, 2002; Parrott and Smith, 1993; Pines, 1998).

Kıskançlık kişinin değer verdiği ilişkisi, kendince tehlikeye girdiğinde yaşadığı bir duygu olması ve koruma amaçlı bir tepki olması sebebi ile hasetten ayrılır. Haset eden kişi kendinde olmayan bir şeye sahip olmayı istiyorken, kıskanan kişi sahip olduğu şeyi kaybetmemek için korumaya güdülenmiştir (Pines & Aronson, 1983).

2.1.3 Kuramsal Bakış

Bu kısımda romantik kıskançlığa kuramların bakış açısı yer verilecektir.

2.1.3.1 Psikodinamik Kurama Göre Kıskançlık

Psikodinamik yaklaşım kıskançlığın çocukluk dönemindeki yaşantılardan ve bilinçaltı süreçlerden kaynaklandığını belirtir (Pines, 1998; Pines, 1992). Psikinalizin kurucusu olan Freud kıskançlığı evrensel olarak ele alır. Freud'a göre kıskançlık normal ve kaçınılmazdır. Bu sebeple kıskançlık yaşamadığını iddia eden kişi yaşadığı durumu bilinçaltına bastırmaktadır (Yates, 2000; Pines, 1992b). Pinta, Freud'dan etkilenecek bu durumu "patolojik hoşgörü" olarak tanımlamaktadır. Psikodinamik yaklaşıma göre bilinçdışı süreçler kıskançlığı yönetmektedir. Her kişinin bilinçaltında, farkına varmadığı birçok dürtü, korku, istek ve travmatik anı bulunmaktadır (Pines, 1998). Bilinçaltındaki duygu ve düşünceler, bilinç düzeyinde tersi şekilde ifade edilmektedir. Psikodinamik yaklaşıma göre kişiler patolojik kıskançlık içeren bir ilişkiye de kendi istekleriyle başlamaktadır. Bunun sebebi çocuk çağındaki yaşantılar, doyurulmamış duygusal ihtiyaçlar, travmalardır. Kişi duygusal ihtiyaçları karşılanmamışsa bu

ihtiyacını giderebilecek özellikteki kişileri eş olarak seçmektedir (Pines & Aronson, 1983). Çocukluktan kalma aldatmayla ilgili travmatik içsel çatışmaları olan kişilerin, yetişkinlikte aldatma konusunda süregelen çatışmaları olmaktadır. Çocukluk çağındaki kıskançlık yaşantıları da yetişkin kıskançlığına dair ipuçları vermektedir. Çocukluk çağındaki koşullara benzer durumlar olduğunda kıskançlık duyguları tekrar yaşanmaktadır (Mathes, 1992).

Freud kıskançlığın temel kaynaklarını; aşık olunan kişiyi kaybetme düşüncesinin sebep olduğu üzüntü, istenilen her şeye sahip olunamayacağına dair acı farkındalık, başarılı rakiplere karşı hissedilen haset duyguları ve kaybın sorumluluğunu kendi üstüne alarak yapılan öz eleştiri şeklinde özetlemektedir (Pines, 1998).

Psikodinamik yaklaşıma göre kıskançlık babaya karşı olan rekabet ve kuşkudan kaynaklanmaktadır. Sevginin kaybedilme korkusu, sevilen kişi ve rakip için hissedilen düşmanlık ile benlik saygısına vurulan narsistik darbe kıskançlığın temelidir (Klein, 1999; akt., Çapkın, 2012).

Psikodinamik yaklaşım kıskançlığın kaynağını çocukların iki-üç yaş dönemleri olan odipal dönemdeki yaşantılarla açıklar. Freud'a göre çocuklar bu dönemde ilk cinsel hazlarını yaşarlar. Her çocuk karşı cinsten ebeveynine aşıktır. Kız çocuklar babalarına, erkek çocuklar annelerine cinsel istek duyarlar. Diğer ebeveyn ise rakip konumundadır. Rakip çocuğa göre daha güçlüdür ve çocuk başlattığı bu yarışta kaybeder. Çocuk yetişkin olduğunda romantik bir ilişkideyken, üçüncü bir kişi ona rakip olursa algıladığı tehdit eski yarasını kanatır (Freud, 1922, 1955; Pines, 2003). Freud (1922) yetişkinlik döneminde yaşanan romantik kıskançlığın sebebini yaşamın ilk yıllarındaki bu rekabete dayalı ilişkinin tekrarlanması sonucu olduğuna inanmaktadır (Deutsch, 2006).

Freud 3 farklı kıskançlıktan bahseder. Bunlar;

1. Yarışmacı (competitive) ya da normal kıskançlık
2. Yansıtılmış (projected) kıskançlık
3. Sanrısız (delusional) kıskançlıktır.

Yarışmacı kıskançlık da kişi sevdiği bir şeyi, rakibi olarak gördüğü kişiye kaptırdığından ya da kaptıracağından korkarak acı çekmektedir. Kendine olan saygısını

kaybetmemle birlikte sevdiği kişiyi kaybettiği için kendisini suçlamakta ve eleştirmektedir.

Yansıtılmış kıskançlık aldatma dürtülerinin veya gerçek bir aldatılmanın bastırılmasından oluşur. Eşini aldatan veya başka birini arzu eden, fakat bunu eyleme geçiremeyen erkek, kendi istediği ya da yaptığı davranışı eşine yansıtarak, eşinin yapmayı istediğini ya da yaptığını iddia eder.

Sanrısız kıskançlık da kökenini bastırılmış aldatma dürtülerinden alır (Mathes, 1992). Ancak burada kişi kendi hemcinsine ilgi duymaktan korktuğu için, eşini rakip olarak gördüğü hemcinsinden hoşlanmakla suçlar (Demirtaş, 2004). Bu homoseksüel ilginin kökeni Freud'a göre çocukluk döneminde bütün bireylerin cinsellik bakımından iki taraflı (biseksüel) olmasıdır (Basow, 1992).

2.1.3.2 Evrim Kuramına Göre Kıskançlık

Evrım kuramının; kurucusu olan Darwin'e göre kıskançlığın kökeninde evrimsel sebepler bulunmaktadır. Çünkü kıskançlık içgüdüsel ve türün devamı için zorunluluk içerir. Var olan ilişkiyi koruma işlevi vardır (Kenrick and Trost, 1997). Çiftlerin üremelerini, çocuklarını yetiştirmelerini ve böylece soylarını devam ettirmelerini sağlar. Üçüncü kişinin ilişkiyi bozarak, üremeyi engellemesine izin vermez (Lucas, 2007). Kıskançlığın bu işlevinin hayvanlarda da görülmesini, kıskançlığın doğuştan ve evrensel olması ile açıklamıştır (Darwin, 1965; akt., Pines, 2003).

Evrimsel kuram kıskançlığın cinsiyete göre farklılık gösterdiğini öne sürmektedir. Kurama göre erkekler için önemli olan çocuğun biyolojik babası olmak ve sadece kendi çocuğuna maddi manevi yatırım yapmaktır (Taylor et al., 2007) Bu sebeple; cinsel aldatılma yaşamış bir erkekte kıskançlığının yüksek olması çocuğun kendisinin olmasına dair yaşadığı kuşkudan kaynaklanmaktadır (Daly et al., 1982). Yaşanılan bu belirsizliğin yol açtığı kaygı tarih boyunca görülmektedir (Pietrzak et al., 2002). Doğurganlık kendi ellerinde olan kadınlarda ise kıskançlık daha çok duygusal aldatılmanın yaşandığı durumlarda, ilişkinin yitimine yönelik tehdit algısıyla oluşmaktadır (Buunk et al., 1996).

Evrimsel psikoloji zemininde incelenen kuramlardan biri de Haselton, Buss ve De Kay'nın (1998) öne sürdüğü hata yönetimi kuramıdır. Kurama göre bireyler, belirsiz durumlar olduğunda, kendilerini güvende hissetmek için, hayatta kalabilmek ve üreyebilmek için, kendilerine en çok yarar sağlayan adaptif hataya eğilim gösterirler (Buss, 2000). Evrimsel yaklaşıma göre kadın ve erkeklerin problemlerine çözüm bulurken farklı yaklaşımlar sergiliyor olmaları, cinsiyetler üzerinde farklı adaptif yanlılıklar oluşturmuştur (Buss, 2001).

Hata yönelimi kuramının açıkladığı yanlılıklardan biri olan “Abartılı Değerlendirme Yanlılığı”nı Haselton ve Buss (2000) eşleşme yanlılığı olarak ortaya atmıştır (Hill, 2007). Eşleşme yanlılığında birey hemcinsine karşı varsayımlarında abartılı değerlendirme yapar. Karşı tarafı daha çekici algılayan birey kendisini avantajlı duruma sokmuş olabilir. Devreye giren kıskançlık mekanizması kişiyi olabilecek tehditlere karşı tetikte tutar. Dolayısıyla kıskanan bireyin rakibin çekiciliğini abartarak algılaması bir adaptasyondur. Hata yönetimi kuramı kıskançlığın neden irrasyonel olduğunu bu şekilde açıklamaktadır (Yılmaz, 2011).

2.1.3.3 İlişkisel Türbülans Modeli

Solomon ve Knobloch'un (2004) modeli olan “Türbülans Modeli”nden esinlenen Theiss ve Solomon (2008) ilişkisel türbülans modelini geliştirmiştir. Model; romantik ilişkiler üzerinde ilişkisel belirsizlik ile partnerlerin sebep olduğu özelliklerin etkisini açıklamak için oluşturulmuştur. İlişkisel belirsizliğin kaynakları; kişinin ilişkiye yaptığı kendi yatırımındaki belirsizlik (kendilik belirsizliği), partnerinin ilişkiye yaptığı yatırımındaki belirsizlik (partner belirsizliği) ve ilişkiye olan güvenilirlikteki belirsizlik (ilişkisel belirsizlik) olarak ele alınmaktadır (Berger and Bradac, 1982; Knobloch and Solomon, 1999). Modele göre ilişkisel belirsizliğin hissedildiği durumlar; ilişkilerde yoğun duygusallığın yaşanmasına sebep olmakta ve ilişkideki olumsuzluklara negatif yaklaşıma sebep olmaktadır (Pinalp and Honeycutt, 1985; Theiss and Solomon, 2005). Ayrıca hissedilen bu ilişkisel belirsizliğin oluşturduğu güvensizlik daha fazla kıskançlık hissedilmesine neden olmaktadır (Afifi et al., 2004; Knobloch and Carpenter, 2004; akt., Houser, 2009).

2.1.3.4 Sosyal Mübadele Kuramı

Sosyal mübadele kuramlarından biri olan Thibaut ve Kelley'in karşılıklı bağımlılık kuramına göre (1959); insanlar ilişkilerinden aldıkları haz ve doyumun yüksek olmasını ve performanslarını olumsuz etkileyen etmenlerin düşük olmasını istemektedirler. Yani bireylerde yüksek ödül, düşük bedel arayışı vardır (akt., Azizoğlu-Binici ve Hovardaoğlu, 1996).

Kurama göre ilişkiden yüksek doyum sağlamak, iki tarafın da özgürce etkinliklerini belirleyebildiği ilişkilerde yaşanmaktadır. (örneğin, partide başka biriyle özgürce dans etme veya karşı cins bir arkadaşına sahip olma) (Buunk, 1997). Ancak bu durum bir süre sonra kıskançlık oluşturmaktadır. İlişki dışı etkinliklere daha fazla ihtiyaç duyan ve bunu karşılayan taraf daha az kıskançlık yaşarken diğer taraf kıskançlığın kölesi olmaktadır (Buunk; 1981, 1982, 1988). Mathes ve Severa'nın (1981) yaptığı araştırmada ise daha az bağımlı olan ve ayrı olarak farklı etkinliklere katılabilen bireylerin daha az kıskançlık yaşadıkları bulunmuştur (akt., Demirtaş, 2004)

Doyurucu bir ilişkide çiftin bir sorunla karşılaştığında işbirliğine giderek sorunu çözmeye anlaşmaya çalışmaları, birbirlerinin çıkarlarını gözetmeleri beklenmektedir. Fakat bu durum, aldatma olduğunda ya da kıskançlığı tetikleyen bir durum ortaya çıktığında, beklenenin tersine işbirliği olmaz, çift öfke ve saldırganlıkla baş etme yoluna girer. Karşılıklı bağımlılık kuramına göre kıskançlığın düzeyi ilişkideki bağımlılık derecesine bağlıdır. İlişki biterse daha çok şey kaybedeceğini düşünen bağımlı tarafın daha fazla kıskançlık yaşayacağı beklenmektedir (Brehm, 1992; Buunk & Bringle, 1987). Doyurucu bir ilişkide her iki tarafın da birbirlerinin istek ve çıkarlarını gözetmesi bekleneceğinden, sorun yaşandığında işbirliğine gidilmesi, yani sorun çözme ve uzlaşma yöntemlerinin tercih edilmesi beklenmektedir. Ancak, aldatma ya da kıskançlığı tetikleyici bir durum söz konusu olduğunda, beklenenin aksine işbirliği sona ermekte, öfke kendini göstermekte ve saldırganlık en çok görülen baş etme yolu olmaktadır (Buunk, 1986).

2.1.3.5 Bilişsel Olgusal Kurama Göre Kıskançlık

Bilişsel olgusal kuram Lazarus'un (1966) insanları sorgulayıcı, çevresini ve içinde bulunduğu durumu aşama aşama değerlendiren organizma olarak tanımlamasından hareketle oluşturulmuştur.

Bilişsel değerlendirme kuramına göre ortamda bulunan uyarıcıya verilen bilişsel tepkiler, duyguları oluşturur. Kuram, kıskançlığa eşlik eden düşünce, duygu ve davranışları açıklamak üzere kullanılmaktadır (Lazarus, 1991; Lazarus and Lazarus, 1994; akt. Houser, 2009).

White (1981a, b), bilişsel olgusal kuramı, kıskançlık ile ilgili açıklamalarında temel alarak; kıskançlığın tetiklenme sebebinin kişinin partnerini bir rakibe kaptırması (veya böyle olacağına dair bir inancının olması) olarak açıklamaktadır. Kuram kıskançlığa uyarlanınca bir üçgen oluşmaktadır. Üçgen birey (B), eş (E) ve rakipten (R) oluşur. Bu üçgende birey eşini, bir rakibe karşı kaybetme tehlikesi içindedir.

2.1.3.5.1 Lazarus'un Kuramı

Lazarus (1966)'un kuramında, ilk olarak birincil değerlendirme yapan birey durumla ilgili karar verir. Durum; stres verici, olumlu/ılımlı ya da ilişkisizdir. Rakibinin eşiyile bir ilişki kurma ihtimali yoksa veya düşükse durum onun için "ilişkisiz" sayılır ve bu durum için zaman, enerji harcamaz, çok az duygusal tepki verir ya da hiç vermez. Birey eşini sevmiyorsa, rakibin varlığını bu durumda olumlu/ılımlı olarak algılayabilmektedir. Ya da birey çok eşliliğe olumlu yaklaşıyorsa, eşini rakiple paylaşmaktan rahatsız olmayacak ve durumu yine olumlu/ılımlı olarak algılayacaktır.

Rakip olarak görülen kişinin; eşini elde etme olasılığı varsa ya da elde etmişse üçgen birey tarafından stres verici olarak değerlendirilecektir. Rakibin eşini elde edebilme olasılığı, rakibin sosyal beğenirliği ile ilişkilidir. Bireyin strese girmesine sebep olan bu sosyal beğenirlik unsurları; fiziksel çekicilik, zenginlik veya zeka gibi unsurlar olabilir. Eğer rakip ve eş arasında cinsel bir birliktelik olmuşsa; bireyin eşiyile arasındaki bağ zarar görmüş olacak ve birey eşini kaptırmış olduğuna veya kaptırabileceğine inanacaktır. Böyle bir durumda da birincil değerlendirme son derece stres verici

şeklinde olacaktır. Bireyin eşine aşık olması ve eşinin de onu tatmin ediyor olması durumunda birey rakibin varlığını yine stres verici olarak değerlendirir. Bireyin inanç sisteminde ilişkinin özel olması, sadakat ve tek eşlilik önemliyse rakibin varlığı büyük oranda stres verici olacaktır. Ayrıca bireyin özgüveninin düşük olması gibi psikolojik faktörler ile kıskançlık seviyesi rakibi stres verici olarak değerlendirmesinde etkili olmaktadır.

Özetleyecek olursak bireyin, durumu stres verici olarak algılaması; rakibe karşı olan etiketlemeleri, eşine bağlılığı ve aşkı, kendi psikolojik durumu, değer yargıları, ön kabulleri, yaşadığı kültürden getirdiği özellikler gibi birçok etkene bağlı olmakla birlikte her bireyde rakibin uyardığı stresin şiddeti de farklılık göstermektedir.

Stres verici olarak algılanan duruma bireyin duygusal tepkisi kıskançlıkla birlikte gelen yoğun öfke, ilişkiden alınan ödüllerin kaybedilmesi ile de duygusal çöküntü ve kaygı olacaktır. Birincil değerlendirme sonucunda rakip stres verici olarak değerlendirilmişse ikincil değerlendirme yapılır. İkincil değerlendirmede birey stres verici durumla nasıl baş edeceğini belirler.

Bireyin ikincil değerlendirmesi eşiyile ilişkisini daha iyi hale getirmek için yapabileceği şeyler üzerinde yoğunlaşacaktır. Birey kendini rakiple bir yarışın ortasında bulur. Eşine, rakipte olandan daha fazla ödül sunabilir. Yani rakip ile fiziksel çekicilik, duyarlılık, başarı, zeka gibi birçok açıdan yarışa girebilir. Bir yandan da eşinin ilişkilerinde doyumsuzluk yaşadığını, rakibi cinsel olarak çekici bulup, daha çok ilgi görmek için ilişkiyi sınıadığını düşünecektir. Ödüllendirme sonunda birey kendisinin daha fazla ödül verdiğini düşünürse rakibi tehdit olarak algılamayı bırakır. Tersini durumunda ise tehlike onun için hala devam ediyordur.

Birey ikincil değerlendirmesi sonucunda eşini cezalandırmayı seçebilir. Bu cezalar; cinsel, fiziksel veya maddi katılımı çekmek, fiziksel veya duygusal şiddete başvurmak, ayrılmak ya da bunlarla tehdit olabilir. Birey ayrıca rakibi cezalandırarak da eşinden uzak durmasını sağlama yoluna gidebilir.

Birey diğer bir yöntem olarak eşinin üzerinde normatif, ahlaksal veya yasal güç uygulama yolunu seçebilir. Özellikle birey evliyse, eşi üzerinde yasal ve sosyal bir takım haklara sahiptir. Nişanlı ve ya sözlü olmaları da belirleyici olacaktır. Eşin bireyi

rakip için terk etmesi, e e ahlaki bir sorumluluk ya da suçluluk hissettirecek mi diye bireyi düşündürür. Ve aralarında böyle bir bağın olmaması durumunda kendini daha fazla tehdit altında hissettirecektir.

Bireyin başvurabileceği bir diğer yöntem de savunma mekanizmalarını kullanmak olabilir. Birey e ini zaten sevmediğini, rakibe e ini kaptırmaktan dolayı şanslı olduğunu düşünmeye ba layabilir. Kendi saygısını yükseltebileceği i lere ba layabilir (akademik gelişim, i  yerinde başarılar, sporda başarılar gibi). Ya da alternatif ilişkileri düşünmeye ba layabilir. Bu yöntemleri i e yaramazsa e i olmadan ya ayamayacağı inancı daha çok peki ir ve algıladığı tehlike artar.

Bireyin ba  etme stratejilerine başvurmasıyla yeniden değerlendirme süreci ba lamı  olur. Taktikleri i e yararsa problemine  z m bulmuş olur. Aksi takdirde yeni  z m yolları aramaya ba layacaktır. White (1981a) bu durumda bireyin eşinin sebep olduğu yaraları saracak başka bir partner bulacağını ve bu durumun daha çok kadınlarda görüldüğünü savunmaktadır.

2.1.3.5.2 Bilişsel Kuramlar

Aaron T. Beck 1960'lı yılların başında depresyon tedavisinden yola çıkararak "bilişsel terapi" olarak adlandırılan bir psikoterapi formu geliştirmiştir. Beck'e göre; olayların algılanı  biçimi ve yorumu duygulara, duygular da davranışlara etki etmektedir. Beck terapisinin özelliklerini kullanan ancak bazı kavramsalla tırmaları ve tedavi vurguları bir noktada daha farklı olan bir çok bilişsel davranış terapi yaklaşımı bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de Albert Ellis'in "Akılcı Duygusal Davranışçı Yaklaşım"ıdır (Beck, 2014).

"Bizi insanlar ve olaylar  zmez. Biz onların bizi  zeceklerini düşünerek kendimizi  zeriz." Albert Ellis

Albert Ellis insanların yersiz inançlar yüzünden sağlıksız duygusal sonuçlara vardığını söyler. Bu yersiz inançları; mantıksız, aşırı, zarar verici ve kendi kendine zarar verici olarak tanımlamaktadır. Akılcı d  nce ise; tolerans ve felaket gibi olumsuz sonuçlar d  nmeden üzüntüyü kaldıracılamaya dayanmaktadır. Akılcı d  nebilene kişi; üzüntü, suçluluk ya da d   kırıklığı gibi duyguları kabullenebilir.  nk  akılcı d  nce

olumlu inançtan kaynaklanır, dengelidir, iyimserliğe ve olasılıklara yer bırakır. Kişide sağlıklı duygusal sonuçlar oluşmasını sağlar. Ellis, kişinin düşünce biçimini değiştirmenin yersiz düşünceleri fark edip, doğruluklarını tartıştıktan sonra akılcı düşünceyle onlara meydan okumanın gerektiğini öne sürmektedir. Eğer biri aşta şansızlığa uğrarsa üzülür ve reddedilmiş hisseder. Ancak bu duyguları hissetmekle bunun bir inanç sistemi haline gelmesi arasında fark vardır (Weeks & Treat, 2012).

Bilişsel davranışçı yaklaşımda; davranışlar, öğrenmeler sonucunda oluşmaktadır. Psikolojik sorunlar da bu öğrenmelerin hatalı olduğu durumlarda oluşur. Bu sebeple kıskançlık, hatalı öğrenme sonucunda oluşan bir tepkidir. Doğal değildir ya da içgüdüsel oluşmamıştır. Kıskançlığın öğrenilebiliyor olması daha iyi tepkilerinde öğrenilebileceğini göstermektedir (Pines, 2003).

Ellis'e göre insanlar sevdikleri nesneye dair kıskançlık duymalarına yönelik doğuştan güçlü eğilimlerle dünyaya gelmektedir. Bu eğilimler sosyal öğrenmelerle etkileşim halindedir. Mantıksızca, yersiz olan kıskançlık duygusunun içinde akılcı olmayan inançlar bulunmaktadır. Bu inançlar; güvensizlik, hayal kırıklığı ve öfkeye karşı düşük tolerans içeren duyguları barındırmaktadır (Ellis, 1996).

2.1.3.6 Transaksiyonel Yaklaşım Göre Kıskançlık

Transaksiyonel yaklaşıma göre bireyin algılama yapısı çevresiyle girdiği etkileşimler sonucunda oluşur. İnsanlar yeni bir olayla karşılaştığında eski öğrendikleri çerçevesinde durumu değerlendirip ona göre davranmaktadır (Chaplain, 1975; akt., Houser, 2009). Yaklaşım göre olayları değerlendirirken referans olarak çevreyi alan bireyin algılama biçimini davranışlarının sebebinin içinde bulunduğu kültür, değer sistemi ve toplum tarafından öğretilenler belirlemektedir. Kıskançlığa verilen tepkiler de bu etmenler doğrultusunda oluşmaktadır (Bringle, 1991).

Bu sebeple kıskançlık, ilişkide partnerin gerçek, düşsel ya da olabilecek davranışlarının sonuçlarına göre bireyin verdiği tepkilerdir (Bringle and Buunk, 1985). Birey, üçüncü kişiye karşı ilişkisindeki ödülleri kaybedeceğini hissettiği an kıskançlık başlar. İlişkinin yönelik algıladığı tehditler eşin ya da ilişkinin kaybıyla beraber, zaman

ve statü kaybı, yetersizlik düşüncesi, özeline müdahale, eşine olan nefret duyguları gibi birçok kayıpla ilgilidir (Bringle, 1995).

Transaksiyonel yaklaşıma göre kıskançlığı oluşturan değişkenler; bağlanma, güvensizlik duygusu ve uyarılabilirliktir. Bu üçü bir aradadır ve her birindeki artma kıskançlık düzeyini ve sıklığını arttırmaktadır (Demirtaş, 2004). Transaksiyonel yaklaşımda bağlanma, karşılıklı bağımlılık anlamında kullanılmaktadır (Bringle and Buunk, 1985).

Bireyin ilişkisi bir takım yatırımlar gerektirir. Birey bu yatırımlarının, gelecekte beklentisi içerisinde. İlişkinin bitmesine yönelik algıladığı tehdit yatırımlarını kaybedebileceği tehdidini de içinde barındırmaktadır. Bu sebeple ilişkiye yatırımın ve beklentinin artması bağlanmayı arttırmaktadır. Bağlanmanın artması ise kıskançlığı tetikleyen durumlara verilecek tepkinin şiddetinin artmasına sebep olmaktadır (Bringle, 1991).

Güvensizlik duygusu, partnerin ilişkiye bağlılık algısı ile ilgilidir. Kıskançlık ilişkideki bağlılık kazandıran ilişkisel sonuçların belirsiz olduğu durumlarda yaşanmaktadır. Partnerin ilişkiye bağlanma düzeyinin düşmesi güvensizliği arttırmaktadır (Erber & Erber, 2001).

Uyarılabilirlik ise kıskançlığın tetiklendiği durumlarda duygusal tepkilerin şiddetinin artmasına sebep olan yatınlıktır. Bu yatınlık geleceğe yönelik bilişsel değişikliklerin de nedeni olmaktadır (Bringle, 1995).

Transaksiyonel yaklaşıma göre kıskançlık bireyden bireye önem dereceleri farklılaşan içsel ve dışsal değişkenlerdeki etkileşimin sonucudur (Bringle, 1991). Bu nedenle kuşkucu kıskançlık ve tepkisel kıskançlık olarak iki şekilde incelenmektedir (Bringle, 1995; Buunk, 1997; Pfeiffer & Wong, 1989).

Kuşkucu kıskançlıkta birey; partnerinin yapmış olduğu ya da yapacağından şüphe ettiği bir davranışla ilgili korku duyar, kaygılanır, partnerine takıntılı bir şüphecilikle yaklaşır. Kıskançlığa neden olacak önemli bir durum olmadığı halde küçük tetikleyici olaylarda yüksek duygusal tepkisel verir (Bringle, 1991).

Tepkisel kıskançlıkta ise bireyin ilişkiden aldığı ödüllerde azalma ya da tehdit edilme durumu söz konusudur. Partnerin isteyerek yaptığı ilişkisel davranışlar (üçüncü

biriyle flört etmek vb.), cinsel birliktelik yaşamaması, dikkatini tek ve başka birine yöneltmesi, kalabalıkta herkesin görebileceği şekilde başkasıyla ilgilenmesi durumunda oluşan kıskançlıktır. Bireyin kontrolünü kaybetmesi ve kendini sorumlu görmesi vereceği duygusal tepkinin düzeyini etkilemektedir.

Kuşkucu kıskançlıkta kıskançlığı tetikleyen ipuçlarına verilen yüksek düzeyde duygusal tepkiler bulunurken, tepkisel kıskançlıkta ilişkinin devam etmesini tehdit eden somut bir durumda verilen duygusal tepkiler bulunmaktadır (Rydell et al., 2007).

Kuşkucu kıskançlık düşük kendilik değeri, güvensizlik gibi içsel faktörlerin yarattığı kuşku, şüphe, kendine ve eşine güvensizlik ile ilgiliyken, tepkisel kıskançlık bağlılık, ilişkiye olan güven, sosyal ortam gibi dışsal faktörlerin sebep olduğu üzüntü, öfke ve korkuyla karakterize edilmektedir (Kirkpatrick, 1997; akt., Houser, 2009).

Transaksiyonel yaklaşıma göre içsel faktörleri oluşturan kişilik özellikleri, değerler, mizaç, bağlanma stilleri; dışsal faktörleri oluşturan ilişki etkileşim sistemlerinden, kültürel bağlam ve normlardan etkilenmektedir. Ancak bağlılık değişkeninin etkisine bakıldığında dışsal faktörlerin güvensizlik üzerinde etkisi daha fazla bulunmaktadır (Bringle, 2007).

2.1.3.7 Bağlanma Kuramına Göre Kıskançlık

Bağlanma kuramı ilk başta çocuk ve ebeveyni arasındaki ilişkide çocuğun gelişimini etkilemekte olan bağı incelemek amacıyla ortaya atılmıştır (Ainsworth et al., 1978; Bowlby, 1969, 1973, 1980).

Bowlby'e göre bağlanma figürüne yakınlık bebeklik döneminde bebeğe güven ve rahatlık duygusu yaşatır. Bu güvenle bebek çevresini rahatça araştırabilir. Bağlanma figürüne yakınlık bağlanma sisteminin temel işlevidir (Bowlby, 1969, 1973). Bebek etrafını keşfederken koku, kaygı benzeri negatif duygular yaşadığında bağlanma kişisi sakinleştirici yanıt verirse bebek rahatlayacak ve güveli bağlanma gerçekleşecektir. Ters durumda ise bebek negatif duyguların olumsuz sonuçlar getirdiği bağlantısını kuracak ve güvensiz bağlanmaya hizmet eden baş etme stratejileri geliştirmeye çalışacaktır (Brown and Wright, 2001). Bağlanma figürü ile yaşanan bu ilişkiler

gelecekte bireyin kişiliğini ve kişilerarası ilişkilere yaklaşımını etkileyecektir (Bowlby, 1969, 1973).

Ainsworth ve arkadaşlarına göre (1978), bebek ile bakıcısı arasında üç ayrı bağlanma stili bulunmaktadır. Bunlardan ilki güvenli bağlanmadır. Güvenli bağlanan çocuklar, bakıcısından ayrıldığında gerginlik yaşamazlar. İkincisi kaçınan bağlanma tarzında bağlanan çocuklardır. Bu çocuklar bakıcıları ile aralarına mesafe koymuştur ya da geçmişte bağlanma figürü kendisini reddettiği için kendi kendine yetebilmektedir. Üçüncüsü ise kaygılı ve kararsız bağlanma stilini benimseyen çocuklardır. Bu çocuklar bakıcısından ayrıldığında aşırı duyarlılık göstermektedir. Bakıcılarıyla kurdukları tutarlı olmayan bağlanma süreci, ihtiyaçlarının karşılanmama korkusuna neden olmaktadır. Hazan ve Shaver'e (1987) göre, çocukken kurulan bağlanma stilleri, yetişkinlikte romantik ilişkilerdeki bağlanmayla benzer özelliktedir. Romantik ilişkilerin tabiatında kaybetme, terk edilme ya da ayrılma olasılığına karşı yüksek bir kaygı durumu bulunmaktadır. Çocukluk yaşantısında güvensiz bağlanan kişilerde yetişkinlikte rakibi suçlama ve kıskançlık çok yüksek görülürken, güvenli bağlanma ile kıskançlık arasındaki ilişkinin ise az olduğu görülmüştür (Sharpsteen & Kirkpatrick, 1997). White (1971) kaygılı/kararsız bağlanma stillerine sahip kişilerin kıskançlık seviyelerinin yüksek olduğunu ileri sürmektedir. Bu kişiler kendilerini eş olarak yetersiz görmekte ve eşinin ilişkiye bağlılığının az olduğunu düşünmektedir. Farklı bağlanma stillerine sahip bireylerin kıskançlık yaşantılarındaki duygu, düşünce ve davranışlarının da farklılık gösterdiği görülmüştür (Sharpsteen & Kirkpatrick, 1997).

2.1.3.8 Sistemik Kurama Göre Kıskançlık

Sistemik kurama göre bir aile üyesindeki problem, tüm aile düşünülmeden anlamlandırılmaz. Denge kavramı sistemik düşüncenin merkezinde yer alır. Sistemik kurama göre çiftin yaşadığı yakınlık ve zorluğa her ikisinin de katkısı vardır (Weeks & Treat, 2012).

Kıskançlık da çiftlerden biri tarafından söylene bile çiftin ilişkisinin bir parçasıdır. İlişki dinamikleri sonucunda oluşmuştur, geçmiş yaşantılarla ilgili değildir (Pines, 1998).

Kurama göre kıskançlığın işlevsel bir yönü vardır ve çiftin arasında yaşanan bir problemi yansıtmaktadır. Bu yaklaşıma göre kıskançlık yaşayan kişiye değil, çiftin arasındaki ilişki kalıplarına bakmak gerekir. Kıskançlığın ilişkide neye hizmet ettiği önemlidir. Kıskançlık ve çiftin yaşadığı duygular ilişkilerinde bir iletişim yöntemi olarak görülebilir (Dokur & Profeta, 2006).

Sistemik terapide hedef nedenleri bulmak değil yıkıcı kalıbı kırmaktır. Sistemik yönelimli terapistler eşlerden birindeki değişimin diğer eşin değişimine de sebep olduğuna inanırlar (Pines, 1998). Doğrusal düşünce $A \rightarrow B$ şeklinde gösterilecek olursa sistemik düşüncenin şeması $A \rightarrow B \rightarrow A \rightarrow B \dots$ şeklinde olabilir (Penn, 1982). Çiftlerden birinde hissedilen duygu, düşünce ya da davranış sadece diğer kişinin neden olduğu bir sonuçtur demek doğrusal düşünce biçimidir. Sistemik düşünceye göre sadece sonuç (B) oluşunca durum kapanmaz. (B) tekrar (A)'ya sebep olur. Örneğin eğer çiftlerden biri "Kıskanıyorum, çünkü eşim diğer kadınlara çok bakıyor." derse sistemik düşünen terapist; adamın kadınlara çok bakmasının kısmen karısının kıskanıyor olmasından kaynaklandığını düşünecektir. Burada kıskançlık sonucunda oluşan kadının tepkileri ilişkide bir döngü oluşturmaktadır. Terapide eğer birey işlevsiz iletişimde ya da tekrar eden kalıplarda kendi katkısını görebilirse, değişim ve gelişime karşı güçlenebilir. Sistemik yaklaşımın temel amacı ilişkide karşılıklı ve tekrar eden yapıdaki belirtilerin anlamını ve işlevlerini bulabilmektir (Week & Treat, 2012).

2.1.3.9 Sosyal Karşılaştırma Kuramına Göre

Evrimsel psikoloji kapsamında ele alınan Sosyal Karşılaştırma Kuramını Leon Festinger (1954) öne sürmüştür. Festinger'in (1954) kuramına göre; insanlar kendileriyle ilgili fikir edinebilmek için, diğer insanların yetenek ve davranışlarıyla kendilerini karşılaştırmaktadır. Bu karşılaştırmayı kişi rastgele yapmamakta, karşılaştırdığı konuya en uygun kişi kimse onunla yapmaktadır (Broemer and Diehl, 2004).

Bireyin eşi ve rakibi arasında karşılaştırma yapması ilişkide sosyal karşılaştırmayı oluşturmaktadır (Mroz, 2010). Rakip; gerçek, hayali ya da geçmişteki bir kişi olabilir.

Salovey'e (1991) göre romantik ilişkilerde aynı cinsle yapılan sosyal karşılaştırma bireyin rekabeti için çok önemlidir. Tehdit olarak algılanan rakiple yapılan karşılaştırma sonucunda oluşan negatif geribildirimler kıskançlığa sebep olmaktadır (Dijkstra and Buunk, 2002).

Karşılaştırma sonucunda kıskançlık tepkisinin görülmesi karşılaştırılan alan ile kişinin benliğinin ilişkili olma durumuna göre değişmektedir. Eğer kişi fiziksel çekiciliğe önem veriyorsa ve rakibi aşırı derecede çekici ise kıskançlık tepkisi daha fazla görülmektedir (Salovey & Rodin, 1989). Aynı zamanda partnerin arzuladığı şeyler birey tarafından rakipte gözleniyorsa kıskançlık tepkisi yine artacaktır. Yani kişi partnerinin zeki insanlardan hoşlandığını biliyorsa ve rakip zekiyse kıskançlık yoğun olmaktadır (DeSteno and Salovey, 1996b).

Destone ve Salovey'in (1996b) yaptıkları çalışmalara göre; ilk romantik ilişkinin, çevresel durumun ve özellikle rakibin özelliklerinin değişimi kıskançlık düzeyini değiştirmektedir (Mroz, 2010).

2.1.3.10 Yatırım Kuramına Göre Kıskançlık

Rusbult'un (1983) önerdiği yatırım kuramı, ilişkilerde bağlanımın, kişisel ve kişilerarası gereksinimlerin karşılanması konusunda güvenin önemine bakmaktadır (Rusbult et al., 1998). Bağlanım; romantik ilişkinin işlevini, bireyin eşinin tepkisini değerlendirme şeklini, kıskançlık gibi problemlerin nasıl çözüleceğini anlamakta yordayıcı görevindedir (Rusbult et al., 1991; akt., Çimen, 2007).

Sharpsteen'e (1995) göre, sadece ilişkiye bağlılık değil, algılanan tehdit de kıskançlık yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu tehdit sadece ilişkiye yönelik değildir. İlişkiye yapılan yatırımlara karşı da birey tehdit altında hissetmektedir (Rusbult et al., 1987). Yapılan çalışmalara göre romantik ilişkiye bağlanımın yüksek olması kıskançlığın daha fazla yaşanmasına sebep olmaktadır (Rydell et al., 2004).

Yatırım kuramında, ilişkinin başlaması, sürdürülmesi ve sonlandırılması üzerinde durulmaktadır. Thibaut ve Kelly karşılıklı bağımlılık kuramında "Karşılaştırma düzeyi" ve "Seçenekler için karşılaştırma" kavramlarından bahsetmektedir. Yatırım kuramı da bu iki kavram üzerinde durmaktadır. Yatırım kuramına göre karşılaştırma

düzeyinde birey ödül ve kazançlarını kendi değerlerine ve standartlarına göre belirlemektedir. Kişi geçmiş ilişkilerindeki veya şu anki ilişkisindeki kazançları etrafındaki diğer kimselerin ilişkilerine göre gözlemleyerek değerlendirir. Kazancı yüksekse ilişkiden aldığı doyum yüksek olmaktadır. Seçenekler için karşılaştırmada birey; sahip olduğu ilişki dışındaki bir ilişkiden elde edebileceği ödüllerle kendi ilişkisinden aldığı ödülleri karşılaştırmaktadır. Alternatif ilişkiden daha fazla ödül alabileceğini düşünen kişi mevcut ilişkisini sonlandırmayı seçmektedir (Thibaut and Kelly, 1959; akt., Houser, 2009).

Yatırım kuramına göre kişiler ilişkilerinde yaşadıkları problemlere dört şekilde tepki vermektedir.

Birinci tepki yıkıcı ve aktif olan çıkış tepkisidir. Bu şekilde tepki veren kişinin amacı kendi benlik saygısını koruyup ilişkiyi sonlandırmaktır.

İkinci tepki yapıcı ve aktif olan konuşma tepkisidir. Bu davranışta kişi benlik saygısını ve ilişkisini korumak amacıyla partneriyle iletişim kurmaktadır.

Üçüncü tepki yapıcı ve pasif olan bağlılık tepkisidir. Burada kişi ilişkisini sürdürme amacıyla hiçbir eylemde bulunmadan beklemektedir. İlişkinin düzeleceğine dair inancı bulunmaktadır.

Dördüncü tepki yıkıcı ve pasif olan umursamama tepkisidir. Birey ilişkisini devam ettirme ya da benlik saygısını koruma gibi bir amaç içerisinde değildir. Yaşadığı sorunu, sorun olarak görmemektedir.

2.1.4 Kıskançlığın Etkileri

Çiftlerle yapılan bazı çalışmalarda kıskançlık bazen olumlu veya arzu edilir olarak desteklenmektedir (Silva, 1997). Paradoksal olmasına rağmen, kıskançlık sevgi ve gözetmenin ifadesi olarak düşünüldüğünde olumlu sayılmaktadır. Power ve Dalglish (1997), kıskançlığın bazen çiftlerin iletişimini arttırdığını ve hislerini kuvvetlendirdiğini belirtmektedir. Buss (2000), Shackelford ve Buss (1997), ilişkinin kalitesi ile kıskançlık arasında pozitif yönde ilişki olduğuna dair sonuçlara

ulaşmışlardır. Guerrero ve Andersen (1998), kıskançlığı bir yüzünde paranoya, diğer yüzünde aşk olan bir kılıca benzetmişlerdir (akt., Houser)

Kıskançlık oluş şekline ve nasıl başa çıkıldığına göre olumlu ya da olumsuz olarak sınıflanmaktadır. Bazen kıskançlık ilişki için tehdit içeren durumlarda kişilerin ilişkilerini korumalarını sağlamaktadır (Harris & Darby, 2010).

White ve Mullen (1981), kıskançlığı normal, patolojik ve septomatik kıskançlık olarak 3 kategoride toplamaktadır. Pfeiffer ve Wong (1989), White ve Mullen'ın kıskançlıkla ilgili fikirlerini biraz daha genişleterek, kıskançlığı duygusal, bilişsel ve davranışsal olarak üçe ayırmışlardır. Bilişsel kıskançlık; partnerin davranışları hakkında sahip olunan paranoid düşünce ve kaygılara; duygusal kıskançlık korku, öfke, güvensizlik üzüntü gibi hislere; davranışsal kıskançlık ise partneri izlemek, eşyalarını karıştırmak gibi davranışlara işaret etmektedir.

Buunk (1991, 1997) ile Buunk ve Dijkstra (2001, 2006) ise kıskançlığı; tepkisel (reactive), kaygılı (anxious) ve takıntılı (possessive) olarak 3'e ayırmaktadır. Reaktif kıskançlık kişinin, partnerinin duygusal veya cinsel olarak sadakatsiz olmasından dolayı yaşadığı öfke, üzüntü gibi negatif duygulardır. Takıntılı kıskançlıkta ise kişiler sahip oldukları bazı saplantılı düşünce ve inançlar sebebiyle partnerlerinin karşı cinsiyetten bir kişiyle herhangi bir kontak kurmasına izin vermemektedirler. Aşırıya giden durumlarda partnerlerini kontrol etmek için şiddet bile gösterebilmektedirler. Kaygılı kıskançlık ise bilişsel bir takım hayallere dayalı olarak kişinin partnerine karşı kaygı, şüphe, güvensizlik, kuşku içinde olmasıdır. Reaktif kıskançlığın tersine hem takıntılı hem de kaygılı kıskançlık gerçek olmayan sebeplerden kaynaklanabilmektedir (Dijkstra, 2006; akt., Utkan, 2016).

Buunk ve Dijkstra (2006) yaptıkları sınıflandırmada tepkisel kıskançlığın olumlu kabul edilebileceğini öne sürmektedirler. Kıskançlık çeşitlerinin yakınlığa etkisinin araştırıldığı bir çalışmada (Attridge, 2013), tepkisel kıskançlık iyi olarak, sahiplenici kıskançlık kötü olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca tepkisel kıskançlık ile ilişki yakınlığı arasında doğru orantı tespit edilmiştir.

Romantik kıskançlık kişilerin normalde göstermeyecekleri davranışları göstermelerine de sebep olmaktadır (Carson & Cupach, 2000). Örneğin, bazı kişiler

yoğun kıskançlık durumunda eşlerini istismar edici, şiddet içeren davranışlarda bulunabilmektedir (Carson & Cupach, 2000; Edalati ve Redzuan, 2010). Bazıları intihar edebilmekte, bazıları ise cinayet işleyebilmektedir (Milroy, 1995; Block & Block, 2012).

Romantik kıskançlık çiftlerin cinsel yaşamını da etkilemekte ve cinsel uyum sorunlarına, cinsel işlev bozukluklarına sebep olmaktadır (Silva, 1997).

Romantik kıskançlık tehdit gerçek de olsa hayali de olsa bilişsel olarak ilişkiye zarar vermekte, özgüvende hasara sebep olmaktadır. (Mathes et al., 1985; Stewart and Beatty, 1985) Özellikle sanrısız kıskançlık ilişki doyumsuzluğuna yol açmaktadır. (Barelds & Dijkstra, 2007).

White ve Mullen'in (1982) kuramını test eden bir çalışma sonucunda; sevilen kişinin rakibe kaptırılması durumunda yaşanan yalnızlık ve özgüven kaybının, diğer durumlarda yaşanan kayıplardakinden (trafik kazası, terk edilme ya da başka birinin tercihi, iş kazası) çok yüksek olduğu bulunmuştur (Mathes et al., 1985).

2.1.5 Kıskançlık Tepkileri

Kıskançlık durumunda yapılan bilişsel değerlendirmelerle birlikte çeşitli duygusal tepkiler ortaya çıkmaktadır (Guerrero, 1998). Ancak kıskançlık bilişler, duygular ve fiziksel belirtileri kapsayan içsel bileşenlerle birlikte, dışarıdan daha fazla belli olan kişiler arası ilişkiler ile eylemleri kapsayan dışsal bileşenleri de içermektedir. Kıskançlığa verilen tepkilerin yoğunluğu ve başa çıkma tercihi; kıskançlığın normal ya da patolojik, olumlu ya da olumsuz olarak ele alınmasını etkilemektedir (Carson & Cupach, 2000).

Kültür, ilişkisel özellikler ve kişilik kıskançlığın yaşanış biçimini ve ifade edilmesini etkilemektedir. Yine aynı şekilde kıskançlığın anlamı da bireylerde farklılık göstermektedir. Bazı kimseler kıskançlık durumunda başkaları önünde değer kaybetme kokusu yaşarken, bazıları terk edilme korkusu yaşamaktadır. Kimi bunu ihanete uğramak olarak, kimi ise rekabet olarak anlamlandırabilmektedir (Pines, 2003; Alpay, 2009).

Guerro ve arkadaşlarına (1955) göre kıskançlığın ifade edilmesinde on bir farklı iletişimsel tepki bulunmaktadır. İlk altı tepki iletişim kurulabilmesi ile ilgilidir. Birinci tepki olumsuz duyuların ifade edilmesidir. Bunlar sözel olmayan; engellenme, öfke ya da üzüntü gibi duyulardır. İkinci tepki tamamlayıcı ve bütünleştirici iletişim tepkisidir. Yaşanan problemi çözme girişimleri ile duygu ve endişelerin ifade edilmesini içermektedir. Üçüncü tepki ise ikinci tepkinin tersi olan dağıtıcı iletişim tepkisidir. Partnere bağırma, kaba davranma gibi tepkileri içerir. Dördüncü tepki kaçınma ve reddetmeyi içeren davranışlar tepkisidir. Kıskançlığın reddi ve iletişimi kesme tepkilerini içerir. Beşinci tepki aktif uzaklaşma tepkisidir. Partnere soğuk ve kötü bakma, partneri görmezden gelme, olay yerini öfke içinde terk etme gibi davranışları içerir. Altıncı ve son iletişim tepkisi ise saldırgan iletişim tepkisidir. Partneri tehdit etme ve fiziksel şiddet uygulama davranışlarını içerir.

Diğer beş tepki de ise her zaman partnere yönelik iletişime gerek yoktur. Bunlardan birincisi gizlice izleme davranışıdır. Kişi bir ajan gibi partneri izler, nerede olduğunu kontrol eder. İkincisi telafi edici onarım stratejileridir. Kişi partnerine çiçek yollama, kendini daha çekici hale getirme gibi davranışlar sergiler. Üçüncüsü değişimleme stratejileridir. Kişi partnerin duygularını manipüle etmeye çalışır. Dördüncüsü rakiple iletişim davranışıdır. Kişi rakibi, eşinden uzak durması için uyarır. Beşincisi saldırgan davranıştır. Kişi; kapı çarpma, nesnelere fırlatma gibi doğrudan partnere yönelik olmayan ancak saldırganlık içeren şiddet davranışları sergiler.

Sayar (2006)'a göre kıskançlık içsel ve dışsal öğeleri içinde barındırmaktadır. İçsel öğeler dışarıdan belli olmayan duygu, düşünce ve fiziksel belirtilerdir. Duygular; üzüntü, acı, keder, aşağılanma, kızgınlık, kıskanma, hiddet ve korkudur. Düşünceler; kendini suçlama, gücenme, kendine acıma, sosyal imajı hakkında kaygılanma, rakiple kendini karşılaştırma şeklinde görülmektedir. Kıskançlığa dair fiziksel belirtiler ise; yüz kızarması, ellerde titreme, nefessiz kalma, hızlı nabız, terleme, mide krampları, baygınlık hissi, uyuma güçlüğüdür (Karakurt, 2001; Pines, 2003; akt.; Çapkın, 2012).

Guerrero, Spitsberg ve Yoshimura (2004), kıskançlığın ilişkideki tehdide cevap olarak verilen bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkiler olduğunu belirtmektedir. (akt., Alpay, 2009).

White and Mullen (1989) kıskançlıkla ilişkili olumsuz sayılabilecek altı temel duygudan bahsetmektedir. Bunlar; öfke (nefret, kızgınlık, iğrenme, hiddet içerir), korku (endişe, kaygı, üzüntü içerir), keder (çaresizlik ve depresyon içerir), haset (çekememezlik ve kırgınlık içerir), cinsel uyarım (aruz ve şehvet içerir) ve suçluluk (utanma ve pişmanlık içerir) şeklinde sıralanmaktadır (akt., Guerrero, 1998).

White (1980) ilişkide “güç” kavramından yola çıkarak, güçlü olan tarafın öfke, güçsüz olan tarafın depresyon ve üzüntü ile tepki vereceğini savunmaktadır.

Feischmann ve arkadaşları (2005) da kıskançlık durumunda verilen tepkileri saldırganlık (itme, duvarı yumruklama, nesnelere fırlatma, vurma, hakaret etme, gözetleme, kapıyı çarpma, tehdit etme gibi), geri çekilme (sözel iletişim kurmama, başkalarıyla ilgilenme, daha az sevgi gösterme iğneleme, etkilenmemiş görünme gibi) ve ilişkisel telafi girişimi (daha fazla vakit geçirme, mükemmel olmaya çalışma, daha fazla ilgi gösterme gibi) şeklinde sıralamaktadır.

Guero ve Andersen (1988) kıskançlığın ifade edilmesinde altı faktörü belirleyici saymaktadırlar.

2.1.5.1 Kültür

Hupka (1981)’a göre kültür kıskançlığın en temel belirleyicisidir. Evliliği ödüllendiren, evliliğin önemini vurgulayan kültürlerde ilişkinin tehlikeye girmesi toplumsal ödülleri engellemektedir. Bu sebeple böyle kültürlerde kıskançlık daha fazla görülmektedir. Her kültürde kıskançlık vazgeçilmez olmakla birlikte; düzeyi, türü ve diğer boyutları farklılık gösterebilmektedir. Hupka’nın bu görüşünün tam tersini savunan O’Neill (1972)’e göre ise kıskançlık evrensel değildir, kültür öğretiyor ise var olan, öğrenilen bir değerdir. Bryson (1991) yaptığı çalışmalarda kültürel farklılıklarla ilgili; Fransızlar için öfkeli, Hollandalılar için üzgün, Almalar için umursamaz şekilde tepkiler verdiklerini bulmuştur. İtalyanlar konuşmaktan kaçmakta, Amerikalılar ise arkadaşlarının düşünceleriyle daha fazla ilgilenmektedirler (akt., Demitaş, 2004).

Kıskançlığa verilen tepkiler bütün kültürlerde çeşitlilik göstermektedir. İhanet eden eşe veya rakibe hiçbir şey yapmamaktan öldürmek gibi uç tepkilere kadar

gidebilmektedir. Eylemsizlik daha çok kadınlarda, cinayet işleme ise erkeklerde görülmektedir (Pines, 2003).

Yapılan bazı araştırmalar sonucunda katı cinsiyet rollerinin olduğu, ataerkil, hiyerarşik kùltürlerde cinsel kıskançlık daha kabul edilebilir niteliktedir (Hofstede, 1980; Rathas, 1993, akt., Houser, 2009).

2.1.5.2 Cinsiyet

Yakın ilişkilerle ilgili yapılan birçok araştırmada cinsiyetler arasında; iletişim teknikleri ve stratejileri, aşka yönelik algılar, cinsel tutum ve davranışlar, ilişki kurma türleri, problemlerle baş etme stratejileri gibi birçok değişken bakımından farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hendrick, 1988; Winstead, et al., 1997).

Kıskançlıkla ilgili yapılan araştırmalarda, kuramsal çalışmalarda da kadın ya da erkek olmanın etkilerinin önemle durulan bir konu olduğu görülmektedir. Araştırmalarda yer alan katılımcıların; kıskançlığın durumu yani kendilerini kıskanç biri olarak görüp görmemeleri durumu, kıskançlık durumunda verdikleri tepkiler, kıskançlığın şiddeti, tetikleyicileri, kıskançlıkla baş etme yöntemleri, kıskançlığın düzeyi açasından cinsiyet farklılıklarının görüldüğu belirtilmektedir (Hansen, 1982; Hansen 1985b; Mathes & Severa, 1981; Peretti & Pudowski, 1997; Pines & Aronson, 1983; White, 1981a).

Kıskançlığa verilen tepkilerin cinsiyetler açasından farklılık olup olmadığına bakılan bir araştırmada Shettel-Neuber, Bryson ve Young (1978), katılımcılara kıskançlığı tetikleyebilecek görüntüler izletip tepkilerini kaydetmişlerdir. Araştırma sonucunda erkeklerin kadınlara oranla daha çok öfke ve saldırganlık sergiledikleri, kadınların erkeklere oranla daha fazla depresif tepkiler ve kendini suçlama davranışı sergiledikleri çıkmıştır.

Pines ve Aronson (1983)'un geliştirmiş oldukları Romantik Kıskançlık Ölçeği'ni uyguladıkları katılımcıların; kıskançlığa verilen fiziksel tepkilerine baktıklarında en fazla uykusuzluk, sinir krizi geçirecekmiş gibi hissetme, mide bulantısı maddelerini işaretledikleri; baş ağrısı, titreme, üşüme maddelerini kadınların, erkeklere oranla daha fazla işaretledikleri görülmüştür. Ayrıca kadınlar küçük düşmüş hissetme, aşağılık

duygusu, kendine acıma, acı çekme ve kaybetme korkusu gibi duygusal tepkilerde erkeklerden yüksek puan almışlardır.

Kıskançlıkla baş etme yöntemleri genel olarak karşılaştırıldığında; kadınların erkeklere göre daha “yapıcı” yollar seçtikleri görülmektedir (Brehm, 1992; Carson & Cupach, 2000 ve Mathes, 1992).

Pines ve Aronson’un (1983) araştırma sonuçlarında iki cinsten de bireylerin baş etme yöntemi olarak en çok “bu durumu, olaydaki rolümün ve kaybetmekten korktuğum şeyin ne olduğunu düşünme fırsatı olarak değerlendirerek” ile “akılcı tartışma yoluyla” maddelerini seçtikleri görülmektedir. Farklı araştırma sonuçlarıyla aynı doğrultuda kadınlar; “ağlama” ile “sessiz ve gizlice acı çekme”yi tercih ederken, erkekler “bağırma” ve “fiziksel şiddet uygulama”yı seçmektedirler.

Kıskançlığın etkileriyle ilgili maddelerde ise erkeklerin; “zaman kaybına neden olur” ile “her iki tarafın da özgürlüğünü kısıtlar” maddelerine daha yüksek puan verdikleri; kadınların ise “fiziksel ve duygusal sıkıntıya yol açar” maddesine daha yüksek puan verdiği görülmektedir.

Symons’a (1979) göre; kadınlar duygusal sadakatsizlik durumunda daha fazla kıskançlık yaşarken, erkekler cinsel sadakatsizlik ile partnerlerini kaybettiklerinde daha fazla kıskançlık yaşamaktadır. Bunun sebebi de erkeklerin, partnerinin karnındaki bebeğin kendi bebeği olduğundan emin olamıyor olmalarıdır. Kadınlar ise hamilelik durumunda daha kırılgan oldukları ve çocuk on beş yaşına gelene kadar yanlarında desteğe ihtiyaç duydukları için duygusal sadakat daha önemlidir. Yapılan birçok çalışmada kadınların kıskançlık durumunda başkalarından destek arama, ilişkiyi iyileştirme, partnerinden bağlılık talep etme, negatif duyguları ifade etme ve uzlaştırıcı iletişim kullanma davranışlarını seçtiklerini göstermektedir (Amstutz, 1982; Buunk, 1981; 1982; Buss Veshackelford; 1997; White, 1981 ve Parker, 1994, akt., Houser, 2009).

Bazı araştırmalarda ise, erkeklerin duygusal aldatılma durumunda kadınlara oranla daha fazla kıskançlık gösterdikleri bulunmuştur (Harris & Christenfeld, 1996; Nannini & Meyers, 2000). Ancak bu durum kültürden kültüre değişmektedir (Buunk et al., 1996; DeSteno and Salovey, 1996c).

Mead, kadınları erkeklere göre daha güvensiz olmaları sebebiyle daha kıskanç bulmaktadır. Bu güvensizliğin de toplumdaki kadınların görelî güçsüzlüklerinden kaynaklandığını kişisel bir eksiklikle ilgili olmadığını düşünmektedir (Mathes, 1992).

Kıskançlık tepkilerinin cinsiyetlere göre farklılığına bakılırken kültürü de göz önünde bulundurmak gerekmektedir (Buunk et al., 1996; Erber & Erber, 2001). Hollanda (Weerth and Kalma, 1993) ile Amerika’da (Bryson, 1992) yapılan çalışmalarda, erkeklerin daha fazla öfkelenedikleri ancak kadınların da erkekler gibi sözel ve fiziksel saldırganlığa başvurdukları görülmektedir. Bu araştırma Fransa, Almanya ve İtalya’da ise farklı sonuçlar vermiştir. Bu ülkelerin milletinden kadınlarda; duygusal çöküntü, izlenim yönetimi puanı, sosyal destek arama daha yüksek çıkarken, erkeklerinde ise saldırganlık ve öfke puanı karşı cinsle oranla daha yüksek çıkmıştır. Bu araştırmalar ışığında kadınların daha çok duygusal, erkeklerin ise saldırgan tepkiler verdiği görülmektedir (Bryson, 1991).

White (1981d, 1986) yaptığı araştırma sonuçlarında erkeklerin kıskançlığın tetiklendiği durumlarda “yok sayma/kaçınma” yolunu, kadınların ise “ilişkiyi kurtarmaya çalışma”, “kendini değerlendirme”, “ilişkiye daha fazla bağlanma” ya da “sosyal destek arama” yolunu seçtiklerini belirtmiştir (akt.; Demirtaş, 2004).

Bring ve arkadaşları (1979)’nin Kendini Değerlendirme/Kıskançlık Ölçeği ve Projektif Kıskançlık Ölçeği’ni kullanarak yaptıkları çalışmada kıskançlıkta cinsiyet farklılığıyla ilgili anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Hupka (1981) “Kıskançlık ve Haset Ölçeği”ni kullanarak bir çalışma yapmış ve yanıtlarda cinsiyet bağlamında anlamlı bir fark bulunamamıştır. White (1981a,b) “Tanımlama-Kıskançlık”, “Kronik Kıskançlık” ile “İlişki Kıskançlığı” ölçeklerini kullanarak yaptığı çalışmada cinsiyetler arasında anlamlı bir farka ulaşmamıştır.

Buunk (1981) “Buunk Kıskançlık Ölçeği”ni kullanarak yaptığı çalışmasında ise kadınların anlamlı olarak daha yüksek puanlar aldığı sonucuna ulaşmıştır. Yine aynı şekilde Mathes ve Severa (1981) “Kişilerarası Kıskançlık Ölçeği”ni kullanarak yaptıkları çalışmalarında kadınların erkeklere oranla daha yüksek puanlar aldığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu ölçeğin kullanıldığı farklı araştırmalarda da benzer sonuçlara varılmıştır (Mathes, Phillips et al., 1982; Mathes, Roter et al., 1982).

Araştırmalardan farklı sonuçlar alınması kıskançlığın çok boyutlu ele alınmasının daha gerekli olduğu sonucuna götürmüştür.

2.1.5.3 Kişilik

Kronik şüphecilik, yetersizlik hissi, düşük kendilik değeri gibi bireyin kişisel özellikleri, davranışı, ortam ve ilişkinin doğası kıskançlığın oluşmasında önemli rol oynamaktadır (Bringle, 1981; Lazarus 1994; Radeki-Buch and Jennings, 1988; akt., Demitaş, 2004).

Sullivan kıskançlık yaşayan kişinin derin yetersizlik duygularıyla kendisine acıdığını ve her türlü yakın ilişkide partneriyle ilişkisinin kendisinden daha iyi olan diğer bir kişi sebebiyle biteceğine inandığını belirtmektedir. Olgun kişiler birden fazla yakın ilişkinin aynı anda srdrlebileceğileceğinin zor olduğunun bilincinde olduğundan, diğerlerine göre daha az kıskançlık göstermektedirler (Mathes, 1992).

Nörotisizm; kişinin duygusal durağanlık düzeyini ifade etmektedir (Judge et al., 2002). Yapılan araştırmalarda; nörotisizm, sosyal kaygı, duygusal bağımlılık, takıntılı olma gibi kişilik özellikleri ile kıskançlık arasında pozitif ilişki olduğu görülmektedir (Buunk, 1997; Guerrero ve Spitzberg, 2002). Güvenlik duygusunu tehdit eden olaylar, stres ve düşük kendilik değeri kıskançlığın daha kolay tetiklenmesine sebep olmaktadır (Mark and Silva, 1991). Kişilerin kayıpları da kıskançlığı tetikleyen olaylarda kişinin yenik düşmesine sebep olmaktadır (Mullen, 1995). Bazı araştırmalarda ise irrasyonel düşünmenin (Lester et al., 1985), boşanma ile şiddetin (Buss, 2000; McClennen et al., 2002) ve depresyonun kıskançlıkla bağlantılı olduğu saptanmıştır (Radecki-Bush, Farrell, 1993; akt., Houser, 2009).

2.1.5.4 Sahip Olunan İlişkinin zellikleri

Sahip olunan ilişinin kalitesine ait düşünceler kıskançlığa negatif olarak etki etmektedir. Mutlu olmayan partnerler daha fazla aldatabilmekte ve kıskançlık yaşayabilmektedir (Banfield and McCabe, 2001; akt., Demirtaş, 2004).

Kıskançlık en fazla ilişkiye bağı az olduğu ancak cinsel çekim ve aşkın yoğun olduğu birlikteliklerde görülmektedir (Melamed, 1991). Trsost (1994)'a göre cinsel bağımsızlığın olduğu ilişkilerde, partnerin yeni bir ilişkiye başlama şansı yüksek olduğu için kıskançlık pozitif korelasyona sahiptir. Kişilerin evli olması, ciddi bir ilişkide olması veya geçici bir ilişkide olması da kıskançlığın ifade edilmesini etkilemektedir (Afifi & Reichert, 1996; Andersen et al., 1995; Aylor & Dainton, 2001).

Düşük yakınlık düzeyindeki evli çiftlerde ve yasal olarak bağı olmadığı belirsiz durumdaki ilişkilerde kıskançlığın şiddeti yüksek olmaktadır (Knobloch and Solomon, 2002; akt., Demirtaş, 2004).

2.1.5.5 Durumsal Faktörler Ve Yapılan Yüklemeler

İlişki için tehdit algılandığında kişi partnerinin davranışlarına göre bazı yüklemeler yapar. Bu yüklemelere göre kişinin davranışları ve ilişkisi etkilenmektedir. Durumsal faktörlerden biri olan rakibin özelliğiyle ilgili Shettel-Neuber, Bryson ve Young (1978) yaptıkları araştırmada kişilere eşlerinin çekici olan ve olmayan biriyle aldattığı görüntüleri izletilmiştir. Araştırma sonucunda bireyler fiziksel çekiciliği az olan rakiplere karşı daha yoğun öfke ve daha fazla üzüntü yaşamışlardır. Buunk (1982b)'un yaptığı benzer bir araştırmada da aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Buunk bu durumu şöyle açıklamaktadır; fiziksel çekiciliği olmayan birisiyle aldatılma düşüncesi kişide kendine hakaret olarak algılanmakta ve kişinin kendine olan saygısını sarsmaktadır.

Destone ve Salovey (1996b) rakibin özellikleriyle ilgili yaptıkları araştırmada ise, önemli özelliklere sahip rakiplerin, bireylerde daha fazla kıskançlığa yol açtığını bulmuşlardır. Bireyler rakibin önemli bir özelliğiyle kendilerini karşılaştırarak, bir tehlike görmeleri sonucunda kıskançlık yaşamaktadır (DeStone and Salovey, 1996b).

Madran (2008), kıskançlığı duygusal kıskançlık ve cinsel kıskançlık olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Harvey ve arkadaşları (2004) cinsel kıskançlığı; kişinin partnerinin bir başkasıyla cinsellik yaşamasından şüphelenmesi, duygusal kıskançlığı ise; kişinin partnerinin bir başkasıyla duygusal bağlılık yaşamasından şüphelenmesi olarak açıklamaktadır.

İki kıskançlık da bir arada yaşanıyor gibi gözükse de, uzun süreli ilişkilerde genellikle biri diğerinden baskın olabilmektedir. Tek gecelik bir ilişki cinsel kıskançlığın yüksek yaşanmasına sebep olurken, eşin karşı cinsten biriyle çok sık görüşmesi duygusal kıskançlığa sebep olmaktadır. Bu araştırmalarla birlikte birçok araştırma; cinsel kıskançlık ve duygusal kıskançlık ayırımını yapmaktadır (Buss et al., 1992; Trost and Alberts, 1998; akt., Houser, 2009).

Shackelford ve Buss (1997) ise iki kıskançlık için ortak iki davranıştan bahsetmektedir. Birincisi partnerin ilişkisi için eskiye göre daha az çaba harcadığı apatik iletişim durumudur. Kişi duygusal olarak içe kapanır, eşi için çekici ya da arzu edilebilir olma isteği azalmıştır. İkincisi ise kişi üçüncü kişiyle daha çok zaman geçirme, bağlantı kurma davranışı sergilemektedir.

2.1.5.6 Stratejik Hareketler

Kıskançlık durumunda kişiler ilişkilerini test etme, durumu değerlendirme, ölç alma veya cezalandırma, kontrolü kazanmaya çalışma gibi birçok strateji devreye sokmaktadır (Buss, 2000; Fleischmann et al., 2002). Fleischmann (2002) üç temel strateji kullanıldığını saptamıştır. Bunlardan ilki ilişki mesafesidir. Kişi arkadaşlarıyla yaptığı plana diğerini dahil etmeyerek, arkadaşlarını uzak tutarak tepki göstermektedir. İkincisi sahte flört etme tepkisidir; kişi kendisine başkasından çiçekler gönderir, gerçek olmayan telefon numaraları bırakır. Üçüncüsü ise diğer ilişki alternatifleri bulmaktır. Kişi eski romantik ilişkilerinden ya da yeni romantik ilişkilerden bahsetme davranışlarına başvurmaktadır (akt., Houser, 2009).

2.1.6 Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Tezcan ve Ülkeröğlü (1995), patolojik bir kıskançlık vakasını inceleyerek, hastaya konulan teşhis ve tedavi çeşitlerini incelemişlerdir.

Çimen (2007), görücü usulü ile anlaşarak evlenen bireylerde kıskançlık düzeyini, kıskançlığa verilen tepkileri ve kıskançlıkla ilgili görüşleri incelemiştir. Evlilik biçiminin ve cinsiyetin kıskançlık düzeyinde bir etkisi bulunamamıştır. Ancak

araştırmaya göre bağlanım düzeyinin artması; belirtilen kıskançlık düzeyini ve tüm kıskançlık tetikleyicilerine verileceği belirtilen kıskançlık düzeyini arttırmıştır. Yine araştırmada kadınların duygusal ve bilişsel tepkileri daha fazla verdiği ve ilişkiye yatırımın arttıkça kıskançlığa dair olumlu bir değerlendirme yapıldığı gözlemlenmiştir.

Demirtaş (2004) kıskançlığı çok boyutlu olarak inceleyerek ve “Romantik Kıskançlık Ölçeği”ni Türkçeye uyarlayarak literatüre büyük katkı sağlamıştır. Araştırma sonucunda ilişkinin türü ve cinsiyetin; kıskançlık düzeyi, kıskançlık tetiklendiğinde belirtilen kıskançlık düzeyi, kıskançlık yaşanırken verilen fiziksel, duygusal ve bilişsel tepkiler ile kıskançlığın olumlu etkileri olduğuna dair görüşlere katılma düzeyi açısından farklılıklara sebep olduğu bulunmuştur. Kıskançlık düzeyini en iyi yordayan değişkenler; yaş, ilişkinin geleceğine dair beklenti düzeyi, partnerini fiziksel olarak çekici bulma, ilişkiden alınan doyum düzeyidir. Kıskançlık tetiklediğinde ise ilişkiden alınan doyum haricinde diğerlerine ek olarak kendine saygı değişkeni de etkili olmaktadır. Kıskançlık yaşandığında verilen tepkileri en iyi yordayan değişkenler ise ilişkinin süresi, kendine saygı, alternatifleri çekici bulma ve ilişkiden alınan doyumdur. Yaş ve kendine saygı kıskançlığın olumlu etkileri olduğuna dair görüşlere katılma düzeyini en iyi yordayıcıdır. İlişkinin süresi ve kendine saygı kıskançlıkla baş etmede en iyi yordayıcıdır. Ayrıca bu araştırmada erkekler cinsel, kadınlar duygusal aldatılma durumunda daha fazla kıskançlık yaşayacaklarını belirtmişlerdir.

Houser (2009), evli bireylerde evlilik doyumu, iletişim çatışmaları eğilimi, duygusal zeka ile romantik kıskançlık düzeyinin cinsiyet ve evlenme biçimine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda; evlilik biçimi flört olan kadınların, evlilik biçimi görücü usulü olanlara; evlilik biçimi görücü usulü olan erkeklerin, evlilik biçimi flört olanlara göre daha kıskanç olduğu bulunmuştur. Ayrıca evlilik biçimi flört olan erkeklerde kıskançlığın evlilik doyumunu azaltmakta olduğu, görücü usulünde ise arttırmakta olduğu bulunmuştur.

Alpay’ın (2009), araştırmasında bağlanma, empati, benlik saygısı, evli bireylerin eşlerine incime dereceleri ve romantik kıskançlıktır. Araştırma sonucunda 2. tür kıskançlık tetikleyicilerinin, empati, incinme derecesi ve benlik saygısının bağışlamayı en iyi yordadığı görülmüştür.

Karakurt'un (2001), romantik kıskançlıktaki temel süreçler ile bağlanma boyutları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda; bağlanma stillerini sadece davranışsal kıskançlığın etkilediği ve korkulu bağlanma stili olan üniversite öğrencilerinin, güvenli stili olanlara göre daha fazla davranışsal kıskançlık gösterdiği bulunmuştur. Bir diğer bulgu ise; güvenli bağlanma stili olan öğrencilerin kıskançlıkla baş etmede ilişkiyi koruma eğiliminde oldukları, içselleştirmeye ve dışsallaştırmaya daha az yatkın olduklarıdır. Kayıtsız bağlananlar ise en düşük seviyede ilişkiyi koruma eğilimi göstermektedir.

İnci (2009), araştırmasında erken dönem aile ilişkilerinde yaşanan kardeş kıskançlığının genç yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde etkisini ve romantik kıskançlığın gelişimsel kökenlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda kardeş kıskançlığı ve ebeveynlerin ayırıcı davranışlarının romantik kıskançlıkla bir ilişkisi olmadığı bulunmuştur.

Zeytinoğlu (2013) evlilikte kişilerin benlik saygısı, yaşanan çatışmalar, kıskançlık düzeyleri ve evlilik doyumları arasındaki ilişkinin varlığı ve yaş, cinsiyet, evlilik biçimi, evlilik süresi, çocuk sayısı ve eğitim düzeyi açısından bu değişkinlerin farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda kıskançlık düzeyi ile diğer değişkenler arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Tortamış (2014) yaptığı çalışmada erken dönem uyum bozucu şemalar ve işlevsel olmayan ebeveyn biçimlerinin aldatma eğilimi ile romantik kıskançlık düzeyine etkisini ve erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolünü araştırmıştır. Araştırma sonucunda kadınlarda anne ve babaya dair algılanan koşulu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin, zedelenmiş özerklik şema alanının romantik kıskançlık düzeyinde etkili olduğu bulunmuştur. Erkeklerde ilişki sadece koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin anneye dair olanında bulunmuştur. Ayrıca zedelenmiş özerklik şema alanının kadınlarda cezalandırıcı ebeveynlik, kuralcı/kalıplı ebeveynlik ve aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ile romantik kıskançlık düzeyinde aracı rolü olduğu bulunmuştur. Zedelenmiş sınırlar şema alanı kadınlarda romantik kıskançlık düzeyi ile koruyucu/evhamlı ebeveynlikte aracı roledir.

Akça (2014), araştırmasında üniversite öğrencilerinde empatik eğilim ve romantik kıskançlık ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda empatik eğilimin

artması ile kıskançlık için uygulanan ölçekte olumlu etkiler, yıkıcı baş etme ve yetersizlik nedeni puanlarında azalma görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre bakıldığında ise yalnızca ölçeğin Yapıcı Baş Etme alt ölçeğinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tunç (2015), araştırmasında üniversite öğrencilerinde romantik ilişkilerinde yaşamış oldukları istismar, affetme, kıskançlık düzeyleri ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Kıskançlık düzeyi ve affetme ile istismar arasında bir ilişki olmadığını bulmuştur.

Arslan (2015), araştırmasında kıskançlık üzerinde bireysel ve ilişkisel farklılıkları, yetişkin bağlanma şekilleri ve psikopatolojik belirtiler ile kıskançlık arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda bazı kişisel ve ilişkisel farklılıkların kıskançlıkta rol oynadığı, yetişkin bağlanma şekillerinin ve tehdit evresinin kıskançlıkta etkili olduğu ve psikopatolojiye ait verilerin kontrol edilmesinin kıskançlığı yordayacağı bulunmuştur.

Yeter (2016), üniversite öğrencilerinde yaptığı araştırmasında, yakın ilişkide bireylerin bağlanma stilleri, kıskançlık ve temel psikolojik ihtiyaçları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda güvenli bağlanma düzeyinin kıskançlık düzeyini düşürdüğü, saplantılı bağlanma düzeyinin ise arttırdığı bulunmuştur.

Utkan (2016), üniversite öğrencilerinde romantik kıskançlık ile romantik ilişki inançları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında; kıskançlık tetikleyicilerine gösterilen kıskançlık düzeyi ve işlevsel olmayan inançları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca araştırma, şu anda ilişkisi olan öğrencilerde daha fazla işlevsel olmayan inançlara sahip olduğu ve ilişki deneyimi ile şu an bir romantik ilişkiye sahip olmanın kıskançlık tetikleyicilerine verilen toplam kıskançlık düzeylerini etkilediği görülmüştür. Cinsiyetin ise baş etme yöntemleri ve kıskançlığın olumlu ve olumsuz etkileri üzerinde farklılıklara sebep olduğu bulunmuştur.

Ökten (2016), romantik kıskançlık ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide rumisasyon, eşli ruminasyon ve öz duyarlılık değişkenlerinin aracı rolünü incelemiştir. Bilişsel kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi, ruminasyon ve öz duyarlılık

değişkenlerinin açıkladığı; en iyi yordayıcı değişkenin bilişsel kıskançlık olduğu ve ruminasyonun en güçlü aracı değişken olduğu bulunmuştur.

2.1.7 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Hansen (1982) yapmış olduğu çalışmada kıskançlıkla en çok ilintili değişkeni cinsiyet kalıpları olduğunu ve en yüksek kıskançlığın geleneksel cinsiyet rollerine sahip kişilerde olduğunu bulmuştur.

Buunk (1984) yapmış olduğu çalışmada bekar olma ve saldırganlığın yüksek derecede kıskançlıkla ilişkili olduğunu bulmuştur.

Lester, Deluca, Hellinghausen ve Scribner (1985) romantik kıskançlık ve irrasyonel düşünceler üzerine bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda; aşka dair romantik tutumu yüksek olan kişilerde kıskançlık yüksek olduğu ve kıskançlık düzeyi yüksek olan kişilerin daha fazla rasyonel olmayan inançları olduğu, aşka yönelik tutumlar ile benlik saygısı arasında ilişki olmadığı bulunmuştur.

Buss ve arkadaşları yaptıkları araştırmalarda; kadınların duygusal ihanet ya da şüphesi durumunda, erkeklerin ise cinsel ihanet ya da şüphesi durumunda kıskançlığa daha yatkın olduklarını göstermiştir (Buss et al., 1992; Buss et al., 1996; akt., Silva, 1997).

Dobrenski (2001) romantik kıskançlık ve erken dönem uyum bozucu şemalar üzerine yaptığı araştırmasında kendini ifade etme, yüksek standartlar ve duygusal yoksunluk şemaları dışındaki bütün şemalar ile romantik kıskançlık arasında pozitif anlamlı bir korelasyon bulmuştur.

Deutsch (2006), eş değeri, irrasyonel inançlar ve romantik kıskançlık arasındaki ilişkiyi aratırılmış ve araştırma sonunda irrasyonel inançlar ile romantik kıskançlık arasında yüksek bir ilişki olduğu, eş değeri ile romantik kıskançlık arasında ilişki olmadığı ve irrasyonel inançların, romantik kıskançlık ve eş değeri arasındaki ilişkide aracı rolünün olmadığını bulmuştur.

Murphy, Vallacher, Shackelford, Bjorklund ve Yunger (2006) araştırmasında üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde duygusal ve cinsel aldatmaya karşı

oluşan romantik kıskançlıktaki cinsiyet farklılıklarını incelemiştir. Araştırmaya göre kadınların daha çok duygusal erkeklerin ise cinsel aldatılmaya karşı kaygı duydukları bulunmuştur.

Warber (2007), romantik ilişkilerde romantik kıskançlık ve saldırganlığın değişik şekillerinde, biyolojik cinsiyetin ve toplumsal cinsiyet rollerinin etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet ve cinsiyete dair farklı etkilerin bağlanma, romantik kıskançlık ve farklı saldırganlık biçimleri ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Mroz (2009), romantik kıskançlık ile sosyal karşılaştırma süreci arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında; romantik kıskançlığın tetiklendiği durumlarda, kendilerine dair pozitif öz değerlendirmelerini korumak amacıyla kişilerin sosyal karşılaştırmayı kullandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Gehl (2010), araştırmasında üniversite öğrencilerinde romantik kıskançlığın yaşanması ve ifadesinde öncül bir etmen olan kişiliği incelemiştir. Araştırma sonucunda yetişkin bağlanma boyutlarının, romantik kıskançlığı yaşama ve ifade etmede güçlü bir belirleyici olduğu bulunmuştur.

German'ın (2012) araştırmasında, depresyonun romantik kıskançlıkta etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda, depresyon, öz eleştiri, stres algısı ve duygusal kıskançlık ile kıskançlığı tetikleyen durumlar arasında ilişki olduğu görülmüştür.

Stieger ve arkadaşları (2012) hasarlı benlik yapısı bulunan kişilerin, kırılğan benlik yapısı bulunan kişilere göre daha fazla kıskanç olduklarını belirtmişlerdir.

Elphinston, Feeney, Noller, Connor ve Fitzgerald'ın (2013), ilişki memnuniyeti ile romantik kıskançlık üzerine bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda ilişki memnuniyetsizliğinin bilişsel kıskançlık ile izleme davranışlarıyla ilişkili olduğu ve rumilasyonların ilişki memnuniyetsizliği ve romantik kıskançlığı açıklayan bir etmen olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Attridge (2013), üniversite öğrencilerinde evlilik öncesi ilişkilerde kıskançlığın olumlu ve olumsuz taraflarını araştırmıştır. Araştırma sonucunda duygusal/tepkisel kıskançlık genel olarak olumlu, bilişsel/şüpheli kıskançlık olumsuz olarak nitelendirilmiş, davranışsal kıskançlık ile aşk stillerinden oyun ve tutkulu davranışlarla ilişki bulunmuştur.

Dandurand ve Lafontaine (2013), yakınlık, çift doyum ve kıskançlık üzerine bir çalışma yapmışlardır. Çalışma sonucunda romantik bağlanmanın, çift doyum ve kıskançlığın yönleri arasındaki ilişkiyi etkilediği bulunmuştur.

Nelson (2014), özdenetimin kıskançlığa etkisini üniversite öğrencilerinde yaptığı iki ayrı araştırmada incelemiştir. Araştırma sonucunda sürekli özdenetim ve kıskançlığın ilişkili olduğu ancak kıskançlığın özdenetim üzerine bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Zandbergen'in (2014), romantik kıskançlığın toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel farklılıklarla ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda aldatılmaya dair ortaya çıkan temaları; bağlılık beklentileri, benlik saygısı, sosyal medya ve zaman olarak bulmuştur.

2.2. ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMALAR

2.2.1 Şema Yapısının Tarihi

"Şema" sözcüğü, birçok araştırma alanında kullanılmaktadır. Genel terim olarak baktığımızda şema sözcüğü, yapı, iskelet, taslak anlamına gelmektedir. Stoacı mantıkçılardan Chrysippus (m.ö. 279-206) yunan felsefesinde "çıkarım şemaları" olarak mantık prensiplerini sunmuştur. Kantçı felsefede sınıfın bütün katılımcıları için ortak olan şey şemadır. Şema terimi, çeşitli birçok alanda isimlendirmek için, ayrıca kümeler teorisi, eğitim, cebirsel geometri, bilgisayar programları ve edebi analizlerde kullanılmaktadır (Young et al., 2017).

Psikoloji alanında "şema" terimi zengin bir tarihe sahiptir. Bilişsel gelişim alanında; algıya aracı, cevaplara kılavuz olma deneyimi yahut gerçekliği ve kişilerin onu açıklamasına yardımcı örüntüdür. En dikkat çekici öğelerin bir çeşit planı, bir olayın diğerlerinden farklı niteliklerinin soyut betimlemesidir. Psikolojideki şema terimi, çocukluk dönemi bilişsel gelişiminde farklı düzeylerdeki şemalar hakkında ayrıntılı bilgi vermekte olan Piaget ile ilişkilendirilmiştir. Bilişsel psikolojide şema, bilgiyi yorumlayabilmek ve problemleri çözebilmek için rehber görevindedir. Kişiler bir

cümleyi anlamlandırabilmek için dil bilimsel şemaya, bir miti yorumlayabilmek için kültürel bir şemaya sahiptir (Young et al., 2017).

Ortony (1989) de şemaları çeşitli değişkenlere sahip soyut düzeylerde birbirini etkilemekte olan bilgiler ve birbirine bağlı olan fikirler ile ilişkiler sistemi olarak ifade etmiştir. Bu sistemde kavramlar birbiriyle bütünleşerek, anlam vermekte ve hatırlanmasını sağlamaktadır (Güner, 2013).

Bilişsel terapinin kurucusu olan Beck şemalardan bahsetmiştir. Beck'e göre, bireyin duygulanım ve davranış deneyimlerinin gelişip dünyayı algılamasına yön veren bilişsel şemalardır (Shaw et al., 1988; Beck, 1997). Psikoloji ve psikoterapide şema, bireyin yaşam deneyimlerinin anlamlı olabilmesi için genel olarak düzenlenmiş herhangi bir prensip gibidir. Psikoterapide şemalarla ilgili bir diğer görüş, çocuğun hayatının erken döneminde biçimlenen şemaların, uzun dönem uygulanmadığı durumlarda bile karmaşıklaşmaya devam ederek, hayat deneyimlerinin de üzerine koyulduğu anlayıştır. Kişinin dünyaya ve kedisine sabit bir şekilde bakabilmesi için bu durumdan, bazen "bilişsel uyumluluk" olarak bahsedilmektedir. Böyle olsa dahi bu anlayış gerçekte kusurlu ve çarpıktır. Bu genel tanımlamada şemalar, olumlu veya olumsuz, uyumlu veya uyumsuz olabilmektedir. Çocuklukta veya ileriki yaşlarda şemalar biçimlenebilmektedir. (Young et al., 2017).

2.2.2 Young'un Şema Tanımı

Young'a göre özellikle çocukluk deneyimleri sonucunda gelişen şemalar, birçok Eksen I bozukluklarının, kişilik bozukluklarının ve hafif düzeyde olan karakterolojik problemlerin temelidir. Bu düşüncesini "Erken Dönem Uyumsuz Şemalar" şeklinde isimlendirdiği şemaların alt kümelerinde açıklamaktadır. Young'a göre genel, yaygın veya örüntü şeklinde olan bu şemalar, anılar duygular, bilişler ve bedensel duyumlardan oluşmaktadır. Kişinin kendisiyle ve başkalarıyla olan ilişkilerini dikkate almakta ve çocukluk yahut ergenlik boyunca gelişmektedir. Önemli bir seviyeye kadar işlevsiz olmakla birlikte kişinin hayatı boyunca karmaşıklaşmaktadır. Kısaca gelişimin erken döneminde başlayan, hayat boyunca tekrarlanan kendilik yıkılmasına sebep olan duygusal ve bilişsel örüntülerdir. Tanıma göre, kişinin davranışları şemanın bir parçası

değildir. Young uyumsuz davranışların şemaya tepki olarak geliştiğini söylemektedir. Şemalar tarafından güdülenen davranışlar şemanın bir parçası değildir (Young, 1990; Young et al., 2017).

Young'un 1990'da öne sürdüğü ilk şema modeli (erken dönemde şemaların uyumsuz bir yapıda geliştiği model), diğer araştırmaları da zenginleştirerek şemaların uyumluluk-uyumsuzluk boyutunda incelenmesini sağlamıştır (Elliott & Lassen, 1997).

2.2.3 Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Karakteristikleri

Şemaların birçoğu çocukluk ve ergenlik döneminde düzenli bir şekilde tekrarlanmış, kişiye zarar veren deneyimlerden kaynaklanmaktadır. Bu zarar verici deneyimler birikerek tam gelişmiş bir şemanın oluşmasına yol açmaktadır. Ancak çocukluk travması olmadan da Bağımlılık/Yetersizlik şeması geliştirilebilmektedir. Kişi çocukluğunda tamamen muhafaza edilerek, aşırı korunmuş olabilir (Young et al., 2017).

Erken Dönem Uyumsuz şemalar aktif olmak için savaştırmaktadır. Şemaların bilindik olmaları kişiye kontrol hissi ve tutarlılık sağlamaktadır. Kişi tarafından bilinmesine, kişinin acı çekmesine sebep olmasına rağmen rahat ve tanıdık gelerek "doğru" hissettirmektedir. İnsanlar kendi şemalarının tetiklendiği olaylara yakın hissetmektedirler. Bu durum da şemaların kişilerde acı yaratsa da tanıdık ve rahat hissettirdiğinden değişime direnç göstermelerine sebep olmaktadır (Rafaeli et al., 2010; Young et al., 2003).

Çeşitli yaşam olaylarında tetiklenen şemalar, erken dönemdeki zarar verici deneyimlerle aynı algılanmaktadır. Bunun sonucunda kişide yoğun üzüntü, öfke, utanç, kaygı, suçluluk duyguları yaşanır. Kişinin yaşadığı duygusal ıstırap, kendisine ya da diğerlerine karşı zarar verici davranış ve düşüncelere sebep olabilmektedir (Young, 1999; akt., Caner, 2009). Kişiler için gerçeklik, öncelikli olarak şemalardır. Bu durum şemaların zarar verici deneyimleri iletmesine yol açmaktadır. Kişi düşünürken, hissederken ve hareket ederken başrolde olan şemalar ötekilerle bağlantı kurmaktadır. Paradoksal olarak, zarar görülmüş çocukluk durumları, erişkin hayatında kasıt olmadan canlanmaktadır (Young et al., 2017).

Şemalar, çocukluğun erken dönemleri ile ergenlik döneminde, çocuğun etrafındaki gerçekliğe dair temsillerle başlamaktadır. Bu temsiller ortamın atmosferini tam bir şekilde yansıtan deneyimlerdir. Kişiler yaşadıkları bu deneyimlere yanlış anlamlar yüklemiş olabilirler, ancak duygusal ortamda hissettikleri temel duygu ve davranım biçimi, neredeyse her zaman geçerli olmaktadır. Algılamalar doğru olsa dahi, diğerleriyle etkileşimde şema sürdürülmeye devam ettirildiği için, şemaların uyumsuz hali hayatın ileriki dönemlerinde açık hale gelmektedir. Depresyon, anksiyete, psikosomatik bozukluklar ve madde kullanım gibi Eksen I semptomlarının altında Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile onlarla baş etmede kullanılan uyumsuz biçimler gelmektedir (Young et al., 2017). Çocukluk çağında çevreye uyum sağlamada kolaylık sağlayan şemalar, ileriki yaşlarda kişilerin uyumunu bozmakta, benlik algılarına ve kişilerin diğerleriyle olan ilişkisine zarar vermektedir (Young ve Klosko, 1994).

Şemalar çeşitli yaygınlık ve ağırlık seviyelerine sahip olduğu için boyutsaldır. İki ebeveyni tarafından erken ve sık eleştirilen bireyin, yalnız bir ebeveyni tarafından ara sıra, daha sıcak ve yaşamının ileriki dönemlerinde eleştiri deneyimi olan kişiye göre herhangi bir kişiyle olan temasında Kusurluluk şemasının tetiklenmesi daha yüksek bir ihtimaldir. Diğer kişide ise bu olasılık daha azdır (Young et al., 2017).

2.2.4 Şemaların Temeli

2.2.4.1 Çekirdek Duygusal İhtiyaçlar

Young (1990)'ın temel görüşü, çocukluk çağındaki çekirdek duygusal ihtiyaçların karşılanmamış olmasının uyum bozucu şemaları oluşturduğu yönündedir. Bu çekirdek ihtiyaçlar;

1. Diğerlerine güvenli bağlanma ihtiyacı (güvenlik, bakım, benimseme ve istikrar)
2. Özerklik, olumlu kimlik algısı, yetenek
3. Duygu ve ihtiyaçları ifade özgürlüğü
4. Özdenetim ve akılcı sınırlar şeklindedir.

Evrensel olan bu ihtiyaçlar bazı kişilerde bir diğerine göre daha fazla hissedilse de bunlara herkes sahiptir. Psikolojik olarak sağlıklı bir kişi bu ihtiyaçlarını uyumlayıcı bir şekilde giderebilen kişidir. Doğuştan gelen mizaç ve erken dönem çevreyle iletişim, çekirdek duygusal ihtiyaçların giderilmesini engellemektedir.

2.2.4.2 Erken Dönem Yaşam Deneyimleri

Erken dönem uyumsuz şemaların birincil temeli toksik çocukluk deneyimleridir. Genellikle çok güçlülerdir ve çekirdek ailede oluşurlar. Çocuğun ailesinin dinamikleri büyük ölçüde çocuğun erken dönem yaşamının dinamikleridir. Erişkin yaşamda erken dönem uyum bozucu şemalar aktive edildiğinde kişiler, aileleriyle ilgili çocukluk yaşamından gelen dramı deneyimlemektedir. Arkadaş, okul çevresi, çevreleyici kültür gibi diğer faktörler de çocuğun olgunlaşması için önemlidir ve şemaların oluşmasına sebep olabilmektedir. Ancak sonraki dönemde oluşan şemalar erken döneme göre çok güçlü ve yaygın olmamaktadır (Young et al., 2017).

Şema oluşumuna neden olan ve besleyen, erken dönem hayat deneyimlerinin ilk tipi olan ihtiyaçların toksik engellenişi, çok az iyi şey deneyimleme ile meydana gelmektedir. Kişi yaşadığı eksiklikler sebebiyle Duygusal Yoksunluk ya da Terk Edilme şemaları edinmektedir. İstikrar, anlayış, sevgi gibi önemli şeylerin olmadığı çocukluk yaşantılarıdır.

Şema oluşumuna neden olan ikinci deneyim, travmatizasyon ya da kurban olmadır. Çocuğun zarar gördüğü ve kurban olduğu bu deneyim sonucunda çocukta, Güvesizlik/Suistimal Edilme, Zarar görme karşısında İncinebilirlik, Kusurluluk/Utanç gibi erken dönem uyum bozucu şemalar oluşmaktadır.

Üçüncü türde ise çocuk çok fazla iyi şey deneyimlemektedir. Ebeveynleri çocuğa ihtiyacından fazla olanak sağlayarak çocuğu şımartmakta nadiren kötü davranmaktadır. Bunun sonucunda çocuğun çekirdek ihtiyaçlarından özerklik ve gerçekçi sınırlar ihtiyacı karşılanmamış olur. Böyle ailelerde çocuğun yaşamına ailesi tarafından aşırı müdahale, olması gerekenden fazla koruma ya da aşırı özgürlük, hiç sınır koymama bulunmaktadır. Bu deneyimler sonucunda ise çocukta,

Bağımlılık/Yetersizlik veya Hak Görme/Büyüklenmecilik gibi erken dönem uyumsuz şemaları oluşmaktadır.

Şema oluşturan dördüncü tür deneyim, seçici içselleştirme veya önem verdiği kişilerle özdeşleşmedir. Burada çocuk ailesinin duygularını, düşüncelerini, davranışlarını ve deneyimlerini seçici olarak içselleştirmekte ve özdeşim kurmaktadır. Babası tarafından istismara uğrayan bir çocuk, istismarcı babasına karşılık verdiğinde onunla özdeşim kurup, saldırgan düşünce, duygu ve davranışları içselleştirip sonunda kendisi de bir istismarcı olabilmektedir. Ancak bu örnek uç bir örnektir. Çocukların çoğu hem kurban olmayı deneyimlemekte hem de toksik erişkinin düşünce, duygu ve davranışlarından bazılarını öğrenmektedir. Soğuk ailelere sahip, yalnız ve sevgisiz çocukluk geçiren ve Duygusal Yoksunluk şemasına sahip iki kişiden biri ailesi gibi soğuk olabilirken diğeri de soğuk olacak diye bir şart olmamaktadır. Çünkü kişiler önem verdikleri kişilerin belirli özellikleriyle "seçici" olarak özdeşim kurmaktadır.

2.2.4.3 Duygusal Mizaç

Her çocuk benzersiz ve farklı mizaca, kişiliğe sahiptir. Kişiliğin biyolojik temellerinin öneminin incelendiği ve desteklendiği birçok araştırma bulunmaktadır. Kagan ve arkadaşlarının araştırmaları sonucunda çocuklukta mizaç özelliklerinin zamanla belirgin bir şekilde stabil hale geldiği bulunmuştur (Kagan et al., 1988).

Doğuştan gelen ve sadece psikoterapi aracılığı ile nispeten değiştirilemez olduğu varsayılan duygusal mizaç alanları; gevşek/tepkisiz, distimik/iyimser, anksiyöz/dingin, obsesif/dağınık dikkat, pasif/agresif, sinirli/keyifli, sakin/girişkin şeklindedir. Mizaç bu alanlar kümesinden oluşmuş olan benzersiz bir karışım olarak düşünülmektedir. Duygusal mizaç, acılı çocukluk yaşantılarıyla etkileşim haline girerek şemaları biçimlendirmektedir. Farklı mizaçlar çocukları değişik hayat şartlarına maruz bırakmaktadır. Saldırgan mizaca sahip bir çocuğun pasif bir çocuğa göre şiddet yönelimli ailede fiziksel istismara uğrama olasılığı daha yüksektir. Ayrıca farklı mizaçlar, benzer hayat şartlarından çocukların farklı şekillerde etkilenmesini mümkün kılmaktadır. Ailesinin reddettiği bir çocuk girişken mizaca sahipse dışarı çıkmaya cesaret edip, sosyalleşerek olumlu bağlantılar kurmaktadır. Sakin mizaca sahip çocuk

ise daha fazla içine kapanıp, dünyadan kendini çekmekte, anneye bağımlı olmaktadır. Erken dönem ortamı bir dereceye kadar duygusal mizacı maskeleyebilmektedir. Reddedici bir aile ortamı sosyal mizaca sahip olan çocuğu çekingen yapabilmektedir. Benzer şekilde duygusal mizacın aşırı ve yoğun olması, aile ortamı normal ve sağlıklı olsa bile çocukta psikopatoloji üretebilmektedir (Young et al., 2017).

2.2.5 Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanları

Şema ölçekleri üzerinde yapılan araştırmalarda bulunan 18 erken dönem uyumsuz şemanın kendi aralarında gruplara ayrıldığı belirtilmektedir. Bu gruplaşmalar "Şema Alanı" olarak adlandırılmakta ve her biri temel bir ihtiyacı karşılamaktadır. Şemaların neler olduğu konusunda birliğe varılmış olmasına karşın şema alanları konusunda henüz ortak bir anlayış oluşmamıştır.

Karaosmanoğlu (2016) Türkiye'de yaptığı araştırmalar sonucunda şemaları dört alanda incelemektedir. Bu alanlar saygı, sevgi/aidiyet, huzur/adalet ve sabır alanıdır. Saygı alanı; bağımlılık, başarısızlık, boyun eğicilik ve iççelik şemalarından oluşmaktadır. Sevgi/aidiyet alanı; duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, duyguları bastırma ve kusurluluk şema alanlarından oluşmaktadır. Huzur/adalet alanı; cezalandırıcılık, kendini feda, dayanıksızlık, karamsarlık, kuşkuculuk ve terk edilme şemalarından oluşmaktadır. Sabır alanı ise; onay arayıcılık, haklılık, mükemmeliyetçilik ve yetersiz özdenetim şemalarından oluşmaktadır.

2.2.5.1 Güven Alanı

Güven alanı evham ve vicdan şemalarının topluluğu şeklinde bir adalet alanıdır. Kişiler adalet ihtiyaçlarını sağlıklı bir şekilde alamadıklarında kendilerine, yakınlarına ya da toplumsal uyumlara zarar gelmesinden aşırı derece korkmaktadırlar (Karaosmanoğlu, 2016).

Evhamda kişi kendisinin cılız olduğu, vicdan da ise karşı taraf cılızsa onu koruması gerektiği inancına sahiptir. Bu alanda anksiyete daha yüksek görülmektedir (Karaosmanoğlu, 2016; Rafaeli et al., 2011).

1.Tehlikelere Karşı Dayanıksızlık Şeması: Bu şemaya sahip kişiler bünyelerinin bir nedenden dolayı zayıf olduğuna yönelik temel inanca sahiptir. Bu zayıflıklar; Tıbbi Dayanıksızlık, Akli Dayanıksızlık, Maddi Dayanıksızlık, Adli Dayanıksızlık şeklinde sınıflanmaktadır.

Tıbbi Dayanıksızlık şemasına sahip kişiler çeşitli hastalıkların kendilerinde çıkacağını beklemektedirler. Bu hastalıklar özellikle amansız hastalıklardır. Kal krizi, MS (Multipl Skleroz), beyin kanaması, AIDS, hepatit gibi. Şema medyada görülen bir haber ile internette görülen veya bir arkadaşla sohbet edilirken konuşmada geçen bir hastalık konusu ile tetiklenebilmektedir. Kişi amansız bir hastalığın çıkacağını beklediği için sürekli tetiktir. Kendini dinleme mekanizması geliştirir. Normalde herkes tarafından hissedilen bedensel duyumlar (koldaki uyuşma, ufak bir kızarıklık), bir felaketin habercisi olabileceği düşüncesiyle dikkatlice incelenir. Tekrarı beklenir. Bazen kişi bu belirtileri farkında olmadan kendisi yaratmaktadır. Örneğin lenf bezlerinde şişkinlik olduğunu bekleyen kişi, koltuk altı bölgesini sürekli kontrol ederek, sıkarak kendisi o bölgede bir ağrı oluşturmaktadır (Karaosmanoğlu, 2016).

Akli Dayanıksızlık Şemasında kişi beden sağlığı gibi akli sağlığının da tehdit altında olduğunu hissetmektedir. Heyecanlanma ile aklının tık diye kaçacağından ve bir daha geri gelmeyeceğinden, aklını yitireceğinden korkmaktadır. Bu sebeple Akli Dayanıksızlık Şema'sına sahip kişiler korku filmi izlemekten ya da hız trenine binmek gibi heyecanlı, gerilimli aktivitelerden kaçınmaktadır. Yaşanılan yoğun duygunun kalıcı ya da uzun süre etkili olup normale dönemeyeceğinden endişe duymaktadırlar (Karaosmanoğlu, 2016).

Maddi Dayanıksızlık Şeması'nda kişi tüm parasını kaybedip, ekonomik olarak çok zayıf bir duruma gelmekten endişe duymaktadır. Maddi Dayanıksızlık Şema'sına sahip kişilere göre ekonomik rahatlığın sonsuza kadar devam edeceğine dair bir kanıt yoktur. Kişi kendini çok tutumlu hatta cimri biri haline getirebilmektedir. Gereksiz yapılan bir tatil ya da ansızın gelecek olan maddi felakete karşı temkinli olmaya çalışmaktadır (Karaosmanoğlu, 2016).

Adli Dayanıksızlık Şema'sına sahip kişiler adli konularda çıkan bir problem yüzünden başlarının derde gireceğinden korkmaktadır. Bu kişilerde; unuttuğu bir vergi bir yerde faiziyle artıp yasal cezalarla karşısına çıkabileceği ya da tanık olarak katıldığı

bir duruşmada çıkan aksilikler sonucunda beş yıl hapis cezası alabileceği şeklinde düşünceler bulunmaktadır (Karaosmanoğlu, 2016).

Tabi Dayanıksızlık Şema'sına sahip kişiler doğal olaylara, doğal tehditlere karşı korkmakta ve endişe duymaktadır. Kişi zihninde sürekli olabilecek doğal felaketlerin provasını yapmaktadır. Deprem, asansör, uçak, gemi, kedi, böcek korkuları bu şemada yer almaktadır (Karaosmanoğlu, 2016).

2. Karamsarlık Şeması: Karamsarlık Şema'sının teması hayatın dönüp dolaşp kötü bir şekilde son bulacağıdır. Kişi yaşanan iyi bir olaydan sonra mutlaka kötü bir olay olacağına inanmaktadır (Young et al., 2017).

3. Kuşkuculuk Şeması: Kuşkuculuk Şema'sında kişi insanlardan bir felaket beklemektedir. Gişedeki görevliler işlerini savsakladığı için sırada beklemek durumunda kalınmıştır ya da üst kat komşusu rahatsız olduğunu bildiği halde çok ses çıkarmaktadır. Bu şemada kişi haklı olup olmadığını umursamamaktadır. İnsanların elinde sonunda onu aldatacağını, doğuştan kötü olduklarını düşünmektedir. Kuşkuculuk şeması hafif, orta ya da ağır seviyede olabilmektedir. Ağır kuşkuculukta kişi daha saldırgan davranmaktadır. Diğerlerinde ise gergin ve endişeli bir şekilde tetiktir. Zihninde ne kadar kötü bir dünyada olduğuna dair düşünceler geçirmektedir (Young et al., 2017).

Kuşkuculuk Şema'sına sahip kişiler incinebileceklerinden korktukları için ikili ilişkilere de şüpheyle yaklaşmaktadır. Bu kişilerde reddedilme olasılığı ya da sevdiği kişinin beklenmedik bir şey yapabileceği korkusu bulunmaktadır (Karaosmanoğlu, Şaşıoğlu vd., 2016).

4. Terk Edilme Şeması: Terk Edilme Şema'sına sahip kişiler yakın ilişki kurdukları kişinin (sevgili, eş) kendilerini terk edeceğine dair bir korku içerisindedirler. Her şey yolunda giderken kişi sevgilisinin onu terk edeceği günün gelmesini beklemektedir. Sevgilisi ya onu terk edecek ya da başka birini bulacaktır. Bu sebeple şema beraberinde kıskançlığı da getirmektedir (Karaosmanoğlu, Şaşıoğlu vd., 2016). Bu kişilerin çocukluk yıllarına bakıldığında ansızın anne babalarının öleceğinden korktuklarını ifade ettikleri görülmektedir (Young et al., 2017).

5. Fedakarlık Şeması: Fedakarlık Şema'sına sahip kişiler zorlu bir durumla karşılaştıklarında refleks olarak kendi haklarından vazgeçmekte ve diğerlerinin ihtiyacını ön planda tutmaktadır. Kendi yardımı olmadan karşısındaki kişinin sorunlarını çözemeyeceğine inanmaktadır. Sorununu çözemeyen kişinin sonrasında çok üzüleceğini gözü önüne getirir ve kendi haklarını göremez hale gelir. Bencil olmaktan korkarak elinde ne varsa verip önlem alır. Bencillik ve haksızlık fedakarlık Şema'sındaki kişiyi fobik derecede korkutmaktadır. Buradaki fedakarlık normal fedakarlıktan aşırıdır (Karaosmanoğlu, 2016).

6. Cezalandırıcılık Şeması: Cezalandırıcılık Şema'sına sahip olan kişi kendisinin veya başkalarının yaptığı her hatanın bir ceza gerektirdiğine inanmaktadır. Affetmeye karşı gönülsüzdür ve bu şekilde düşünürse öfkelenmektedir. Cezalandırıcılık şemasının hafiften ağıra kadar seviyeleri bulunmaktadır. Kişi cezalandırılması gereken kişiye aşağılayıcı ifadelerde bulunabilmekte ya da her türlü şiddeti uygulayabilmektedir. Ağır durumlarda kendisini ya da başka birini öldürebilir. Bu şemada kişi gerçekçi olmayan, mükemmel bir adalet arayışı içerisindedir. Her an adaletsizlik olabileceği korkusuyla hatalı olanı cezalandırarak önlem almaktadır (Karaosmanoğlu, 2016).

2.2.5.2 Saygı Alanı

Saygı alanı özerklik ve rekabet ihtiyaçlarının karşılanmaması ile ilgili olan; başarısızlık, kusurluluk, iççelik şemalarını içermektedir (Rafaeli et al., 2011). Bu alanda yaşanan problemler genellikle çocuğun kendine güveninin kırılmasına yol açan aşırı korumacı ailelerde, kendini ifade edebileceği ortam sağlanmamış olan çocukluk çağı aile ortamlarında oluşmaktadır (Young et al., 2009). Bu alan kişilerin üretkenliği ve kendilerini ortaya koymaları ile ilgilidir. Şema alanı sağlıklı olan kişiler becerileri ile içinde buldukları toplum tarafından saygı gördüğünü hissetmektedir. Kişiler çevrelerinde gördükleri daha başarılı kişilerin varlığında bile, saygıdeğer olduğunu kendiliğinden düşünmektedir (Karaosmanoğlu, 2016).

1. Başarısızlık Şeması: Başarısızlık şemasında kişi, kaçınılmaz olarak başarısız olacağına inanmaktadır. Kendini diğerleriyle sürekli kıyaslayarak okul, kariyer, spor gibi birçok alanda yetersiz olduğuna inanır. Yapması gereken işi diğerleri kadar iyi

yapamayacak olduğu, aptal, kabiliyetsiz, beceriksiz, statüsü düşük olduğu inancını içermektedir (Rafaeli et al., 2011).

2. Bağımlılık Şeması: Bağımlılık şemasında kişi, başkalarından yardım almadan günlük sorumluluğunu yerine getiremeyeceğine inanmaktadır. Doğru yargı yürütme, günlük problemlerini çözme, doğru kararlar alma, yeni işler becerme gibi durumlarda başkalarına ihtiyacı olduğuna inanmaktadır. Bu durum dışarıdan kabiliyetsiz gözükmesine sebep olmaktadır (Young et al., 2017).

3. İçiçelik Şeması: Bu şemaya sahip kişilerde başka birinin desteği olmadan mutlu olmama veya dayanamama inancı bulunmaktadır. Yeterli olmayan kimlik, diğerleriyle kaynaşma ve bunalma duyguları da bulunmaktadır (Rafaeli et al., 2011).

4. Boyun Eğicilik Şeması: Bu şemaya sahip kişiler terk edilmekten kaçınmak için duygularını bastırmakta ve kontrollerini başkalarına aşırı bir şekilde teslim etmektedir. İki biçimi bulunmaktadır. Birincisi tercih, karar ve arzuların bastırılarak ihtiyacın bastırılmasıdır. İkincisi duyguları özellikle öfkeyi bastırarak duyguların boyun eğmesi biçimidir. Bu kişiler sık sık tuzağa düşme korkusu içerisinde aşırı itaat göstermektedirler (Young et al., 2017).

2.2.5.3 Sevgi/ Aidiyet Alanı

Sevgi alanı; duygusal yoksunluk, duygusal bastırma, sosyal izolasyon şemalarını oluşturmaktadır. Bu alan kişilerin sevgi alıp verme ve bir gruba ait olma ihtiyacı ile ilgilidir. Bu alandaki şemaları güçlü olmayan kişiler başlarına gelen ayrılıkları, dışlanmaları çok problem yaşamadan atlatmaktadır (Karaosmanoğlu, 2016).

1. Kusurluluk Şeması: Kusurluluk şemasında kişi kötü, istenmeyen, itici, değersiz, beğenilmeyecek, tanınsa bile sevilmeyecek birisi olduğu inancına sahiptir (Young et al., 2017).

2. Duygusal Yoksunluk Şeması: Kişi normal bir seviyedeki duygusal destek arzusunun diğerleri tarafından karşılanmayacağı beklentisindedir. Yoksunluğun üç biçimi bulunmaktadır (Young,1990). İlgı yoksunluğu (şefkat, sıcaklık, ilgi ya da arkadaş yoksunluğu), empati yoksunluğu (kendini açma, anlama, dinleme ya da

diğerleriyle duyguların karşılıklı paylaşımı yokluğu) ve korunma yoksunluğu (rehberlik, başkalarından alınan güç yokluğu)'dur. Bu şemada kişi kimse için “özel” olmadığı inancına sahiptir (Rafaeli et al., 2011).

3. Sosyal İzolasyon Şeması: Sosyal İzolasyon Şemasında kişi diğer insanlardan farklı olduğunu ve hiçbir topluluğa ya da gruba ait olamayacağını hissetmektedir (Young et al., 2017).

4. Duyguları Bastırma Şeması: Bu şemaya sahip kişiler eylem, duygu ya da iletişimlerini, başkaları tarafından reddedileceği, utanç duyulacağı ya da dürtüsel kontrolün kaybedileceği için baskılamaktadır. Öfke ve saldırganlığın bastırılması, duyguları görmezden gelerek akılcılığa aşırı önem verme, olumlu dürtüleri (sevinç, cinsel heyecan vb.) baskılama, duyguları ve ihtiyaçları ile ilgili özgürce bildirim ya da incinebilirliği zorlukla ifade etme şeklinde kendini göstermektedir (Rafaeli et al., 2011).

2.2.5.4 Sabır Alanı

Kişilerin bu alandaki şemaları sağlıklı ise uzun süreli hedeflerine ulaşabilmek için sabredebilme kapasitelerine güvenmektedirler. Engellenme ile bir problem yaşamamakta ve “en iyi” ya da “en beğenilen” olmaya çalışmamaktadırlar. Bu şema alanı sağlıklıysa kişi kendini yeterli hissetmektedir (Karaosmanoğlu, 2016).

1. Onay Arayıcılık Şeması: Onay arayıcılık şemasında kişiler güvenli ve gerçek bir kimlik oluşturmak için, diğerlerinden onay alma, tanınma, ilgi görme ya da uyum sağlama zorunluluğunda hissetmektedirler. Kişinin saygı hissi, başkalarının reaksiyonlarına bağımlıdır. Şema kişinin reddedilmeye hassasiyetinden dolayı tatmin edici olmayan hayati kararlar almasına yol açmaktadır (Young et al., 2017).

2. Haklılık Şeması: Haklılık şemasına sahip kişiler üstün oldukları, özel hak ve imtiyazlara sahip oldukları, sosyal kurallar tarafından sınırlandırılmadığı inancındadır. Kişi başkalarının ihtiyaç ve duygularına bakmaksızın kendi tutkuları doğrultusunda gücünü öne sürmeye, başkalarının davranışını kontrol etmeye ve kendi bakış açısını bastırmaya çalışmaktadır (Young et al., 2017).

3. Mükemmeliyetçilik Şeması: Mükemmeliyetçilik şemasında kişiler eleştiriden kaçmak için içselleştirdikleri eylem ve davranışlarda yüksek standartları karşılamak zorunda hissetmektedirler. Kendilerine başkalarına karşı aşırı eleştirici davranmaktadırlar. Savunma mekanizması olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu şemada kişi sıradan olmaya dayanmamaktadır (Young et al., 2009).

4. Yetersiz Özdenetim Şeması: Yetersiz özdenetim şemasına sahip kişiler engellenmeye tahammül edememekte ve bu durumla ilgili duygularını ifade ediş yöntemlerini ve dürtülerini denetleyememektedirler. (Young et al., 2003).

2.2.6 Literatür

Litaratürde erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilgili depresyon (Gürkan, 2012; Riso et al., 2003; Renner ve arkadaşları 2012; Shah & Waller 2000 ve Waller et al., 2001), intihar girişimi ve depresyon (Halvorsen et al., 2009), çocukluk dönemi depresyonu (Rusinek et al., 2013), cinsel işlev bozukluğu (Çeri, 2009; Gomes & Nobre, 2012), travma (McGinn et al., 1995), cinsel istismar ve travma (Cockram et al., 2010), aile içi şiddet mağduru kadınlar (Taşkale, 2014), kişilik bozuklukları (Arntz et al., 2005; Jovev & Jackson, 2004; Nordahl et al., 2005 ve Thimm, 2010), antisosyal kişilik bozukluğu (Çakır, 2007; Petrocelli et al., 2001), borderline kişilik bozukluğu ve bipolar duyurum bozukluğu (Soylu, 2017), narsisttik kişilik özellikleri (Üzümcü 2016), varoluşsal kaygı (Yıkılmaz, 2016), yeme bozuklukları (Meyer & Gillings, 2004; Murray et al., 2000 ve Turner et al., 2005), psikosomatik bozukluklar (Young ve arkadaşları 2003), kaygı bozuklukları (Hedley et al., 2001; Hoffart et al., 2002), sosyal fobi (Barışkın ve Eldoğan 2014), madde bağımlılığı (Alevsaçanlar 2015; Ball 1998; Ball & Cecero 2002; Ball & Young 2000 ve Brotchie et al., 2004) internet bağımlılığı (Aksoy, 2016), göç (Kahraman, 2015), menstruasyon döngüsü (Ulu, 2016) gibi birçok alanda yapılmış çalışma bulunmaktadır.

Clifton (1995)'un araştırması sonucunda şemalar ve romantik ilişkiler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Stiles (2004), üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde yakın olma seviyeleri ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda

yakınlık düzeyi düşük olan kişilerin duygusal yoksunluk, büyüklenmecilik, kusurluluk/utanç ve terk edilme şemasına, yakınlık seviyesi yüksek olan kişilerin yüksek standartlar şemasına sahip olduğu görülmüştür (Akt. Ulu, 2016).

Caner (2009), araştırmasında erken dönem uyum bozucu şemaların eşe dair değerlendirmelerde ve algılanan ebeveynlik stillerinde aracı rolünde olduğunu belirtmiştir.

Yoosefi ve arkadaşları (2010)'nın yaptığı çalışmada kusurluluk, terk edilme, güvensizlik/kötüye kullanılma, duygusal yoksunluk şemalarına sahip çiftlerin boşanmaya karşı daha hassas olduğu ve duyguları bastırma ve yapışıklık şemasına sahip çiftlerin ise boşanma olasılığının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Kaya (2010), araştırmasında kişilerarası ilişki biçimleri ile erken dönem uyumsuz şemaların bağlantılı olduğunu bulmuştur.

Çolakoğlu (2012), yaptığı benzer bir çalışmada kişilerarası ilişki tarzlarının erken dönem uyumsuz şemalarla bağlantılı olduğunu belirtmiştir.

Çıkıt (2017), araştırmasında, zedelenmiş otonomi, diğer yönelimlilik ve kopukluk şema alanlarının aldatma eğilimini, yüksek standartlar, zedelenmiş sınırlar, zedelenmiş otonomi, kopukluk şema alanlarının bağlanma stillerini yordadığını bulmuştur.

Güzel (2016) ise araştırmasında kişilerin erken dönem şemalarının aldatma eğilimini %36, affetme eğilimini % 21 düzeyinde yordadığını bulmuştur.

Messman-Moore ve Coates (2007) araştırmasında çocukluk çağı ihmal ve istismar yaşantılarının yetişkinlik döneminde kişilerarası çatışmalarla ilişkili olduğunu ve erken dönem uyum bozucu şemaların belirleyici bir rol aldığını belirtmiştir.

Crawford ve O'Dougherty-Wright (2007) yaptıkları çalışmada duyguları bastırma, güvensizlik ve kendini feda şemaları ile çocukluk çağı kötüye kullanım ve yetişkinlik dönemi eş tarafından kötüye kullanım arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Güvensizlik, yetersiz özdenetim, duyguları bastırma ve ayrıcalıklılık şemalarının ise çocukluk çağı kötüye kullanılma ve bireyin saldırganlığını eyleme dökmesi ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Lumley ve Harkness (2007) yaptıkları çalışmada depresyondaki zevk almama belirtileri ile çocukluk çağı ihmal ve istismarının; duygusal yoksunluk, bağımlılık, başarısızlık, kusurluluk, sosyal izolasyon şemalarıyla; depresyonun kaygı belirtileri ile çocukluk çağı ihmal ve istismarının; dayanıksızlık, güvensizlik şemalarıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Harding ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada çocukluğunda cinsel istismara maruz kalan ve travma sonrası stres bozukluğu belirtileri gösteren kadın katılımcılardan, travma sonrası stres bozukluğu belirtilerini daha yüksek gösterenlerin Young Şema Ölçeği'nden de daha yüksek puan aldıkları belirtilmiştir. Ayrıca dayanıksızlık, duygusal yoksunluk ve güvensizlik şemalarının travma sonrası stres bozukluğu tanısını koymada belirleyici olduğu belirtilmiştir.

Cukor ve McGinn (2006) de çocukluk çağı istismarına maruz kalmış kadınlarla bir çalışma yapmış ve çalışma sonucunda depresif belirtiler sergileyen ve erken dönem uyum bozucu şemalara daha fazla sahip olan grubun istismara uğrayan grup olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çakır ve Soygüt (2009)'ün araştırmasında kişilerin algıladığı ebeveynlik biçimleri ile psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir ilişki ve bu ilişkide kişilerarası şemalardan düşmanlık boyutunun aracı rolde olduğu bulunmuştur.

2.3 ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI

2.3.1 Tarihsel Bakış

İnsanlığın varoluşundan bu yana çocuklar çeşitli sebeplerle ihmal edilmiş, fiziksel ve cinsel istismara maruz kalmıştır (Yenibaş ve Şirin, 2007). Ancak ilk tıbbi tanım Profesör Tardieu tarafından 1860'da yapılmıştır. Yaptığı otopsielerde cinsel ve fiziksel istismara uğramış; dövülerek öldürülmüş çocuklara dikkat çekmiştir (akt., Çakmak, 2016).

Çocukluk çağı travmalarının; oluşan ruhsal rahatsızlıklara etkisiyle ilgili ilk bilimsel tanımlamalara ve kayıtlara; II. Dünya Savaşı sonrasında toplama kamplarından

kurtulan çocuklar ya da ebeveynlerini kaybeden çocuklar üzerinden inceleme yapılarak ulaşılmıştır. İleriki yıllarda ise doğal afetlerin çocuklarda sebep olduğu ruhsal tepkiler incelenmiştir (Terr, 1983; Aptekar and Boore, 1990).

Henry Kempe 447 dövülmüş çocuğu inceledikten sonra bilimsel yayında ilk kez çocuk istismarı kavramını kullanmıştır. Hırpalanmış, cinsel istismara uğrayan çocuklar için Kempe 1962 yılında “battered child” terimini kullanmıştır. İlerleyen yıllarda bu terim “child abuse” çocuk istismarı adını almıştır (Kempe ve arkadaşları, 1985; Pressel, 2000). Bu çalışmadan sonra çocuk istismarı konusu Amerika Birleşik Devletleri’nde ve birçok ülkede yoğun bir şekilde araştırılmaya başlanmıştır. 1972 yılında ise Caffey ve arkadaşları tarafından "dövülmüş bebek sendromunu" tanımlamıştır (Kempe ve arkadaşları, 1985; Van Der Kolk and Greenberg, 1987 ve Pressel, 2000).

Yaşanan gelişmeler sonucunda Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi 1989 yılında kabul edilerek; çocukların korunmasına yönelik devlet yükümlülükleri kabul edilmiştir (Polat, 2001). Ülkemizde ise çocukluk çağı travmaları üzerine yapılan çalışmalar çok yenidir (Polat, 2007).

2.3.2 Çocukluk Çağı Travmaları Tanımları

Çocukluk çağı travması, on sekiz yaş öncesinde cinsel, fiziksel ve duygusal istismarla birlikte ebeveynin ya da bakım veren kişinin kaybını yaşama, boşanma, göç, kazalar, şiddete tanıklık ve doğal afetlere maruz kalma şeklinde olmaktadır (Herman, 2007). (Herman, 1992; Şar, 2012).

Çocukluk çağı travmalarını inceleyen ilk kişi olan Kempe ve Helfer (1972), ebeveynin ya da çocuktan sorumlu kişinin giriştiği veya girişmeyi ihmal ettiği davranışlar sonucunda çocukların kaza dışı zarar görmelerini çocukluk çağı travmaları olarak tanımlamaktadır (Kempe & Helfer, 1972).

Bir başka tanımda çocukluk çağı travmaları; anne-baba veya bakım veren erişkinin çocuğa yönelik, toplumsal normlar ve profesyonel kişiler tarafından uygun olmayan ya da hasar verici şekilde nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen veya kısıtlamakta olan eylem ve eylemsizliklerinin tümüdür şeklinde tanımlanmaktadır (Gabrino and Gilliam, 1980; Oral et al., 2001).

Çocukluk çağı travmaları en çok ihmal ve istismar başlıkları altında incelenmektedir (Polat, 2001). İstismar türleri; fiziksel, duygusal, cinsel olarak değerlendirilmekte ihmal türleri ise sadece fiziksel ve duygusal olarak değerlendirilmektedir (Runyan ve et al., 2002).

Fiziksel istismar yani fiziksel kötüye kullanılma Brown ve Anderson (1991) tarafından “ Bir kişinin, kendisinden beş yaş büyük birisi ya da iki yaş büyük aileden birisi tarafından saldırıya uğramasıdır” şeklinde tanımlanmıştır. Bu saldırıyı kişi; kardeş rekabeti gibi aile içinde yaşanan bir çatışma olarak algılamamalıdır. Fiziksel dokunmanın olmadığı arkadaş kavgaları tanıma dahil edilmemektedir. Cinsel istismar yani cinsel kötüye kullanılma bir kişinin on sekiz yaşına gelmeden kendisinden en az beş yaş büyük birisiyle ya da kendisinden iki yaş büyük ailenin bir üyesiyle, okşamadan cinsel birlikteliğe kadar değişen bütün cinsel yakınlıkları kapsamaktadır.

Duygusal istismar yani duygusal kötüye kullanılma Walker, Bonner ve Kaufmann (1988) tarafından “Genç birisine, duygusal veya ruhsal sağlığını tehlikeye atabilecek derecede sözlü olarak tehdit, alay veya küçük düşürücü yorumların kullanılması” şeklinde tanımlanmaktadır. Fiziksel ihmal; çocuğun güvenlik, beslenme, eğitim ya da tıbbi bakım gibi fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmaması; duygusal ihmal ise sevgi, terbiye, ilgi, bağlanma, destek gibi duygusal ihtiyaçlarının karşılanmamasıdır.

Kara, Biçer ve Gökalp (2004)’e göre istismarın aktif bir durum, ihmalin ise pasif bir durum olması en önemli ayrımı noktasıdır (Yurdakök, 2010).

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNİCEF) (1986); çocuk ile yakın olan kişilerin yasaklanmış yahut önlenemez bir hareketinden ya da hareketsizliğinden dolayı oluşan zararı çocuk ihmal ve istismarı şeklinde tanımlamaktadır.

Çakıcı ve arkadaşları (2003); çocuğun doğumundan on sekiz yaşına kadar, bakımını yapan ebeveyni ya da bakıcısı tarafından çocuğa yönelik bütün kaza dışı, zararlı davranışlara çocuğun maruz kalmasını çocukluk çağı travmaları olarak tanımlamaktadır.

Bir diğer tanım çocuk ihmal ve istismarı başta ebeveyn olmakla birlikte, çocuklara bakma sorumluluğu olan bireylerin ve diğer yetişkinlerin çocuğun fiziksel, duygusal, bilişsel ya da cinsel gelişimlerini engelleyici veya kısıtlayıcı, beden ve ruh

sağlığına zararlı, toplumsal kurallara ve uzman kişilerce uygusuz yahut hasar verici kabul edilen eylem ve eylemsizliklerini içeren davranışlarının hepsini kapsamaktadır (Kepenekçi, 2001; Taner ve Gökler, 2004).

Güler ve arkadaşları; çocuk istismarı ve ihmali için; "çocuğun anne ve babası ya da bakıp gözetken kişiler ya da yabancılar tarafından, çocuğun sağlığına zarar veren fiziksel, zihinsel, duygusal veya sosyal gelişimini engelleyen tutum ve davranışlara maruz bırakılmasıdır" tanımını yapmaktadır (Güler vd., 2002).

Dünya Sağlık Örgütü çocukluk çağı travmalarını; ihmal, fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal istismar şeklinde sınıflamaktadır (Runyan et al., 2002).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), çocukluk çağı travmalarını; "Çocuğun güç ve güven ilişkisi kurduğu kişiler tarafından maruz kaldığı, ticari reklam amaçlı olan ya da olmayan, sağlığına, gelişimine, yaşamını sürdürmesine, insanlık onuruna zarar vermiş ya da verebilecek nitelikte olan; bütün fiziksel veya duygusal kötü davranış, cinsel istismar, ihmal veya ihmalkar davranışlardır." şekline belirlemiştir (Bulut, 1996; Runyan ve et al., 2002).

Çocukluk çağı travmaları Türkçe'de "çocuk istismarı ve ihmali" şeklinde kullanılmaktadır (Kulaksızoğlu, 1998; akt., Kaplan, 2012). Çocuk istismarı ve ihmaliyle ilgili benzer birçok tanımlama yapılmaktadır. Bu tanımlamalar zaman içerisinde ve kültürden kültüre değişiklik göstermektedir (Kars, 1996). Bir kültürde istismar ya da ihmal sayılan durum, kültürün değer yapısına, inançlarına, çocuğu disipline etme yöntemlerine ve çocuk için kabul edilebilir olup olmasına göre değişmektedir (Zeytinoğlu, 1991).

Çocukluk çağı travmaları DSM5'de Kötüye Kullanma ve Boşlama (ihmal) kısmının alt başlığı olan "Çocuğa Kötü Davranma ve Çocuğu Boşlama Sorunları" kısmında yer almaktadır. Çocuğa bedensel sömürü, cinsel sömürü ve çocuğu boşlama başlıkları altında bilgi verilmektedir (APB, 2013).

Çocuğa Bedensel Sömürü: Anne- baba, bakım veren kişi ya da çocuğun sorumluluğunu almış olan kişiler tarafından; incitmek niyetinden bağımsız; minik yara berelerden, şiddetli kırıklara ve ölüme kadar varabilen, her türlü yumruklama, tekmeleme, dövme, sallama, ısırma, bıçaklama, boğma, atma, vurma (el, sopa, kayış vb)

yakma yolu ile çocuğa fiziksel yara verme davranışlarının hepsi sömürüdür. Kıçına şaplak atmak yahut tokat atmak gibi çocuk dizginlensin diye uygulanan davranışlar, kabul edilebilecek seviyede olduğu ve fiziksel yaralanmaya sebep vermediği müddetçe sömürü sayılmamaktadır.

Çocuğa Cinsel Sömürü: Anne-baba veya çocuğun bakımını alan kişinin cinsel doyum amacıyla; çocuğun cinsel organlarını okşama ya da içine girme, ensest (1.derece aile yakınının yaptığı istismar), zor kullanarak cinsel ilişkiye girme, oğlancılık (sodomi), açık bir şekilde görünme şeklindeki cinsel eylemlerini kapsamaktadır. Çocuk ile sömürgeci kişi arasında direk bedensel bir temas olmadan, çocuğu başka kişilerin cinsel doyumunu için zorlamak, kandırmak, ayartmak, gözünü korkutmak ya da baskı altında tutmak da cinsel sömürü sayılmaktadır.

Çocuğu Boşlama (ihmal) : Anne veya babadan birinin ya da bakım veren kişinin , çocuğun yaşı için uygun olan temel ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak, çocuğa bedensel veya ruhsal bir kötülüğün yapılması ya da yapılabilecek olmasıyla sonuçlanan, doğruluğu ispatlanmış ya da varsayılan, gerekli ilgiyi göstermeme, boşlama davranışlarıdır. Çocuğu denetim altında tutmama, bırakıp gitme, boşlama, duygusal veya ruhsal gereksinimlerini karşılamama, sağlık bakımını, eğitimi, beslenmesini, barınma ve giysilerini sağlamamayı kapsamaktadır.

DSM'nin yaptığı tanımda dikkat çektiği şey çocuk ihmal ve istismarının nedeni ya da bakım veren kişinin niyeti değildir. Önemli olan yapılan eylemin çocuk üzerindeki etkisidir.

2.3.3 Prevelans

Dünya Sağlık Örgütü verileri dünyada ihmal ve istismara uğrayan çocukların sayısını 40 milyon olarak bildirmektedir (Şimşek vd., 2004).

Kessler ve arkadaşlarının araştırmasında kadın katılımcıların %51,1'i , erkek katılımcıların %60,7 'sinin en az bir kez travmatik olay yaşadıkları gösterilmiştir. Çocukluk çağı travma öyküsü normal popülasyonda %5 iken, psikiyatrik tedaviye başvuran kişilerde bu oran %29 olarak saptanmıştır (Kessler et al., 1995).

Amerika Sağlık ve İnsan Hizmetleri Departmanı (U.S. Department of Health and Human Services [DHHS]), Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Bilgi Sistemi (NCANDS) 2007 verilerine göre 2009 yılında bir rapor hazırlamıştır. Rapora göre; Amerika'da %59 oranında ihmal, %10,8 oranında fiziksel istismar, %7,6 oranında cinsel istismar, %4,2 oranında duygusal istismar görülmektedir. Çocuk istismar ve ihmali en çok 4-7 yaş aralığında meydana gelmekte ve yaş ilerledikçe sıklığı azalmaktadır (U.S. Department of health and human services, 2009).

Amerika'da yılda 1200-1500 çocuk ailesi yahut bakım vereni tarafın yapılan istismar sonucunda hayatını kaybetmektedir. Yaşanan ölümlerin %53'sini fiziksel istismar, %42'sini ihmal, %5'ini ise fiziksel istismar ve ihmal oluşturmaktadır. Fiziksel istismar sebebiyle kalıcı sakatlıklar da oluşmaktadır (Emery, 2003).

New York'ta yapılan araştırmada 639 kişi incelenmiş; %12 oranında çocukluk çağı genel istismarı bulunurken; fiziksel istismar %6.9, cinsel istismar %3.4, ihmal %6.1 oranında tespit edilmiştir (Johnson et al., 1999).

Aile Çevresinde İstismar (WorldSAFE) projesi kapsamında fiziksel istismarın beş ülkede yaygınlığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda ABD ve Şili'de %4-85 arasında, Filipinlerde %21-82 arasında, Mısır'da %26-72 arasında ve Hindistan'da %36-70 arasında yaygınlığın değiştiği belirtilmiştir (Runyan et al., 2002).

Yirmi yaşın altındaki anneler çocuklarına fiziksel istismarda daha sık bulunmaktadır. Anneler en çok çocuklara yönelik istismarda bulunurken, babalar ergenlik döneminde daha sık şiddet göstermektedir (Taner ve Gökler, 2004). Çocuğunu istismar eden annenin kendisinin de istismar öyküsü bulunmaktadır. Çocuklarını istismar eden ebeveynler çoğunlukla, madde kötüye kullanan, dürtüsel, narsist, çökkün ya da antisosyal kişilerdir (Kaplan vd., 2005).

Cinsel istismar; utanç suçluluk gibi duygular gerekçesiyle saklandığı için gerçek verilere ulaşmak güç olmaktadır (İşeri, 2008). Yapılan araştırmalarda; 18 yaş öncesinde istenmeden cinsel ilişki yaşantısı %12-35 aralığında kadınlarda, %4-9 aralığında erkeklerde görülmektedir (Putnam, 2003). Pereda ve arkadaşları (2009)'nın yapmış olduğu çalışmada 21 ülkede kızlarda prevelans %10-20 aralığında erkeklerde %10'un altında olduğu bildirilmiştir. Cinsel tacize maruz kalan her on çocuğun sekizinde

saldırgan kişi çoğunlukla erkektir ve çocuğun tanıdığı bir kişidir. %50'sinde ise suçlu olan kişi çocuğun ebeveyni, üvey ebeveyni ya da akrabasıdır (Kaplan vd., 2005).

Ülkemizdeki çocukluk çağı travmalarının dağılımı, yaygınlığı ve sıklığı ile ilgili resmi bir veri bulunmamaktadır. Ankara ve Adana illerinde yapılan bir araştırmada Ankara'da fiziksel istismar oranı %46.4, Adana'da fiziksel istismar oranı %61,5 olarak bildirilmiştir (Yalın vd., 1995).

Yargıç ve arkadaşları (1994) yaptıkları araştırmada; çocukluk çağı travmalarının yetişkin dönemde psikiyatrik problemleri arttıran etkenlerden biri olarak tanımlamışlardır (Yargıç vd., 1994).

Bilir ve arkadaşları 1991 yılında 16 ilde, 50473 çocuğun annesi ile bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda 4 ve 12 yaşları arasındaki çocukların %62'sinin aileleri tarafından fiziksel cezaya maruz kaldığı belirtilmiştir. Aksel ve arkadaşları 2005 yılında Türkiye'de yaptıkları çalışmada; fiziksel istismarın yaygınlığını %15-%75, cinsel istismarın yaygınlığını ise yaklaşık olarak %20 civarında belirtmişlerdir.

Çocuk istismarı üzerine yapılan çalışmalarda %78 oranında duygusal istismar, %24 oranında fiziksel istismar ve %9 oranında cinsel istismar olduğu görülmüştür. Başka bir araştırmada ise 7-14 yaşları arasında çocukların %40'ı ebeveynleri tarafından dayak yediklerini belirtmişlerdir (akt., Turhan vd., 2006).

İstanbul'da yapılan bir araştırmada 16 yaş öncesine cinsel taciz araştırılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin %4.6'sının, lise öğrencilerinin %4.6'sının, ayakta tedavisi yapılan psikiyatri hastalarının %8.7'sinin, yatarak tedavisi yapılan psikiyatri hastalarının %10.2'sinin ailesi tarafından cinsel istismara uğradığı bulunmuştur. Aile tarafından yapılan cinsel istismara diğer kişiler tarafından yapılanlar da eklendiğinde; üniversite öğrencilerinin %10'unun, lise öğrencilerinin %10.7'sinin, ayakta tedavisi yapılan psikiyatri hastalarının %16'sının, yatarak tedavisi yapılan psikiyatri hastalarının %21.1'inin cinsel istismara uğradığı görülmüştür (Şar, 1998).

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Polikliniğinde; içeriye ardışık giren rastgele 150 kadın hastada yapılan çalışma sonucunda; %24,7 duygusal ihmal, %22 cinsel istismar, %18,7 duygusal istismar, %17,3 fiziksel ihmal, %15,3 fiziksel istismar, %13,3

ensest, %11,3 ensest dışı cinsel istismar, %59,3 oranında travma bildirmeyenler, %43,2 oranında en az bir travma bildirenler olarak bulunmuştur (Yanık ve Özmen, 2002).

Bir çok çalışmada her dört kişiden birinin cinsel ve fiziksel istismara maruz kaldığı gösterilmektedir (Amodeo et al., 2006). Şehirlerde yaşamayan kadınlarda bu oran daha yüksektir ve cinsel ve fiziksel istismar çoğunlukla bir arada bulunmaktadır (Schumm et al., 2005).

2.3.4 Risk Faktörleri

Çocuk ihmal ve istismarının birçok sebebi bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü risk faktörlerini; ailesel, toplumsal ve kişisel faktörler olarak sınıflandırmaktadır (Armağan, 2007 ve Turhan vd., 2006).

Toplumsal Faktörler: Çocuğun azınlık, engellilik, cinsiyet gibi sebeplerle değerinin azalması, sosyal eşitsizlikler, medya şiddeti, savaş ya da kavgalar, kültürel normlar toplumsal faktörler arasındadır (Armağan, 2007 ve Turhan vd., 2006). Sosyal olarak yalıtılmış olmak, destek sisteminin olmaması, ebeveynin madde kötüye kullanımı, çocuğun öğretmeninin kişilik patolojisinin olması, okulda dayanın normal karşılanması çocukların istismar ve ihmale maruz kalma riskini arttırmaktadır. Aşırı kalabalık ya da fakirlik gibi stresli hayat şartları saldırgan davranışların ve fiziksel istismarın artmasına sebep olmaktadır (Johnson, 2000; Krugman and Sirotnak, 1999; Sadock and Sadock, 2004 ve Odağ, 2001).

Ailesel Faktörler: Boşanmış, parçalanmış, ataerkil ya da geniş bir aile yapısının olması, annenin maddi-manevi desteğinin bulunmaması, ailede şiddet yaşanması, ailenin kendi içinde veya çevreyle yaşadığı uyum problemleri aileden kaynaklanan risk faktörleridir (Çakmak, 2016 ve Turan, 2011).

Ekonomik yetersizlik sonucunda iyi beslenememe, sağlık sorunları, yetersiz ev koşulları oluşmaktadır (Janzen and Haris, 1986).

Düşük sosyoekonomiğe sahip ailelerde fiziksel, duygusal istismar ve ihmal görülürken; yüksek sosyoekonomiğe sahip ailelerde duygusal istismar ve ihmal daha fazla görülmektedir. Cinsel istismar ise iki grupta da bulunmaktadır (Çakmak, 2016).

Kişisel Faktörler: Ebeveynin küçük yaşta çocuk sahibi olması, ebeveynlik konusunda eğitimsiz ve yetersiz kalmış olması, istenmeyen gebelik, madde kullanımı, ebeveynlerde psikiyatrik bir hastalığın bulunması, yalnız anne-baba, doğum öncesi bakımın yetersiz olması, öfke kontrol sorunu yaşayan bir ebeveynin varlığı, eşlerden birinin ölmüş olması, ailede bireylerinde bulunun kişilik bozuklukları ya da özgüven problemleri, eşlerin cinsel problemleri, empati eksikliği, fiziksel ya da psikolojik rahatsızlıklar, çok eşlilik ya da fuhuş ebeveynlerden kaynaklanan kişisel risk faktörleridir (Çakmak, 2016 ve Turhan vd., 2006).

Çocuk istismar ve ihmalinin bulunduğu ailelerde ebeveynlerde şizofreni, depresyon, kaygı bozukluğu, alkolizm görülmektedir (Polat, 2007).

İstismarcı ebeveynler çocuklarından uygunsuz beklentiler içerisine girmekte ve çocuğa kendisinden büyükmüş gibi davranmaktadır. Ebeveynler çocuktan; bakım, güven, koruma, sevgi, huzur beklentisi içerisindedir. İstismarcı ebeveynlerin %90 kadar büyük bir kısmı ağır derecede kendi aileleri tarafından istismar edilmiştir (Odağ, 2001; Sadock and Sadock, 2004).

Prematürite doğmuş, zeka geriliği bulunun, bedensel yeti yitimi bulunan, hiperaktif, sürekli ağlayan, aşırı talepkar çocuklar istismara uğrama konusunda riskli gruptur. Ebeveynleri bu çocukları; farklı, kötü, gelişimi yavaş, disipline edilmesi zor, bencil olarak algılamaktadır (Sadock and Sadock, 2004).

2.3.5 Çocukluk Çağı Travmalarının Yetişkinlik Dönemi Yaşantılarına Etkisi

Çocukluk çağı travmaları ve olumsuz yaşantıları yetişkinlikte davranışsal, fiziksel, duygusal, bilişsel, sosyal açıdan kişiyi etkilemekte ve hayatı boyunca psikopatoloji gelişmesine yatkınlık oluşturmaktadır (Meuret et al., 2011).

Çocukluk çağında travmaya maruz kalmış kişiler kendilerinde doğuştan bir hata olduğuna, sevimsiz, nefret uyandıran, sevmeye ve korunmaya layık olmayan, çaresiz bir kişi olduklarına inanmaktadırlar. Bu duygular kötü bir kendiliğe ve kendine zarar

verici davranışlara sebep olmaktadır. Sonucunda ise çocuk daha sonra oluşacak olumsuz olaylara, travmalara karşı incinebilir hale gelmektedir (Moroz, 2005).

Çocukluk yıllarında yaşadığı travmaya karşı kendini koruyamayan çocukta oluşan çaresizlik düşüncesi yetişkinlik döneminde de devam etmektedir. Yetişkinlik döneminde kişi bir sorunla karşılaştığında etkilerini daha yoğun hissetmekte ve baş etme gücünün düşük olduğu algısına kapılmaktadır. Bu sebeple yetişkinlikte korku hisseden, güvensizlik ve karamsarlık düşünceleri içerisinde olan kişide, depresyon ve anksiyete (kaygı) gibi psikolojik bozukluklar oluşmaktadır (Dursunkaya, 2007).

Yapılan birçok araştırmada çocukluk çağı travmalarının depressif bozukluklar ve anksiyete (kaygı) bozuklukları ile ilişkisi tespit edilmiştir (Bernet, 2007; Bilginer vd., 2013; Dalbudak ve Evren, 2011; De Brito and Viding, 2012; Kalkay, 2009; Kairys and Johnson, 2002; Livingston, 1987; McCrory et al., 2012; Mirsal et al., 2004; Şar vd., 2004; Uğur, 2010 ve Weiss et al., 1999; akt., Çakmak, 2016).

Çocukluk çağında fiziksel istismara uğrayan kişilerde yetişkinlikte engelli olma, duygusal uyum problemleri yaşama; cinsel istismara maruz kalan kişilerde güven sorunları, heteroseksüel ilişkilerde sorunlar; ihmal edilmiş kişilerde ise bilişsel işlevlerde gerilik görüldüğü belirtilmektedir (Ammerman et al., 1986; Herrenkohl et al., 1997 ve Kendall-Tackett et al., 1993).

Çocukluk çağı travmalarının en büyük sonucu, gelişim döneminde algısı bozulan çocuğun, yetişkinlikte yine travma edici ortamları, ilişkileri oluşturmasıdır. (Herman, 2007; Tüzün vd., 2006).

Yapılan araştırmalar, çocukluk çağı travmalarının kişinin benlik algısını olumsuz etkilediğini ve çift ilişkilerinde kendilerine güven sorunu yaşadıklarını göstermektedir. Kendilik algısındaki farklılıklar yetişkinlikte olumlu ilişkilerin geliştirilmesini engellemektedir (Colman & Widom, 2004; Durmuşoğlu ve Doğru, 2006; Loos & Alexander, 1997). Oates ve arkadaşlarının (1985) yaptığı çalışmada, istismara uğramış çocukların gelecekle ilgili beklentilerinin düşük olduğu ve benlik kavramlarının daha zayıf olduğu bulunmuştur (Oates, 1999).

Burgess ve arkadaşları; çocukluk çağında istismara uğrayan çocukların yetişkinlik döneminde travmaya ait, kaçınma, tepkisellik, yıkıcı davranışlar ve çaresizlik

gibi düşünce kalıplarını sürdürdüklerini, bu sebeple de yetişkinlik ilişkilerinde çocukken oluşan istismar, şiddet, saldırıya uğrama sahnelerini tekrarlayan bir şekilde yaşadıklarını ileri sürmektedir (akt., Durmuşoğlu ve Doğru, 2006).

Somatizasyon çocukluk çağında yaşanan travmalar sonucunda ileriki yıllarda oluşabilmektedir. İlk olarak Freud; travmatik deneyimlerin bedensel belirtiler şeklinde dışavurumunun olabileceğini söylemiştir (Freud, 1955).

Çocuğun bakım ihtiyacı ya da bağlanma davranışları ebeveyni veya bakım veren kişi tarafından fark edilmediğinde, çocuk fiziksel şikayetleri ile bakım alabileceği şeklinde bir inanç geliştirmektedir. Bu şekilde büyüdüğünde, bütün duygusal zorlukları bedensel belirtilerle dışarı vurmaya öğrenir (Walker et al., 1992).

Bazı araştırmalar özeleştiride başarısızlık ile duygusal istismar, saldırgan davranış ile fiziksel istismar, cinsel bozukluklar ile cinsel istismar arasında bağlantı olduğunu göstermektedir (Sachs-Ericsson et al., 2006; Mullen et al., 1996).

Yapılan bir araştırma kapsamında; çocukluk çağında fiziksel ve duygusal istismar ile ihmal yaşadığı belirlenmiş olan kişiler on bir yaşında yetişkinliğe kadar psikopatolojileri izlenmiştir. Araştırma sonucunda çocukluk çağı travmalarının antisosyal kişilik bozukluğu tanısı için yordayıcı olduğu bildirilmiştir (Luntz and Widom, 1994).

Başka bir araştırmada kişilik bozukluğu tanısı alan kişilerin %85'inin istismar öyküsünün bulunduğu bildirilmiştir (Roelofs et al., 2002).

Şar ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada ise çocukken istismara maruz kalma ile sınır kişilik bozukluğu, çocukken ihmale maruz kalma ile disosiyatif bozukluk arasında ilişki olduğu gösterilmiştir (Şar vd., 2006).

Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının yetişkin dönemde kendine zarar verme ile ilişkisi birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Favaro ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada fiziksel zarar verme ve cinsel istismar arasındaki ilişki 934 genç yetişkin kadın üzerinde araştırılmış ve ilişki bulunmuştur (Favaro et al., 2007). Fiziksel istismar ile intihar düşüncelerinin ilişkili olduğu McHolm ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada bildirilmiştir (McHolm et al., 2003).

Shanta ve arkadaşlarının 17337 kişiyi 3 yıl izleyerek yaptığı çalışmada ihmal ya da istismarın, intihara girişme riskini iki ile üç kat arttırdığı bulunmuştur (Shanta et al., 2001). Türkiye’de yapılan benzer bir araştırmada ise ihmal ya da istismar, intihar girişim riskini 7.6 kat, kendini kesme davranışını ise 2.7 kat arttırdığı bulunmuştur (Zoroglu ve diğ., 2003).

Spriger ve arkadaşlarının 2000’den fazla kişi üzerinde yaptığı araştırmada, çocukluk çağı ihmal ve istismar yaşantılarının fiziksel sağlık problemlerine de sebep olduğu saptanmıştır (Springer et al., 2007). Olumsuz çocukluk çağı deneyimleri kişilerde; sigara, alkol, madde kullanımı ve aşırı yemek yeme gibi bozuklukların oluşmasında risk faktörüdür. Bunların sonucunda ise yaşamın ileriki yıllarında kalp hastalıkları, solunum problemleri, inme, kemik hastalıkları, diyabet ve kanser gibi hastalıklara zemin oluşturmaktadır (Kendler et al., 2000; Yang et al., 2013).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırma Evren Ve Örneklemi

Bu araştırmanın çalışma evrenini çeşitli üniversitelerde öğrenim görmekte olan %60,6sı 19-21 yaş aralığı, %39,4'ü 22 yaş ve üzeri öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma olanaklarının daha kolay ve ulaşılabilir olması, daha kısa zaman ve daha ekonomik olması sebebiyle araştırma üniversite öğrencileriyle sınırlı tutulmuştur.

Veri toplama sürecinde uygulanacak olan Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Romantik Kıskançlık Ölçeği, Young Şema Ölçeği ve Çocukluk Çağı travmaları Ölçeğinin cevaplanmasında bilgi eksikliği, boş bırakma, hatalı cevaplama yapanların ve üniversite öğrencisi olmayanların eleneceği hususları dikkate alınmıştır. Araştırmanın sağlıklı olması açısından ölçek ve formları tam ve eksiksiz bir şekilde dolduran, üniversite öğrencisi olan katılımcılardan gönüllülük esasına dayanan bir çalışma grubu oluşturulmasına karar verilmiştir.

Böylece araştırmanın çalışma örneklemini, %60,6sı 19-21 yaş aralığı , %39,4'ü 22 yaş ve üzeri, 29 erkek 65 kadın olmak üzere toplamda 94 üniversite öğrencisinden oluşmuş ve istatistiksel çözümlenmeler bu gruptan alınan veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

3.2 Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları

Araştırmada; Romantik Kıskançlık Ölçeği, Young Şema Ölçeği Kısa Form 3 ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Sosyo-Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır.

3.2.1 Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin; cinsiyet, yaş, kaç kardeş olduğu, kaçınıcı çocuk olduğu, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, beraber yaşanan kişi, gelir düzeyi, psikiyatrik bir hastalığı, 0-2 yaş bakımın kim tarafından yapıldığı, 0-6 yaş bakımın kim tarafından yapıldığı, çocuklukta kim tarafından yetiştirildiği, çocuklukta ilgi biçimi, çocuklukta ailenin durumu, çocuklukta annenin sağ olma durumu, çocuklukta babanın sağ olma durumu, şu anki ailenin durumu, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, anne ve babada psikolojik rahatsızlık durumu, kardeşte psikolojik rahatsızlık durumu, engelli kardeşe sahip olma durumu, romantik ilişki içinde bulunma durumu, ilişki süresi, evlilik süresi şeklinde bilgilerin yer aldığı 27 soruluk bir bilgi formu hazırlanmıştır.

3.2.2 Romantik Kıskançlık Ölçeği

Romantik kıskançlık ölçeği, kıskançlığı birçok boyutta ölçmek amacı ile Pines ve Aronson tarafından 1983 yılında geliştirilmiştir. Kıskançlık Tetikleyicileri 22 madde, Kıskançlık Durumunda Verilen Tepkiler 59 madde, Kıskançlıkla Baş Etme Yöntemleri 17 madde, Kıskançlığın Etkileri 15 madde ve Kıskançlığın Nedenleri 16 madde ile 5 alt ölçekte toplam 129 maddede ölçülmektedir. Ölçek likert tipidir ve 7 basamaklıdır (1=hiç katılmıyorum, 7=tamamen katılıyorum). Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır.

Ölçeğin orijinalinin psikometrik özellikleri ile ilgili ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte araştırmacılar gerçekleştirmiş oldukları klinik görüşmeler ve yapmış oldukları atölye çalışmalarından yola çıkarak romantik kıskançlık ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğunu belirtmektedir (Pines ve Aronson, 1983). Ayrıca ifade edilen kıskançlık düzeyiyle (“Ne kadar kıskanç biri olduğunuzu düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen yanıt) alt ölçeklerden ulaşılan puanlar arasında belirlenen anlamlı ilişkinin, romantik kıskançlık ölçeğinin geçerliliği hakkında bilgi verdiğini ifade etmektedirler (Pines and Friedman, 1998).

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması 2004 yılında Demirtaş tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçekte bulunan ifadeler iki sosyal psikolog ile bir yabancı dil uzmanı vasıtasıyla Türkçeye çevrilip, 3 farklı çeviride ortak olan ve olmayan maddeler bir araya getirilmiştir. Üç bağımsız yargıcının orijinal ölçekle yaptıkları karşılaştırma sonucunda getirilen öneriler üzerine son düzeltmeler yapılmıştır.

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Hacettepe, Ankara ve Başkent Üniversitelerinde farklı bölümlerde eğitim görmekte olan 414 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin ölçüt geçerliliğini belirlemek amacıyla, Lee'in (1973) aşk sınıflaması baz alınarak, Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998)'nin geliştirmiş olduğu, Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Büyüksahin ve Hovardaoğlu tarafından 2004 yılında yapılmış Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form'dan (Love Attitudes Scale: Short Form-LAS) yararlanılmıştır. Korelasyonlar iki ölçek arasında -.13 ile .47 aralığında değişim göstermektedir. Yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi sonucunda özgün form ile tutarlı faktör yapısı bulunmuştur. Güvenilirlik düzeyini belirlemek amacıyla yapılan hesaplamalar sonucunda iç tutarlılık katsayısı .92, iki yarı güvenilirliği ise .72'dir. Tüm bu değerlendirmeler ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğunu göstermektedir.

3.2.3 Young Şema Ölçeği Kısa Form 3

YŞÖ-KF3, Young ve Brown (1990)'ın geliştirmiş olduğu 205 maddelik Young Şema Ölçeği'nden elde edilen bir formdur. Young Şema Ölçeği'nin orijinal formundaki (Young ve Brown, 1990) şema boyut ve alanları YŞÖ-KF3 formu ile yüksek oranda paralellik göstermektedir. Bu nedenle ölçeğin kısa formu klinik çalışmalarda kullanılmaya uygun görülmüştür (Waller ve arkadaşları, 2001 ve Waters and Preston 2004; akt., Güzel, 2016).

Ölçeğin ilk formunda 206 madde ve 16 şema alanı bulunmaktadır. Daha sonra madde sayısı 75'e indirilerek YŞÇ-KF2 oluşturulmuştur. YŞK-KF2'ye Young tarafından 2004 'de Onay Arayıcılık, Cezalandırıcılık ve Karamsarlık şemalarının eklenmesi ile de Young Şema Ölçeği Kısa Form 3 oluşturulmuştur (Young 2004; akt.; Sarıtaş, 2007).

Öz bildirim dayalı olan Young Şema Ölçeği Kısa Form 3, 90 maddeden oluşmaktadır. 6'lı likert ölçek ile (1=benim için tamamıyla yanlış, 6=beni mükemmel şekilde tanımlıyor) şemalar belirlenmeye çalışılmaktadır. Ölçeğin kesme puanı yoktur ancak verilen cevapların derecelerinin artması şemaların sayısının ve şiddetinin arttığını göstermektedir.

Ölçeğin Türkiye'deki geçerlik güvenirlik çalışması Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır (2009) tarafından yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda ölçeğin Türkçe formu için 5 şema alanı ve 14 şema boyutu belirlenmiştir. Bu boyutlar; Duygusal Yoksunluk, Başarısızlık, Karamsarlık, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Duyguları Bastırma, Onay Arayıcılık, İç İç Geçme/Bağımlılık, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim, Kendini Feda, Terk Edilme, Cezalandırıcılık, Kusurluluk, Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanaksızlık, Yüksek Standartlar boyutlarıdır. Bu yapıya göre madde sayısının dağılımı değişmekle beraber toplam madde sayısı yine 90 olarak kalmıştır.

Soygüt ve arkadaşlarının yürüttüğü güvenirlik ve geçerlik çalışmasında test tekrar test güvenirlik değerlerinin, şema boyutları için $r = .66-.82$, şema alanları için $r = .66-.83$ arasında değişim gösterdiği tespit edilmiştir.

Yapılan analizler sonucu, iç tutarlık katsayısının YŞÖ-KF3 alt ölçekleri (şema boyutları) için $\alpha = .63-.80$ arasında, şema alanları için $\alpha = .53-.81$ arasında değişim gösterdiği belirlenmiştir. Sonuç olarak ölçeğin Türkiye'de klinik çalışmalarda ve araştırmalarda kullanımı geçerli ve güveniliridir.

3.2.4 Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Çocukluk çağı travmaları ölçeği çocukluk ve ergenlik yıllarındaki istismar ve ihmal yaşantılarını değerlendirmek amacıyla 1994 yılında David P. Bernstein tarafından 70 madde şeklinde geliştirilmiştir. Ölçeğin asıl adı Childhood Trauma Questionnaire'dır (Bernstein, 1997). 1995 yılında ölçek 53 maddeye, daha sonra ise 28 maddeye indirgenmiştir. Şar tarafından 1996 yılında Türkçeye uyarlanan ölçek, 12 yaş ve üzeri kişilere uygulanabilmektedir (Bernstein et al., 2003). Beşli likert tipi (1=hiçbir zaman ile 5=çok sık şeklindedir), geriye yönelik değerlendirilmenin yapıldığı öz bildirim ölçeğidir.

Bernstein ve arkadaşları ölçeğin Cronbach alpha katsayılarını .79 - .94 arasında bulmuş olup ölçeğin güvenilirliği yüksektir (Bernstein ve ark. 1994).

Şar ve arkadaşları tarafından ilk olarak 1996'da daha sonra 2012'de ölçek Türkçeye uyarlanmış ve 5 alt boyut belirtilmiştir. Bunlar; cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmaldir. Ayrıca ölçekte travmanın inkarını tespit için 3 minimizasyon sorusu bulunmaktadır. 28 soruluk bu ölçekte 5 alt boyut ayrı ayrı hesaplanabildiği gibi toplam puan da alt puanların birleşimiyle elde edilmektedir (Şar vd., 2012).

Yanıt seçenekleri (1) hiçbir zaman, (2) nadiren, (3) zaman zaman, (4) sıklıkla, (5) çok sık şeklinde verilmektedir. Fiziksel istismar 8., 9., 10., 14., 16. sorularda, fiziksel ihmal 1., 3., 5., 15., 28. sorularda ve ters kodlanan 15. soruda, cinsel istismar 19., 20., 22., 23., 26. sorularda ölçülmektedir. Duygusal ihmal ters kodlanmakta ve 2., 7., 13., 17., 24. sorularda ölçülmektedir. Her alt boyuttaki sorulara verilen puanlar 5'e bölünür. Sonrasında her alt boyut için 1 ile 5 arasında çıkan puanlar toplanarak 5-25 arasında toplam puan hesaplanır (Bernstein, 1994). Toplam puan ise 25-125 arasında değer almaktadır.

10., 16. ve 22. sorularda travmanın minimizasyonunu ölçülmektedir. Ölçek puanlarının hesaplanırken olumlu ifadelerin (2,5,7,13,19,26,28) puanı ters çevrilememekte, minimizasyon puanları ise çevrilememektedir. Minimizasyon puanını hesaplamak için 10., 16. ve 22. soruların her birinden sadece en yüksek puan (5 puan) hesaba katılmakta ve 1 puan sayılmaktadır. Böylece 0-3 arasında minimizasyon puanı hesaplanmaktadır (Şar vd., 2012).

Türkiye'de CTQ-28-Final puanlarının kesim noktaları hakkında şimdiye dek herhangi bir düzey bildirilmemekle birlikte Şar ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan çalışmaya göre cinsel ve fiziksel istismar sorularında 5 puanın aşılmasının (sorulardan herhangi birine en alt seviyede de olsa evet yanıtının verilmiş olması) pozitif bildirim olarak sayılması gerektiğini düşündürmektedir. Fiziksel istismar ve duygusal ihmal için 7 puana çekilen bu sınırın, duygusal ihmal için ise 12 puana çekilebileceği anlaşılmaktadır. Toplam puan için bu sınırın 35 dolayında olabileceği görülmüştür.

Şar (2012) tarafından ölçeğin iç tutarlılığını ölçen Cronbach alfa değeri deneklerin hepsinden oluşan grup için .90 olarak bulunmuştur. Alt ölçekler için Cronbach alpha değerleri; duygusal istismar .90, duygusal ihmal .85, fiziksel istismar .90, fiziksel ihmal .77 ve cinsel istismar .73 olarak bulunmuştur (Şar, 2012). Bu bulgular sonucunda ölçek güvenilir ve geçerli sayılmaktadır.

3.3 Araştırma Verilerinin Toplanması İşlemi

Çalışmanın örneklemini 29 erkek, 65 kadın olmak üzere toplamda 94 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Öncelikle katılımcılara araştırmayla ilgili bilgi verilmiştir. Onam formu ile rızası alınan öğrenciler araştırmaya alınmıştır. Daha sonra öğrencilere her ölçek ile ilgili sırasıyla bilgi verilerek, Sosyo-Demografik form, Romantik Kıskançlık Ölçeği, Young Şema Ölçeği ve Çocukluk Çağı Travmaları ölçeği verilmiştir.

3.4 Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi kullanılmıştır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan öğrenciler ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

4.1 Betimleyici İstatistikler

4.1.1 Sosyo-Demografik Özelliklerin Dağılımı

Tablo 1. Tanımlayıcı Özelliklerin Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş	19-21	57	60,6
	22 Ve üzeri	37	39,4
	Toplam	94	100,0
Cinsiyet	Erkek	29	30,9
	Kadın	65	69,1
	Toplam	94	100,0
Kardeş Sayısı	2	35	37,2
	3	29	30,9
	4 Ve üzeri	30	31,9
	Toplam	94	100,0
Kaçınıcı Çocuk Olduğu	1	41	43,6
	2	24	25,5
	3 Ve üzeri	29	30,9
	Toplam	94	100,0
Medeni Durum	Evli	3	3,2
	Bekar	91	96,8
	Toplam	94	100,0
Evde Kiminle Yaşadığı	Yalnız	4	4,3

	Öz Anne Ve Baba	74	78,7
	Öz Anne Üvey Baba	2	2,1
	Öz Baba Üvey Anne	2	2,1
	Sadece Anne	5	5,3
	Eşim Ve Sevgilimle	3	3,2
	Diğer	4	4,3
	Toplam	94	100,0
Aylık Gelir	0-500	30	31,9
	500-1000	16	17,0
	1000 üzeri	19	20,2
	1500-2000	9	9,6
	2000 üzeri	20	21,3
	Toplam	94	100,0
Psikolojik Hastalık Durumu	Var	5	5,3
	Yok	89	94,7
	Toplam	94	100,0
Sıfır İki Yaş Bakımını Kimin Yaptığı	Anne	42	44,7
	Anne-baba	47	50,0
	Akraba	1	1,1
	Bakıcı	2	2,1
	Diğer	2	2,1
	Toplam	94	100,0
İki Altı Yaş Bakımını Kimin Yaptığı	Anne	35	37,2
	Anne-baba	52	55,3
	Akraba	2	2,1
	Bakıcı	2	2,1
	Diğer	3	3,2
	Toplam	94	100,0
Çocuklukta Kim Tarafından Yetiştirildiği	Anne	21	22,3

	Bana	1	1,1
	Anne-baba	67	71,3
	Akraba	1	1,1
	Bakıcı	2	2,1
	Diğer	2	2,1
	Toplam	94	100,0
Çocuklukta Nasıl Bir İlgiyle Bakıldığı	Aşırı İlgi	18	19,1
	Yeterince İlgiyle	72	76,6
	İlgisiz	4	4,3
	Toplam	94	100,0
Çocuklukta Ailenin Durumu	Bütün	88	93,6
	Boşanmış	2	2,1
	Parçalanmış	4	4,3
	Toplam	94	100,0
Çocuklukta Anne Yaşama Durumu	Evet	93	98,9
	Hayır	1	1,1
	Toplam	94	100,0
Şu An Anne Ve Baba Durumu	Bütün	85	90,4
	Boşanmış	3	3,2
	Parçalanmış	6	6,4
	Toplam	94	100,0
Annelerin Eğitim Durumu	İlkokul	63	67,0
	Ortaokul	16	17,0
	Lise	9	9,6
	Üniversite	1	1,1
	Yükseklisans	5	5,3
	Toplam	94	100,0
Babanızın Eğitim Durumu	İlkokul	59	62,8
	Lise	22	23,4

	Üniversite	13	13,8
	Toplam	94	100,0
Anne Ve Babada Psikolojik Rahatsızlık Varlığı	Evet	4	4,3
	Hayır	90	95,7
	Toplam	94	100,0
Kardeşde Psikolojik Rahatsızlık Varlığı	Evet	3	3,2
	Hayır	91	96,8
	Toplam	94	100,0
Evli Değilse Romantik İlişki Varlığı	Evet	42	46,2
	Hayır	49	53,8
	Toplam	91	100,0
Ne Kadar Süredir Evli Olduğu	0-6	1	33,3
	12	1	33,3
	20	1	33,3
	Toplam	3	100,0
Evlenme Biçimi	Flört	2	66,7
	Görücü usulü	1	33,3
	Toplam	3	100,0

Öğrenciler yaş değişkenine göre 57'si (%60,6) 19-21, 37'si (%39,4) 22 ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler cinsiyet değişkenine göre 29'u (%30,9) erkek, 65'i (%69,1) kadın olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler kardeş sayısı değişkenine göre 35'i (%37,2) 2, 29'u (%30,9) 3, 30'u (%31,9) 4 ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler kaçınıcı çocuk olduğu değişkenine göre 41'i (%43,6) 1, 24'ü (%25,5) 2, 29'u (%30,9) 3 ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler medeni durum değişkenine göre 3'ü (%3,2) evli, 91'i (%96,8) bekar olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler evde kiminle yaşadığı değişkenine göre 4'ü (%4,3) yalnız, 74'ü (%78,7) öz anne ve baba, 2'si (%2,1) öz anne üvey baba, 2'si (%2,1) öz baba üvey anne,

5'i (%5,3) sadece anne, 3'ü (%3,2) eşim ve sevgilimle, 4'ü (%4,3) diğer olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler aylık gelir değişkenine göre 30'u (%31,9) 0-500, 16'sı (%17,0) 500-1000, 19'u (%20,2) 1000 üzeri, 9'u (%9,6) 1500-2000, 20'si (%21,3) 2000 üzeri olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler psikolojik hastalık durumu değişkenine göre 5'i (%5,3) var, 89'u (%94,7) yok olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler sıfır iki yaş bakımını kimin yaptığı değişkenine göre 42'si (%44,7) anne, 47'si (%50,0) anne-baba, 1'i (%1,1) akraba, 2'si (%2,1) bakıcı, 2'si (%2,1) diğer olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler iki altı yaş bakımını kimin yaptığı değişkenine göre 35'i (%37,2) anne, 52'si (%55,3) anne-baba, 2'si (%2,1) akraba, 2'si (%2,1) bakıcı, 3'ü (%3,2) diğer olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler çocuklukta kim tarafından yetiştirildiği değişkenine göre 21'i (%22,3) anne, 1'i (%1,1) baba, 67'si (%71,3) anne-baba, 1'i (%1,1) akraba, 2'si (%2,1) bakıcı, 2'si (%2,1) diğer olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler çocuklukta nasıl bir ilgiyle bakıldığı değişkenine göre 18'i (%19,1) aşırı ilgi, 72'si (%76,6) yeterince ilgiyle, 4'ü (%4,3) ilgisiz olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler çocuklukta ailenin durumu değişkenine göre 88'i (%93,6) bütün, 2'si (%2,1) boşanmış, 4'ü (%4,3) parçalanmış olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler çocuklukta anne yaşama durumu değişkenine göre 93'ü (%98,9) evet, 1'i (%1,1) hayır olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler şu an anne ve baba durumu değişkenine göre 85'i (%90,4) bütün, 3'ü (%3,2) boşanmış, 6'sı (%6,4) parçalanmış olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler annenizin eğitim durumu değişkenine göre 63'ü (%67,0) ilköğretim, 16'sı (%17,0) ortaokul, 9'u (%9,6) lise, 1'i (%1,1) üniversite, 5'i (%5,3) yüksek lisans olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler babanızın eğitim durumu değişkenine göre 59'u (%62,8) ilköğretim, 22'si (%23,4) lise, 13'ü (%13,8) üniversite olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler anne ve babada psikolojik rahatsızlık varlığı değişkenine göre 4'ü (%4,3) evet, 90'ı (%95,7) hayır olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler kardeşde psikolojik rahatsızlık varlığı değişkenine göre 3'ü (%3,2) evet, 91'i (%96,8) hayır olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler evli değilse romantik ilişki varlığı değişkenine göre 42'si (%46,2) evet, 49'u (%53,8) hayır olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler ne kadar süredir evli olduğu değişkenine göre 1'i (%33,3) 0-6, 1'i (%33,3) 12, 1'i (%33,3) 20 olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler evlenme biçimi değişkenine göre 2'si (%66,7) flört, 1'i (%33,3) görücü usulü olarak dağılmaktadır.

4.1.2. Ölçüm Değişkenlerinin Ortalama, Standart Sapma ve Ranj Değerleri

Tablo 2. Romantik Kıskançlık Puan Ortalamaları

		Ort	Ss	Min.	Max.
Birinci Tür Tetikleyiciler	94	43,564	11,948	8	56
İkinci Tür Tetikleyiciler	94	35,075	11,681	7	49
üçüncü Tür Tetikleyiciler	94	41,862	12,126	7	49
Fiziksel Tepki	94	51,000	24,581	19	113
Duygusal Tepki	94	78,617	35,457	23	152
Bilişsel Tepki	94	58,362	23,413	17	103
Çıkış	94	21,234	10,505	7	49
Umursamama	94	8,255	5,980	4	28
Bağlılık	94	11,883	5,917	4	28
Konuşma	94	7,457	3,161	2	14
Olumlu Etki	94	29,862	12,695	8	56
Olumsuz Etki	94	32,277	9,570	11	49
Yetersizlik Duygusu	94	31,904	14,436	12	70
Kaybetme Korkusu	94	23,000	9,080	6	42

Öğrencilerin “birinci tür tetikleyiciler” ortalaması $43,564 \pm 11,948$ (Min=8; Maks=56), “ikinci tür tetikleyiciler” ortalaması $35,075 \pm 11,681$ (Min=7; Maks=49), “üçüncü tür tetikleyiciler” ortalaması $41,862 \pm 12,126$ (Min=7; Maks=49), “fiziksel tepki” ortalaması $51,000 \pm 24,581$ (Min=19; Maks=113), “duygusal tepki” ortalaması $78,617 \pm 35,457$ (Min=23; Maks=152), “bilişsel tepki” ortalaması $58,362 \pm 23,413$ (Min=17; Maks=103), “çıkış” ortalaması $21,234 \pm 10,505$ (Min=7; Maks=49), “umursamama” ortalaması $8,255 \pm 5,980$ (Min=4; Maks=28), “bağlılık” ortalaması

11,883±5,917 (Min=4; Maks=28), “konuşma” ortalaması 7,457±3,161 (Min=2; Maks=14), “olumlu etki” ortalaması 29,862±12,695 (Min=8; Maks=56), “olumsuz etki” ortalaması 32,277±9,570 (Min=11; Maks=49), “yetersizlik duygusu” ortalaması 31,904±14,436 (Min=12; Maks=70), “kaybetme korkusu” ortalaması 23,000±9,080 (Min=6; Maks=42), olarak saptanmıştır.

Tablo 3. Çocukluk Travmaları Puan Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Fiziksel İhmal	94	7,202	2,975	5	19
Duygusal İhmal	94	9,617	3,728	5	20
Fiziksel İstismar	94	6,128	2,661	5	18
Duygusal İstismar	94	7,606	3,244	5	18
Cinsel İstismar	94	5,957	2,716	5	18
Minimizasyon	94	0,681	0,870	0	3
Ctq Toplam	94	36,511	12,264	25	81

Öğrencilerin “fiziksel ihmal” ortalaması 7,202±2,975 (Min=5; Maks=19), “duygusal ihmal” ortalaması 9,617±3,728 (Min=5; Maks=20), “fiziksel istismar” ortalaması 6,128±2,661 (Min=5; Maks=18), “duygusal istismar” ortalaması 7,606±3,244 (Min=5; Maks=18), “cinsel istismar” ortalaması 5,957±2,716 (Min=5; Maks=18), “minimizasyon” ortalaması 0,681±0,870 (Min=0; Maks=3), “ctq toplam” ortalaması 36,511±12,264 (Min=25; Maks=81), olarak saptanmıştır.

Tablo 4. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar Puan Ortalamaları

		Ort	Ss	Min.	Max.
Terk Edilme	94	8,989	3,763	5	21
Duygusal Yoksunluk	94	9,287	4,585	5	22
Kusurluluk	94	10,245	5,227	6	27
Sosyal İzolasyon	94	16,213	6,806	7	35
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	94	10,915	4,816	5	28
İç İçe Geçme	94	17,064	7,876	9	39
Başarısızlık	94	11,809	5,089	6	26
Yetersiz Özdenetim	94	22,606	6,595	7	39
Kendini Feda Etme	94	14,351	3,901	5	22
Onay Arayıcılık	94	19,255	5,394	7	32

Karamsarlık	94	13,447	5,221	5	26
Duyguları Bastırma	94	10,989	4,282	5	21
Yüksek Standartlar	94	8,638	3,616	3	17
Cezalandırma	94	18,489	5,384	7	32

Öğrencilerin “terk edilme” ortalaması $8,989 \pm 3,763$ (Min=5; Maks=21), “duygusal yoksunluk” ortalaması $9,287 \pm 4,585$ (Min=5; Maks=22), “kusurluluk” ortalaması $10,245 \pm 5,227$ (Min=6; Maks=27), “sosyal izolasyon” ortalaması $16,213 \pm 6,806$ (Min=7; Maks=35), “tehditler karşısında dayanıksızlık” ortalaması $10,915 \pm 4,816$ (Min=5; Maks=28), “içiçelik” ortalaması $17,064 \pm 7,876$ (Min=9; Maks=39), “başarısızlık” ortalaması $11,809 \pm 5,089$ (Min=6; Maks=26), “yetersiz özdenetim” ortalaması $22,606 \pm 6,595$ (Min=7; Maks=39), “kendini feda etme” ortalaması $14,351 \pm 3,901$ (Min=5; Maks=22), “onay arayıcılık” ortalaması $19,255 \pm 5,394$ (Min=7; Maks=32), “karamsarlık” ortalaması $13,447 \pm 5,221$ (Min=5; Maks=26), “duyguları bastırma” ortalaması $10,989 \pm 4,282$ (Min=5; Maks=21), “yüksek standartlar” ortalaması $8,638 \pm 3,616$ (Min=3; Maks=17), “cezalandırma” ortalaması $18,489 \pm 5,384$ (Min=7; Maks=32), olarak saptanmıştır.

4.1.3 Öğrencilerin Kıskanç Biri Olduğunu Düşünme Değişkenine Göre Dağılımları

Tablo 5. Öğrencilerin Kıskanç Biri Olduğunu Düşünme Değişkenine Göre Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Kıskanç Biri Olduğunu Düşünme Durumu	Evet	84	89,4
	Hayır	10	10,6
	Toplam	94	100,0
Kendini Ne Kadar Kıskanç Gördüğü	1	4	4,3
	2	1	1,1
	3	3	3,2
	4	19	20,2
	5	14	14,9
	6	13	13,8
	7	40	42,6

	Toplam	94	100,0

Öğrenciler kıskanç biri olduğunu düşünme durumu değişkenine göre 84'ü (%89,4) Evet, 10'u (%10,6) Hayır olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler kendini ne kadar kıskanç gördüğü değişkenine göre 4'ü (%4,3) 1, 1'i (%1,1) 2, 3'ü (%3,2) 3, 19'u (%20,2) 4, 14'ü (%14,9) 5, 13'ü (%13,8) 6, 40'ı (%42,6) 7 olarak dağılmaktadır.

4.2. İlişkilik Durumunun Belirlenmesi İçin Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları

Tablo 6. Romantik Kıskançlık İle Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar Ve Çocukluk Travmaları Arasında Korelasyon Analizi

		Birinci Tür Tetikleyiciler	İkinci Tür Tetikleyiciler	Üçüncü Tür Tetikleyiciler	Fiziksel Tepki	Duygusal Tepki	Bilişsel Tepki	Çıkış	Umursamama	Bağlılık	Konuşma	Olumlu Etki	Olumsuz Etki	Yetersizlik Duygusu	Kaybetme Korkusu
Fiziksel İhmal	r	-0,15	-0,13	-0,20	0,20	-0,01	0,05	-0,04	0,13	-0,09	-0,14	0,05	-0,16	0,30**	0,20
	p	0,15	0,20	0,05	0,06	0,95	0,63	0,73	0,21	0,38	0,19	0,66	0,13	0,00	0,05
Duygusal İhmal	r	0,02	-0,01	-0,08	0,17	0,07	0,09	-0,02	-0,04	0,03	-0,09	0,09	0,21*	0,24*	0,22*
	p	0,82	0,93	0,45	0,10	0,52	0,41	0,88	0,71	0,77	0,39	0,38	0,04	0,02	0,03
Fiziksel İstismar	r	-0,06	-0,01	-0,12	0,11	-0,11	-0,03	-0,02	0,15	-0,12	0,29**	0,10	-0,15	0,19	0,09
	p	0,59	0,91	0,25	0,30	0,31	0,80	0,84	0,16	0,26	0,00	0,35	0,14	0,07	0,39
Duygusal İstismar	r	-0,01	0,08	-0,04	0,31**	0,13	0,24*	0,10	0,06	0,09	0,28**	0,13	0,02	0,25*	0,23*
	p	0,90	0,42	0,74	0,00	0,22	0,02	0,35	0,55	0,41	0,01	0,21	0,83	0,02	0,03
Cinsel İstismar	r	-0,11	-0,07	-0,14	0,07	0,05	0,04	-0,02	0,08	-0,01	-0,14	0,05	-0,10	0,24*	0,15
	p	0,31	0,50	0,19	0,48	0,66	0,67	0,85	0,47	0,94	0,19	0,64	0,35	0,02	0,14
Minimizasyon	r	-0,11	0,04	0,07	-0,14	-0,02	0,03	0,07	0,23*	0,09	0,12	0,00	0,18	-0,16	-0,14
	p	0,31	0,68	0,49	0,19	0,84	0,80	0,53	0,03	0,40	0,27	1,00	0,08	0,12	0,18
Ctq Toplam	r	-0,07	-0,03	-0,14	0,22*	0,04	0,11	0,00	0,08	-0,02	-0,23*	0,11	-0,15	0,30**	0,23*
	p	0,51	0,77	0,18	0,03	0,70	0,31	0,98	0,42	0,87	0,03	0,31	0,15	0,00	0,03
Terk Edilme	r	0,01	0,08	-0,11	0,36**	0,37**	0,34**	0,20	0,18	0,19	-0,00	0,23*	0,08	0,40**	0,37**
	p	0,96	0,44	0,28	0,00	0,00	0,00	0,05	0,09	0,07	0,98	0,03	0,46	0,00	0,00
Duygusal Yoksunluk	r	-0,20	-0,15	-0,26*	0,30**	0,17	0,24*	0,09	0,16	0,18	-0,08	0,10	-0,06	0,37**	0,31**
	p	0,05	0,16	0,01	0,00	0,10	0,02	0,40	0,13	0,08	0,47	0,33	0,55	0,00	0,00

Kusurluluk	r	-0,15	-0,03	-0,20	0,29**	0,25*	0,24*	0,15	0,20	0,18	-0,03	0,09	0,07	0,40**	0,34**
	p	0,15	0,80	0,05	0,01	0,02	0,02	0,14	0,05	0,09	0,75	0,39	0,53	0,00	0,00
Sosyal İzolasyon	r	-0,09	0,02	-0,07	0,28**	0,34**	0,32**	0,18	0,14	0,22*	-0,08	0,12	0,08	0,27**	0,32**
	p	0,40	0,82	0,51	0,01	0,00	0,00	0,08	0,17	0,03	0,47	0,26	0,47	0,01	0,00
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	r	-0,04	0,02	-0,15	0,26*	0,33**	0,36**	0,22*	0,27**	0,17	-0,04	0,11	0,14	0,31**	0,30**
	p	0,70	0,85	0,14	0,01	0,00	0,00	0,03	0,01	0,10	0,73	0,30	0,19	0,00	0,00
İç İçe Geçme	r	-0,14	-0,01	-0,22*	0,40**	0,34**	0,37**	0,20	0,25*	0,16	0,01	0,19	-0,04	0,42**	0,37**
	p	0,17	0,89	0,03	0,00	0,00	0,00	0,06	0,02	0,12	0,89	0,07	0,73	0,00	0,00
Başarısızlık	r	-0,11	-0,02	-0,15	0,27**	0,28**	0,30**	0,12	0,20	0,12	0,00	0,05	0,03	0,28**	0,27**
	p	0,27	0,82	0,16	0,01	0,01	0,00	0,26	0,05	0,25	0,98	0,60	0,81	0,01	0,01
Yetersiz Özdenetim	r	-0,14	-0,12	-0,16	0,03	0,03	0,03	0,04	0,25*	-0,09	-0,02	-0,07	0,11	0,10	0,18
	p	0,17	0,26	0,12	0,78	0,75	0,80	0,72	0,02	0,41	0,82	0,48	0,28	0,34	0,08
Kendini Feda Etme	r	-0,01	0,12	-0,16	0,21*	0,19	0,23*	0,17	0,26*	0,14	0,05	0,11	-0,02	0,11	0,13
	p	0,95	0,24	0,14	0,04	0,07	0,03	0,09	0,01	0,17	0,61	0,28	0,84	0,31	0,20
Onay Arayıcılık	r	0,10	0,10	0,12	0,18	0,20	0,27**	0,18	0,13	0,10	-0,07	0,22*	0,21*	0,19	0,35**
	p	0,33	0,34	0,24	0,09	0,06	0,01	0,09	0,22	0,36	0,48	0,04	0,05	0,07	0,00
Karamsarlık	r	0,13	0,22*	0,03	0,24*	0,34**	0,33**	0,16	0,04	0,18	-0,03	0,24*	0,08	0,19	0,18
	p	0,23	0,03	0,77	0,02	0,00	0,00	0,13	0,74	0,08	0,80	0,02	0,46	0,08	0,09
Duyguları Bastırma	r	-0,19	-0,10	-0,20	0,07	0,08	0,10	0,11	0,10	0,07	0,13	0,13	-0,01	0,18	0,16
	p	0,07	0,35	0,05	0,49	0,46	0,36	0,30	0,33	0,50	0,22	0,21	0,93	0,09	0,12
Yüksek Standartlar	r	-0,25*	-0,05	-0,36**	0,23*	0,06	0,03	0,14	0,30**	0,13	-0,05	0,10	-0,05	0,26*	0,23*
	p	0,02	0,62	0,00	0,03	0,59	0,76	0,18	0,00	0,20	0,62	0,32	0,66	0,01	0,03
Cezalandırma	r	0,04	0,26*	0,04	0,13	0,27**	0,25*	0,10	0,18	0,00	0,02	0,07	0,01	-0,08	0,01
	p	0,71	0,01	0,69	0,22	0,01	0,02	0,35	0,08	1,00	0,86	0,48	0,96	0,44	0,90

*<0,05; **<0,01

Romantik kıskançlık ölçeği ile ilgili boyutların, şema alanları ve çocukluk çağı travmaları ile düşük düzeyde bazı boyutlarda ilişkisi bulunmuştur.

4.3. Çocukluk Çağı Travmasının Romantik Kıskançlık Üzerine Etkisine Dair Bulgular

Tablo 7. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Birinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız	β	T	p	F	Model	R ²

	Değişken					(p)	
Birinci Tür Tetikleyiciler	Sabit	48,829	8,871	0,000	0,842	0,541	0,010
	Fiziksel İhmal	-1,137	-1,547	0,126			
	Duygusal İhmal	0,062	0,126	0,900			
	Fiziksel İstismar	0,376	0,473	0,637			
	Duygusal İstismar	0,305	0,518	0,606			
	Cinsel İstismar	-0,186	-0,276	0,784			
	Minimizasyon	-1,750	-0,976	0,332			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile birinci tür tetikleyiciler arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=0,842; p=0,541>0,050).

Tablo 8. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının İkinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
İkinci Tür Tetikleyiciler	Sabit	33,973	6,390	0,000	1,222	0,303	0,014
	Fiziksel İhmal	-1,426	-2,008	0,478			
	Duygusal İhmal	0,114	0,239	0,812			
	Fiziksel İstismar	0,454	0,593	0,555			
	Duygusal İstismar	1,027	1,805	0,074			
	Cinsel İstismar	-0,187	-0,288	0,774			
	Minimizasyon	1,160	0,670	0,505			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile ikinci tür tetikleyiciler arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=1,222; p=0,303>0,050).

Tablo 9. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının üçüncü Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²

Üçüncü Tetikleyiciler	Tür	Sabit	45,304	8,131	0,000	0,924	0,482	0,005
		Fiziksel İhmal	-1,166	-1,567	0,121			
		Duygusal İhmal	-0,002	-0,005	0,996			
		Fiziksel İstismar	0,054	0,067	0,947			
		Duygusal İstismar	0,711	1,192	0,237			
		Cinsel İstismar	-0,214	-0,314	0,754			
		Minimizasyon	0,763	0,421	0,675			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile üçüncü tür tetikleyiciler arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=0,924; p=0,482>0,050).

Tablo 10. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Fiziksel Tepki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Fiziksel Tepki	Sabit	40,358	3,721	0,000	2,071	0,036	0,065
	Fiziksel İhmal	1,534	1,059	0,293			
	Duygusal İhmal	-0,362	-0,373	0,710			
	Fiziksel İstismar	-2,025	-1,295	0,199			
	Duygusal İstismar	3,063	2,638	0,010			
	Cinsel İstismar	1,107	0,834	,407			
	Minimizasyon	1,631	0,462	,645			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile fiziksel tepki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=2,071; p=0,036<0.05). Fiziksel tepki düzeyinin belirleyicisi olarak fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür (R²=0,065). Öğrencilerin fiziksel ihmal düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir (p=0.293>0.05). Öğrencilerin duygusal ihmal düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir (p=0.710>0.05). Öğrencilerin fiziksel istismar düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir (p=0.199>0.05). Öğrencilerin duygusal istismar düzeyi fiziksel tepki düzeyini arttırmaktadır (β =3,063). Öğrencilerin cinsel istismar düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir (p=0.407>0.05). Öğrencilerin minimizasyon düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir (p=0.645>0.05).

Tablo11. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Duygusal Tepki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Duygusal Tepki	Sabit	69,795	4,379	0,000	1,618	0,029	0,038
	Fiziksel İhmal	-0,376	-0,176	0,860			
	Duygusal İhmal	0,577	0,404	0,688			
	Fiziksel İstismar	-5,782	-2,516	0,014			
	Duygusal İstismar	3,639	2,133	0,036			
	Cinsel İstismar	2,157	1,105	0,272			
	Minimizasyon	1,271	0,245	0,807			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile duygusal tepki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=1,618$; $p=0,029<0,05$). Duygusal tepki düzeyinin belirleyicisi olarak fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,038$). Öğrencilerin fiziksel ihmal düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,860>0,05$). Öğrencilerin duygusal ihmal düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,688>0,05$). Öğrencilerin fiziksel istismar düzeyi duygusal tepki düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-5,782$). Öğrencilerin duygusal istismar düzeyi duygusal tepki düzeyini arttırmaktadır ($\beta=3,639$). Öğrencilerin cinsel istismar düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,272>0,05$). Öğrencilerin minimizasyon düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,807>0,05$).

Tablo12. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Bilişsel Tepki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Bilişsel Tepki	Sabit	36,559	3,312	0,001	2,735	0,018	0,101
	Fiziksel İhmal	0,478	0,324	0,746			
	Duygusal İhmal	1,210	1,222	0,225			
	Fiziksel İstismar	-3,856	-2,422	0,017			
	Duygusal İstismar	3,418	2,892	0,005			
	Cinsel İstismar	0,177	0,131	0,896			
	Minimizasyon	5,934	1,651	0,102			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile bilişsel tepki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,735$; $p=0,018<0,05$). Bilişsel tepki düzeyinin belirleyicisi olarak fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,101$). Öğrencilerin fiziksel ihmal düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,746>0,05$). Öğrencilerin duygusal ihmal düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,225>0,05$). Öğrencilerin fiziksel istismar düzeyi bilişsel tepki düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-3,856$). Öğrencilerin duygusal istismar düzeyi bilişsel tepki düzeyini arttırmaktadır ($\beta=3,418$). Öğrencilerin cinsel istismar düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,896>0,05$). Öğrencilerin minimizasyon düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,102>0,05$).

Tablo13. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Çıkış Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R^2
Çıkış	Sabit	19,298	3,957	0,000	0,609	0,723	-0,026
	Fiziksel İhmal	-0,361	-0,554	0,581			
	Duygusal İhmal	-0,057	-0,130	0,897			
	Fiziksel İstismar	-0,321	-0,457	0,649			
	Duygusal İstismar	0,911	1,746	0,084			
	Cinsel İstismar	-0,116	-0,194	0,847			
	Minimizasyon	1,180	0,743	0,460			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile çıkış arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,609$; $p=0,723>0,050$).

Tablo 14. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Umursamama Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R^2
Umursamama	Sabit	3,122	1,115	0,268	1,750	0,019	0,046
	Fiziksel İhmal	0,208	0,557	0,579			
	Duygusal İhmal	0,062	0,246	0,806			
	Fiziksel İstismar	0,439	1,086	0,281			

	Duygusal İstismar	-0,023	-0,075	0,940			
	Cinsel İstismar	-0,164	-0,477	0,635			
	Minimizasyon	2,354	2,582	0,011			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile umursamama arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=1,750$; $p=0,019<0.05$). Umursamama düzeyinin belirleyicisi olarak fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,046$). Öğrencilerin fiziksel ihmal düzeyi umursamama düzeyini etkilememektedir ($p=0.579>0.05$). Öğrencilerin duygusal ihmal düzeyi umursamama düzeyini etkilememektedir ($p=0.806>0.05$). Öğrencilerin fiziksel istismar düzeyi umursamama düzeyini etkilememektedir ($p=0.281>0.05$). Öğrencilerin duygusal istismar düzeyi umursamama düzeyini etkilememektedir ($p=0.940>0.05$). Öğrencilerin cinsel istismar düzeyi umursamama düzeyini etkilememektedir ($p=0.635>0.05$). Öğrencilerin minimizasyon düzeyi umursamama düzeyini arttırmaktadır ($\beta=2,354$).

Tablo15. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Bağlılık Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R^2
Bağlılık	Sabit	9,284	3,491	0,001	1,616	0,042	0,038
	Fiziksel İhmal	-0,416	-1,172	0,245			
	Duygusal İhmal	0,244	1,024	0,309			
	Fiziksel İstismar	-0,638	-1,664	0,100			
	Duygusal İstismar	0,584	2,052	0,043			
	Cinsel İstismar	0,315	0,968	0,336			
	Minimizasyon	1,227	1,416	0,160			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile bağlılık arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=1,616$; $p=0,042<0.05$). Bağlılık düzeyinin belirleyicisi olarak fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,038$). Öğrencilerin fiziksel ihmal düzeyi bağlılık düzeyini etkilememektedir ($p=0.245>0.05$). Öğrencilerin duygusal ihmal düzeyi bağlılık düzeyini etkilememektedir ($p=0.309>0.05$). Öğrencilerin fiziksel istismar düzeyi bağlılık düzeyini etkilememektedir ($p=0.100>0.05$). Öğrencilerin duygusal istismar düzeyi bağlılık düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,584$).

Öğrencilerin cinsel istismar düzeyi bağlılık düzeyini etkilememektedir ($p=0.336>0.05$). Öğrencilerin minimizasyon düzeyi bağlılık düzeyini etkilememektedir ($p=0.160>0.05$).

Tablo 16. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Konuşma Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Konuşma	Sabit	8,706	6,244	0,000	2,238	0,047	0,074
	Fiziksel İhmal	0,213	1,142	0,257			
	Duygusal İhmal	0,096	0,768	0,444			
	Fiziksel İstismar	-0,423	-2,106	0,038			
	Duygusal İstismar	-0,247	-1,658	0,101			
	Cinsel İstismar	0,102	0,598	0,551			
	Minimizasyon	0,240	0,528	0,599			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile konuşma arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,238$; $p=0,047<0.05$). Konuşma düzeyinin belirleyicisi olarak fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,074$). Öğrencilerin fiziksel ihmal düzeyi konuşma düzeyini etkilememektedir ($p=0.257>0.05$). Öğrencilerin duygusal ihmal düzeyi konuşma düzeyini etkilememektedir ($p=0.444>0.05$). Öğrencilerin fiziksel istismar düzeyi konuşma düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-0,423$). Öğrencilerin duygusal istismar düzeyi konuşma düzeyini etkilememektedir ($p=0.101>0.05$). Öğrencilerin cinsel istismar düzeyi konuşma düzeyini etkilememektedir ($p=0.551>0.05$). Öğrencilerin minimizasyon düzeyi konuşma düzeyini etkilememektedir ($p=0.599>0.05$).

Tablo 17. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Olumlu Etki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Olumlu Etki	Sabit	22,872	3,861	0,000	0,457	0,838	0,036
	Fiziksel İhmal	-0,596	-0,753	0,453			
	Duygusal İhmal	0,365	0,687	0,494			
	Fiziksel İstismar	0,451	0,528	0,599			
	Duygusal İstismar	0,533	0,840	0,403			

	Cinsel İstismar	-0,004	-0,006	0,996			
	Minimizasyon	1,441	0,747	0,457			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile olumlu etki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=0,457; p=0,838>0,050).

Tablo 18. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Olumsuz Etki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Olumsuz Etki	Sabit	35,859	8,474	0,000	2,157	0,045	0,069
	Fiziksel İhmal	-0,314	-0,556	0,580			
	Duygusal İhmal	-0,600	-1,581	0,117			
	Fiziksel İstismar	-0,740	-1,213	0,228			
	Duygusal İstismar	1,238	2,732	0,008			
	Cinsel İstismar	-0,197	-0,381	0,704			
	Minimizasyon	1,100	0,798	0,427			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile olumsuz etki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=2,157; p=0,045<0,05). Olumsuz etki düzeyinin belirleyicisi olarak fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür (R²=0,069). Öğrencilerin fiziksel ihmal düzeyi olumsuz etki düzeyini etkilememektedir (p=0,580>0,05). Öğrencilerin duygusal ihmal düzeyi olumsuz etki düzeyini etkilememektedir (p=0,117>0,05). Öğrencilerin fiziksel istismar düzeyi olumsuz etki düzeyini etkilememektedir (p=0,228>0,05). Öğrencilerin duygusal istismar düzeyi olumsuz etki düzeyini arttırmaktadır (β =1,238). Öğrencilerin cinsel istismar düzeyi olumsuz etki düzeyini etkilememektedir (p=0,704>0,05). Öğrencilerin minimizasyon düzeyi olumsuz etki düzeyini etkilememektedir (p=0,427>0,05).

Tablo 19. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Yetersizlik Duygusu Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Yetersizlik Duygusu	Sabit	19,360	3,011	0,003	1,914	0,087	0,056
	Fiziksel İhmal	1,132	1,318	0,191			

	Duygusal İhmal	0,425	0,737	0,463			
	Fiziksel İstismar	-0,942	-1,016	0,313			
	Duygusal İstismar	0,313	0,455	0,650			
	Cinsel İstismar	0,681	0,865	0,389			
	Minimizasyon	-0,536	-0,256	0,798			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile yetersizlik duygusu arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=1,914; p=0,087>0,050).

Tablo 20. Çocukluk Çağı Travması Alt Boyutlarının Kaybetme Korkusu Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Kaybetme Korkusu	Sabit	16,510	4,031	0,000	1,505	0,186	0,032
	Fiziksel İhmal	0,431	0,787	0,433			
	Duygusal İhmal	0,315	0,859	0,393			
	Fiziksel İstismar	-0,911	-1,542	0,127			
	Duygusal İstismar	0,523	1,192	0,236			
	Cinsel İstismar	0,346	0,689	0,493			
	Minimizasyon	-0,147	-0,111	0,912			

Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon ile kaybetme korkusu arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=1,505; p=0,186>0,050).

Tablo 21. Çocukluk Çağı Travmasının Birinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Birinci Tür Tetikleyiciler	Sabit	45,992	11,791	0,000	0,431	0,513	0,006
	Ctq Toplam	-0,066	-0,656	0,513			

Ctq toplam ile birinci tür tetikleyiciler arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=0,431; p=0,513>0,050).

Tablo22. Çocukluk Çağı Travmasının İkinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
İkinci Tür Tetikleyiciler	Sabit	36,157	9,464	0,000	0,089	0,766	0,010
	Ctq Toplam	-0,030	-0,299	0,766			

Ctq toplam ile ikinci tür tetikleyiciler arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=0,089; p=0,766>0,050).

Tablo 23. Çocukluk Çağı Travmasının üçüncü Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Üçüncü Tür Tetikleyiciler	Sabit	46,851	11,921	0,000	1,791	0,184	0,008
	Ctq Toplam	-0,137	-1,338	0,184			

Ctq toplam ile üçüncü tür tetikleyiciler arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=1,791; p=0,184>0,050).

Tablo 24. Çocukluk Çağı Travmasının Fiziksel Tepki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Fiziksel Tepki	Sabit	34,903	4,448	0,000	4,678	0,033	0,038
	Ctq Toplam	0,441	2,163	0,033			

Ctq toplam ile fiziksel tepki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=4,678; p=0,033<0,05). Fiziksel tepki düzeyinin belirleyicisi olarak ctq toplam değişkenleri ile ilişkisinin(açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür(R²=0,038). Öğrencilerin ctq toplam düzeyi fiziksel tepki düzeyini arttırmaktadır (β =0,441).

Tablo 25. Çocukluk Çağı Travmasının Duygusal Tepki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Duygusal Tepki	Sabit	74,419	6,419	0,000	0,146	0,704	0,009
	Ctq Toplam	0,115	0,382	0,704			

Ctq toplam ile duygusal tepki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=0,146; p=0,704>0,050).

Tablo 26. Çocukluk Çağı Travmasının Bilişsel Tepki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Bilişsel Tepki	Sabit	50,955	6,688	0,000	1,051	0,308	0,001
	Ctq Toplam	0,203	1,025	0,308			

Ctq toplam ile bilişsel tepki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=1,051; p=0,308>0,050).

Tablo 27. Çocukluk Çağı Travmasının Çıkış Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Çıkış	Sabit	21,133	6,147	0,000	0,001	0,975	0,011
	Ctq Toplam	0,003	0,031	0,975			

Ctq toplam ile çıkış arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=0,001; p=0,975>0,050).

Tablo28. Çocukluk Çağı Travmasının Umursamama Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Umursamama	Sabit	6,763	3,468	0,001	0,651	0,422	0,004
	Ctq Toplam	0,041	0,807	0,422			

Ctq toplam ile umursamama arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=0,651; p=0,422>0,050).

Tablo29. Çocukluk Çağı Travmasının Bağlılık Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Bağlılık	Sabit	12,182	6,292	0,000	0,026	0,871	0,011
	Ctq Toplam	-0,008	-0,163	0,871			

Ctq toplam ile bağlılık arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=0,026; p=0,871>0,050).

Tablo 30. Çocukluk Çağı Travmasının Konuşma Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Konuşma	Sabit	9,603	9,534	0,000	5,044	0,027	0,042
	Ctq Toplam	-0,059	-2,246	0,027			

Ctq toplam ile konuşma arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=5,044; p=0,027<0.05). Konuşma düzeyinin belirleyicisi olarak ctq toplam değişkenleri ile ilişkisinin(açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür(R²=0,042). Öğrencilerin ctq toplam düzeyi konuşma düzeyini azaltmaktadır (β =-0,059).

Tablo 31. Çocukluk Çağı Travmasının Olumlu Etki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Olumlu Etki	Sabit	25,869	6,262	0,000	1,038	0,311	0,000
	Ctq Toplam	0,109	1,019	0,311			

Ctq toplam ile olumlu etki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=1,038; p=0,311>0,050).

Tablo 32. Çocukluk Çağı Travmasının Olumsuz Etki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Olumsuz Etki	Sabit	36,579	11,816	0,000	2,147	0,146	0,012
	Ctq Toplam	-0,118	-1,465	0,146			

Ctq toplam ile olumsuz etki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=2,147; p=0,146>0,050).

Tablo 33. Çocukluk Çağı Travmasının Yetersizlik Duygusu Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Yetersizlik Duygusu	Sabit	18,857	4,189	0,000	9,340	0,003	0,082
	Ctq Toplam	0,357	3,056	0,003			

Ctq toplam ile yetersizlik duygusu arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=9,340; p=0,003<0.05). Yetersizlik duygusu düzeyinin belirleyicisi olarak ctq toplam

değişkenleri ile ilişkisinin(açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür($R^2=0,082$). Öğrencilerin ctq toplam düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,357$).

Tablo 34. Çocukluk Çağı Travmasının Kaybetme Korkusu Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Kaybetme Korkusu	Sabit	16,756	5,796	0,000	5,184	0,025	0,043
	Ctq Toplam	0,171	2,277	0,025			

Ctq toplam ile kaybetme korkusu arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,184$; $p=0,025<0.05$). Kaybetme korkusu düzeyinin belirleyicisi olarak ctq toplam değişkenleri ile ilişkisinin(açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür($R^2=0,043$). Öğrencilerin ctq toplam düzeyi kaybetme korkusu düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,171$).

4.4 Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Romantik Kıskançlık Üzerine Etkisine Dair Bulgular

Tablo 35. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Birinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	P	F	Model (p)	R ²
Birinci Tür Tetikleyiciler	Sabit	47,775	7,799	0,000	1,763	0,049	0,103
	Terk Edilme	0,941	1,580	0,118			
	Duygusal Yoksunluk	-0,492	-1,154	0,252			
	Kusurluluk	-0,047	-0,095	0,925			
	Sosyal İzolasyon	-0,021	-0,061	0,952			
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	0,307	0,720	0,474			
	İç İçe Geçme	-0,304	-0,989	0,326			
	Başarısızlık	-0,155	-0,395	0,694			
	Yetersiz Özdenetim	-0,274	-1,123	0,265			
	Kendini Feda Etme	0,790	1,618	0,110			
	Onay Arayıcılık	0,242	0,855	0,395			
	Karamsarlık	0,472	1,408	0,163			
	Duyguları Bastırma	-0,687	-1,723	0,089			

	Yüksek Standartlar	-0,872	-2,241	0,028			
	Cezalandırma	-0,253	-0,734	0,465			

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile birinci tür tetikleyiciler arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=1,763$; $p=0,049<0,05$). Birinci tür tetikleyiciler düzeyinin belirleyicisi olarak terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,103$). Öğrencilerin terk edilme düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,118>0,05$). Öğrencilerin duygusal yoksunluk düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,252>0,05$). Öğrencilerin kusurluluk düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,925>0,05$). Öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,952>0,05$). Öğrencilerin tehditler karşısında dayanıksızlık düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,474>0,05$). Öğrencilerin iççelik düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,326>0,05$). Öğrencilerin başarısızlık düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,694>0,05$). Öğrencilerin yetersiz özdenetim düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,265>0,05$). Öğrencilerin kendini feda etme düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,110>0,05$). Öğrencilerin onay arayıcılık düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,395>0,05$). Öğrencilerin karamsarlık düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,163>0,05$). Öğrencilerin duyguları bastırma düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,089>0,05$). Öğrencilerin yüksek standartlar düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-0,872$). Öğrencilerin cezalandırma düzeyi birinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,465>0,05$).

Tablo 36. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların İkinci Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	P	F	Model (p)	R^2
İkinci Tür Tetikleyiciler	Sabit	32,467	5,460	0,000	1,870	0,043	0,116
	Terk Edilme	0,568	0,982	0,329			
	Duygusal Yoksunluk	-0,872	-2,108	0,038			
	Kusurluluk	0,523	1,093	0,278			
	Sosyal İzolasyon	0,064	0,194	0,846			
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	-0,030	-0,072	0,943			

İç İçe Geçme	-0,164	-0,548	0,585
Başarısızlık	-0,153	-0,401	0,690
Yetersiz Özdenetim	-0,534	-2,256	0,027
Kendini Feda Etme	0,304	0,642	0,523
Onay Arayıcılık	-0,056	-0,203	0,840
Karamsarlık	0,504	1,546	0,126
Duyguları Bastırma	-0,410	-1,060	0,292
Yüksek Standartlar	-0,132	-0,349	0,728
Cezalandırma	0,637	1,903	0,061

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile ikinci tür tetikleyiciler arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=1,870$; $p=0,043<0,05$). İkinci tür tetikleyiciler düzeyinin belirleyicisi olarak terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,116$). Öğrencilerin terk edilme düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,329>0,05$). Öğrencilerin duygusal yoksunluk düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-0,872$). Öğrencilerin kusurluluk düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,278>0,05$). Öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,846>0,05$). Öğrencilerin tehditler karşısında dayanıksızlık düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,943>0,05$). Öğrencilerin iççelik düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,585>0,05$). Öğrencilerin başarısızlık düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,690>0,05$). Öğrencilerin yetersiz özdenetim düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-0,534$). Öğrencilerin kendini feda etme düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,523>0,05$). Öğrencilerin onay arayıcılık düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,840>0,05$). Öğrencilerin karamsarlık düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,126>0,05$). Öğrencilerin duyguları bastırma düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,292>0,05$). Öğrencilerin yüksek standartlar düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,728>0,05$). Öğrencilerin cezalandırma düzeyi ikinci tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,061>0,05$).

Tablo 37. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların üçüncü Tür Tetikleyiciler Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	P	F	Model	R^2

					(p)		
Üçüncü Tür Tetikleyiciler	Sabit	47,916	7,950	0,000	2,239	0,013	0,157
	Terk Edilme	0,219	0,373	0,710			
	Duygusal Yoksunluk	-0,715	-1,704	0,092			
	Kusurluluk	-0,028	-0,058	0,954			
	Sosyal İzolasyon	0,650	1,944	0,055			
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	-0,152	-0,363	0,718			
	İççelik	-0,339	-1,120	0,266			
	Başarısızlık	0,189	0,490	0,626			
	Yetersiz Özdenetim	-0,341	-1,422	0,159			
	Kendini Feda Etme	-0,065	-0,134	0,894			
	Onay Arayıcılık	0,507	1,823	0,072			
	Karamsarlık	0,067	0,204	0,839			
	Duyguları Bastırma	-0,217	-0,552	0,582			
	Yüksek Standartlar	-1,093	-2,854	0,006			
	Cezalandırma	0,183	0,539	0,591			

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile üçüncü tür tetikleyiciler arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,239$; $p=0,013<0,05$). Üçüncü tür tetikleyiciler düzeyinin belirleyicisi olarak terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,157$). Öğrencilerin terk edilme düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,710>0,05$). Öğrencilerin duygusal yoksunluk düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,092>0,05$). Öğrencilerin kusurluluk düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,954>0,05$). Öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,055>0,05$). Öğrencilerin tehditler karşısında dayanıksızlık düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,718>0,05$). Öğrencilerin iççelik düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,266>0,05$). Öğrencilerin başarısızlık düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,626>0,05$). Öğrencilerin yetersiz özdenetim düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0,159>0,05$). Öğrencilerin kendini feda

etme düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0.894>0.05$). Öğrencilerin onay arayıcılık düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0.072>0.05$). Öğrencilerin karamsarlık düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0.839>0.05$). Öğrencilerin duyguları bastırma düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0.582>0.05$). Öğrencilerin yüksek standartlar düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-1,093$). Öğrencilerin cezalandırma düzeyi üçüncü tür tetikleyiciler düzeyini etkilememektedir ($p=0.591>0.05$).

Tablo 38. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Fiziksel Tepki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	P	F	Model (p)	R ²
Fiziksel Tepki	Sabit	30,827	2,459	0,016	1,841	0,047	0,112
	Terk Edilme	0,852	0,699	0,487			
	Duygusal Yoksunluk	0,222	0,254	0,800			
	Kusurluluk	-0,079	-0,078	0,938			
	Sosyal İzolasyon	0,009	0,013	0,990			
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	0,028	0,032	0,975			
	İççelik	1,292	2,049	0,044			
	Başarısızlık	-0,170	-0,211	0,833			
	Yetersiz Özdenetim	-0,488	-0,978	0,331			
	Kendini Feda Etme	0,998	0,999	0,321			
	Onay Arayıcılık	0,316	0,547	0,586			
	Karamsarlık	0,052	0,076	0,940			
	Duyguları Bastırma	-1,751	-2,147	0,035			
	Yüksek Standartlar	0,522	0,655	0,514			
	Cezalandırma	-0,247	-0,350	0,727			

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile fiziksel tepki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=1,841$; $p=0,047<0.05$). Fiziksel tepki düzeyinin belirleyicisi olarak terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim,

kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma değişkenleri ile ilişkisinin(açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür($R^2=0,112$). Öğrencilerin terk edilme düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.487>0.05$). Öğrencilerin duygusal yoksunluk düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.800>0.05$). Öğrencilerin kusurluluk düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.938>0.05$). Öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.990>0.05$). Öğrencilerin tehditler karşısında dayanıksızlık düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.975>0.05$). Öğrencilerin iççelik düzeyi fiziksel tepki düzeyini arttırmaktadır ($\beta=1,292$). Öğrencilerin başarısızlık düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.833>0.05$). Öğrencilerin yetersiz özdenetim düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.331>0.05$). Öğrencilerin kendini feda etme düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.321>0.05$). Öğrencilerin onay arayıcılık düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.586>0.05$). Öğrencilerin karamsarlık düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.940>0.05$). Öğrencilerin duyguları bastırma düzeyi fiziksel tepki düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-1,751$). Öğrencilerin yüksek standartlar düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.514>0.05$). Öğrencilerin cezalandırma düzeyi fiziksel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0.727>0.05$).

Tablo 39. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Duygusal Tepki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	P	F	Model (p)	R^2
Duygusal Tepki	Sabit	52,406	2,991	0,004	2,329	0,010	0,167
	Terk Edilme	1,898	1,114	0,269			
	Duygusal Yoksunluk	-1,508	-1,236	0,220			
	Kusurluluk	-0,337	-0,239	0,812			
	Sosyal İzolasyon	1,380	1,420	0,160			
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	1,249	1,023	0,309			
	İççelik	0,764	0,867	0,388			
	Başarısızlık	0,514	0,458	0,648			
	Yetersiz Özdenetim	-1,264	-1,812	0,007			
	Kendini Feda Etme	-0,054	-0,039	0,969			
	Onay Arayıcılık	-0,026	-0,032	0,974			
	Karamsarlık	0,199	0,208	0,836			
	Duyguları Bastırma	-1,751	-1,536	0,129			

	Yüksek Standartlar	-0,930	-0,836	0,406			
	Cezalandırma	1,402	1,421	0,159			

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile duygusal tepki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,329$; $p=0,010<0,05$). Duygusal tepki düzeyinin belirleyicisi olarak terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,167$). Öğrencilerin terk edilme düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,269>0,05$). Öğrencilerin duygusal yoksunluk düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,220>0,05$). Öğrencilerin kusurluluk düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,812>0,05$). Öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,160>0,05$). Öğrencilerin tehditler karşısında dayanıksızlık düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,309>0,05$). Öğrencilerin iççelik düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,388>0,05$). Öğrencilerin başarısızlık düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,648>0,05$). Öğrencilerin yetersiz özdenetim düzeyi duygusal tepki düzeyini azaltmaktadır ($\beta=1,264$). Öğrencilerin kendini feda etme düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,969>0,05$). Öğrencilerin onay arayıcılık düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,974>0,05$). Öğrencilerin karamsarlık düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,836>0,05$). Öğrencilerin duyguları bastırma düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,129>0,05$). Öğrencilerin yüksek standartlar düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,406>0,05$). Öğrencilerin cezalandırma düzeyi duygusal tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,159>0,05$).

Tablo 40. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Bilişsel Tepki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	P	F	Model (p)	R^2
Bilişsel Tepki	Sabit	37,769	3,280	0,002	2,409	0,007	0,175
	Terk Edilme	0,173	0,154	0,878			
	Duygusal Yoksunluk	-0,042	-0,052	0,958			
	Kusurluluk	-0,765	-0,826	0,412			
	Sosyal İzolasyon	0,736	1,153	0,252			
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	1,268	1,580	0,118			
	İççelik	0,886	1,531	0,130			

	Başarısızlık	0,181	0,246	0,806			
	Yetersiz Özdenetim	-0,965	-2,107	0,038			
	Kendini Feda Etme	0,954	1,039	0,302			
	Onay Arayıcılık	0,583	1,098	0,276			
	Karamsarlık	-0,136	-0,216	0,830			
	Duyguları Bastırma	-1,219	-1,628	0,108			
	Yüksek Standartlar	-1,169	-1,598	0,114			
	Cezalandırma	0,349	0,538	0,592			

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile bilişsel tepki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,409$; $p=0,007<0,05$). Bilişsel tepki düzeyinin belirleyicisi olarak terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,175$). Öğrencilerin terk edilme düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,878>0,05$). Öğrencilerin duygusal yoksunluk düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,958>0,05$). Öğrencilerin kusurluluk düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,412>0,05$). Öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,252>0,05$). Öğrencilerin tehditler karşısında dayanıksızlık düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,118>0,05$). Öğrencilerin iççelik düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,130>0,05$). Öğrencilerin başarısızlık düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,806>0,05$). Öğrencilerin yetersiz özdenetim düzeyi bilişsel tepki düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-0,965$). Öğrencilerin kendini feda etme düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,302>0,05$). Öğrencilerin onay arayıcılık düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,276>0,05$). Öğrencilerin karamsarlık düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,830>0,05$). Öğrencilerin duyguları bastırma düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,108>0,05$). Öğrencilerin yüksek standartlar düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,114>0,05$). Öğrencilerin cezalandırma düzeyi bilişsel tepki düzeyini etkilememektedir ($p=0,592>0,05$).

Tablo 41. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Çıkış Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R^2
Çıkış	Sabit	13,560	2,330	0,022	0,704	0,764	-0,047

	Terk Edilme	-0,038	-0,067	0,947			
	Duygusal Yoksunluk	-0,432	-1,067	0,289			
	Kusurluluk	-0,041	-0,087	0,931			
	Sosyal İzolasyon	0,233	0,722	0,473			
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	0,404	0,996	0,322			
	İçişçelik	0,267	0,914	0,364			
	Başarısızlık	-0,290	-0,779	0,439			
	Yetersiz Özdenetim	-0,263	-1,134	0,260			
	Kendini Feda Etme	0,533	1,149	0,254			
	Onay Arayıcılık	0,334	1,244	0,217			
	Karamsarlık	-0,097	-0,303	0,762			
	Duyguları Bastırma	-0,106	-0,280	0,780			
	Yüksek Standartlar	0,133	0,361	0,719			
	Cezalandırma	-0,201	-0,612	0,542			

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, içişçelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile çıkış arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,704$; $p=0,764>0,050$).

Tablo 42. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Umursamama Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Umursamama	Sabit	1,235	0,391	0,697	1,348	0,199	0,050
	Terk Edilme	-0,029	-0,094	0,925			
	Duygusal Yoksunluk	-0,060	-0,275	0,784			
	Kusurluluk	0,052	0,207	0,837			
	Sosyal İzolasyon	-0,112	-0,638	0,526			
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	0,198	0,902	0,370			

	İççelik	0,238	1,501	0,137			
	Başarısızlık	-0,067	-0,330	0,742			
	Yetersiz Özdenetim	0,089	0,712	0,479			
	Kendini Feda Etme	0,263	1,044	0,300			
	Onay Arayıcılık	0,038	0,261	0,795			
	Karamsarlık	-0,275	-1,594	0,115			
	Duyguları Bastırma	-0,156	-0,758	0,451			
	Yüksek Standartlar	0,243	1,214	0,228			
	Cezalandırma	0,025	0,140	0,889			

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile umursamama arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,348$; $p=0,199>0,050$).

Tablo 43. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Bağlılık Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	odl (p)	M^2	R^2
Bağılılık	Sabit	11,024	3,442	0,001	1,000	0,462		0,000
	Terk Edilme	-0,163	-0,522	0,603				
	Duygusal Yoksunluk	0,011	0,048	0,962				
	Kusurluluk	-0,014	-0,056	0,955				
	Sosyal İzolasyon	0,243	1,368	0,175				
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	0,225	1,009	0,316				
	İççelik	-0,024	-0,149	0,882				
	Başarısızlık	-0,056	-0,275	0,784				
	Yetersiz Özdenetim	-0,276	-2,166	0,033				
	Kendini Feda Etme	0,376	1,472	0,145				
	Onay Arayıcılık	0,093	0,629	0,531				
	Karamsarlık	0,113	0,642	0,522				
	Duyguları Bastırma	-0,214	-1,029	0,307				

	Yüksek Standartlar	0,129	0,632	0,529			
	Cezalandırma	-0,226	-1,251	0,215			

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile bağlılık arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,000$; $p=0,462>0,050$).

Tablo 44. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Konuşma Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Konuşma	Sabit	6,797	3,796	0,000	0,427	0,962	-0,094
	Terk Edilme	0,081	0,465	0,643			
	Duygusal Yoksunluk	-0,078	-0,630	0,531			
	Kusurluluk	-0,052	-0,362	0,719			
	Sosyal İzolasyon	-0,070	-0,707	0,482			
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	-0,045	-0,363	0,718			
	İççelik	0,042	0,470	0,639			
	Başarısızlık	0,004	0,035	0,973			
	Yetersiz Özdenetim	-0,001	-0,019	0,985			
	Kendini Feda Etme	0,028	0,194	0,847			
	Onay Arayıcılık	-0,034	-0,406	0,686			
	Karamsarlık	-0,034	-0,347	0,730			
	Duyguları Bastırma	0,185	1,588	0,116			
	Yüksek Standartlar	-0,036	-0,320	0,750			
	Cezalandırma	0,058	0,577	0,565			

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile konuşma arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,427$; $p=0,962>0,050$).

Tablo 45. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Olumlu Etki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Olumlu Etki	Sabit	18,370	2,703	0,008	1,149	0,331	0,022
	Terk Edilme	0,637	0,965	0,338			
	Duygusal Yoksunluk	-0,192	-0,407	0,685			
	Kusurluluk	-0,254	-0,464	0,644			
	Sosyal İzolasyon	-0,098	-0,260	0,796			
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	-0,175	-0,370	0,713			
	İççelik	0,340	0,996	0,322			
	Başarısızlık	-0,526	-1,208	0,231			
	Yetersiz Özdenetim	-0,349	-1,292	0,200			
	Kendini Feda Etme	0,263	0,486	0,629			
	Onay Arayıcılık	0,538	1,715	0,090			
	Karamsarlık	0,394	1,059	0,293			
	Duyguları Bastırma	0,286	0,647	0,520			
	Yüksek Standartlar	0,257	0,596	0,553			
Cezalandırma	-0,154	-0,402	0,689				

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile olumlu etki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=1,149; p=0,331>0,050).

Tablo 46. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Olumsuz Etki Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Olumsuz Etki	Sabit	28,579	5,491	0,000	0,940	0,521	-0,009
	Terk Edilme	0,336	0,664	0,508			
	Duygusal Yoksunluk	-0,490	-1,352	0,180			
	Kusurluluk	0,424	1,013	0,314			
	Sosyal İzolasyon	0,122	0,421	0,675			

	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	0,310	0,856	0,395			
	İçişçelik	-0,335	-1,279	0,205			
	Başarısızlık	-0,066	-0,198	0,844			
	Yetersiz Özdenetim	0,124	0,601	0,550			
	Kendini Feda Etme	-0,094	-0,226	0,822			
	Onay Arayıcılık	0,421	1,754	0,083			
	Karamsarlık	0,045	0,157	0,876			
	Duyguları Bastırma	-0,115	-0,340	0,735			
	Yüksek Standartlar	-0,250	-0,757	0,451			
	Cezalandırma	-0,257	-0,876	0,384			

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, içişçelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile olumsuz etki arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi

İstatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,940$; $p=0,521>0,050$).

Tablo 47. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Yetersizlik Duygusu Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R^2
Yetersizlik Duygusu	Sabit	19,908	2,838	0,006	2,601	0,004	0,194
	Terk Edilme	0,771	1,131	0,262			
	Duygusal Yoksunluk	0,333	0,682	0,497			
	Kusurluluk	0,600	1,062	0,291			
	Sosyal İzolasyon	-0,505	-1,297	0,198			
	Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	0,030	0,062	0,951			
	İçişçelik	0,550	1,559	0,123			
	Başarısızlık	-0,309	-0,687	0,494			
	Yetersiz Özdenetim	0,218	0,781	0,437			

	Kendini Feda Etme	0,061	0,110	0,913			
	Onay Arayıcılık	0,449	1,386	0,170			
	Karamsarlık	0,136	0,353	0,725			
	Duyguları Bastırma	-0,651	-1,426	0,158			
	Yüksek Standartlar	0,491	1,101	0,274			
	Cezalandırma	-0,833	-2,109	0,038			

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile yetersizlik duygusu arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,601$; $p=0,004<0,05$). Yetersizlik duygusu düzeyinin belirleyicisi olarak terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,194$). Öğrencilerin terk edilme düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,262>0,05$). Öğrencilerin duygusal yoksunluk düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,497>0,05$). Öğrencilerin kusurluluk düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,291>0,05$). Öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,198>0,05$). Öğrencilerin tehditler karşısında dayanıksızlık düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,951>0,05$). Öğrencilerin iççelik düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,123>0,05$). Öğrencilerin başarısızlık düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,494>0,05$). Öğrencilerin yetersiz özdenetim düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,437>0,05$). Öğrencilerin kendini feda etme düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,913>0,05$). Öğrencilerin onay arayıcılık düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,170>0,05$). Öğrencilerin karamsarlık düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,725>0,05$). Öğrencilerin duyguları bastırma düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,158>0,05$). Öğrencilerin yüksek standartlar düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,274>0,05$). Öğrencilerin cezalandırma düzeyi yetersizlik duygusu düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-0,833$).

Tablo 48. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Kaybetme Korkusu Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R^2
Kaybetme Korkusu	Sabit	10,222	2,284	0,025	2,375	0,008	0,172
	Terk Edilme	0,308	0,709	0,481			

Duygusal Yoksunluk	-0,063	-0,203	0,840
Kusurluluk	0,135	0,375	0,708
Sosyal İzolasyon	0,113	0,454	0,651
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	-0,106	-0,339	0,735
İççelik	0,343	1,527	0,131
Başarısızlık	-0,098	-0,342	0,733
Yetersiz Özdenetim	0,143	0,802	0,425
Kendini Feda Etme	0,110	0,307	0,760
Onay Arayıcılık	0,673	3,257	0,002
Karamsarlık	-0,217	-0,885	0,379
Duyguları Bastırma	-0,274	-0,942	0,349
Yüksek Standartlar	0,133	0,468	0,641
Cezalandırma	-0,494	-1,960	0,053

Terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma ile kaybetme korkusu arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,375$; $p=0,008<0,05$). Kaybetme korkusu düzeyinin belirleyicisi olarak terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,172$). Öğrencilerin terk edilme düzeyi kaybetme korkusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,481>0,05$). Öğrencilerin duygusal yoksunluk düzeyi kaybetme korkusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,840>0,05$). Öğrencilerin kusurluluk düzeyi kaybetme korkusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,708>0,05$). Öğrencilerin sosyal izolasyon düzeyi kaybetme korkusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,651>0,05$). Öğrencilerin tehditler karşısında dayanıksızlık düzeyi kaybetme korkusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,735>0,05$). Öğrencilerin iççelik düzeyi kaybetme korkusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,131>0,05$). Öğrencilerin başarısızlık düzeyi kaybetme korkusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,733>0,05$). Öğrencilerin yetersiz özdenetim düzeyi kaybetme korkusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,425>0,05$). Öğrencilerin kendini feda etme düzeyi kaybetme korkusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,760>0,05$). Öğrencilerin onay arayıcılık düzeyi kaybetme korkusu düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,673$). Öğrencilerin karamsarlık düzeyi kaybetme korkusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,379>0,05$). Öğrencilerin duyguları bastırma düzeyi kaybetme korkusu düzeyini etkilememektedir ($p=0,349>0,05$). Öğrencilerin yüksek standartlar

düzeıı kaybetme korkusu düzeıını etkilememektedir ($p=0.641>0.05$). Öğrencilerin cezalandırma düzeıı kaybetme korkusu düzeıını etkilememektedir ($p=0.053>0.05$).

4.5 Sosyo- Demografik Özelliklere Dair Bulgular

Tablo 49. Çocukluk Travmalarının Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	T	p
Fiziksel İhmal	Erkek	29	9,379	3,802	5,412	0,000
	Kadın	65	6,231	1,852		
Duygusal İhmal	Erkek	29	11,690	4,098	3,861	0,000
	Kadın	65	8,692	3,167		
Fiziksel İstismar	Erkek	29	7,379	3,868	3,193	0,021
	Kadın	65	5,569	1,649		
Duygusal İstismar	Erkek	29	8,966	4,066	2,813	0,022
	Kadın	65	7,000	2,616		
Cinsel İstismar	Erkek	29	7,345	4,434	3,503	0,022
	Kadın	65	5,339	0,923		
Minimizasyon	Erkek	29	0,414	0,628	-2,020	0,022
	Kadın	65	0,800	0,939		
Ctq Toplam	Erkek	29	44,759	16,346	4,855	0,001
	Kadın	65	32,831	7,555		

Öğrencilerin Cinsiyete Göre fiziksel ihmal puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=5.412$; $p=0.000<0,05$). Erkeklerin fiziksel ihmal puanları ($\bar{x}=9,379$), kadınların fiziksel ihmal puanlarından ($\bar{x}=6,231$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre duygusal ihmal puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=3.861$; $p=0.000<0,05$). Erkeklerin duygusal ihmal puanları ($\bar{x}=11,690$), kadınların duygusal ihmal puanlarından ($\bar{x}=8,692$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre fiziksel istismar puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=3.193$; $p=0.021<0,05$). Erkeklerin fiziksel istismar puanları ($\bar{x}=7,379$), kadınların fiziksel istismar puanlarından ($\bar{x}=5,569$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre duygusal istismar puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=2.813$; $p=0.022<0,05$). Erkeklerin duygusal istismar puanları ($\bar{x}=8,966$), kadınların duygusal istismar puanlarından ($\bar{x}=7,000$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre cinsel istismar puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=3.503$; $p=0.022<0,05$). Erkeklerin cinsel istismar puanları ($\bar{x}=7,345$), kadınların cinsel istismar puanlarından ($\bar{x}=5,339$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre minimizasyon puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=-2.020$; $p=0.022<0,05$). Kadınların minimizasyon puanları ($\bar{x}=0,800$), erkeklerin minimizasyon puanlarından ($\bar{x}=0,414$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre ctq toplam puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=4.855$; $p=0.001<0,05$). Erkeklerin ctq toplam puanları ($\bar{x}=44,759$), kadınların ctq toplam puanlarından ($\bar{x}=32,831$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 50. Çocukluk Travmalarının Evli Değilse Romantik İlişki Varlığına Göre Ortalamaları

	Grup	N	t	Or	Ss	T	p
Fiziksel İhmal	Evet	42	7,262	3,216	-0,005	0,996	
	Hayır	49	7,265	2,841			
Duygusal İhmal	Evet	42	10,143	3,967	1,013	0,314	
	Hayır	49	9,347	3,527			
Fiziksel İstismar	Evet	42	6,143	2,364	-0,072	0,943	
	Hayır	49	6,184	2,977			
Duygusal İstismar	Evet	42	7,595	3,328	-0,261	0,794	
	Hayır	49	7,776	3,236			
Cinsel İstismar	Evet	42	6,214	3,375	0,720	0,473	
	Hayır	49	5,796	2,101			
Minimizasyon	Evet	42	0,524	0,740	-1,323	0,189	
	Hayır	49	0,755	0,902			
Ctq Toplam	Evet	42	37,357	12,752	0,380	0,705	
	Hayır	49	36,367	12,084			

Öğrencilerin fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon, ctq toplam puanları evli değilse romantik ilişki varlığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 51. Çocukluk Travmalarının Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p

Fiziksel İhmal	19-21	57	7,175	3,191	-0,107	0,915
	22 Ve üzeri	37	7,243	2,650		
Duygusal İhmal	19-21	57	9,456	3,718	-0,517	0,606
	22 Ve üzeri	37	9,865	3,780		
Fiziksel İstismar	19-21	57	6,088	2,530	-0,180	0,858
	22 Ve üzeri	37	6,189	2,885		
Duygusal İstismar	19-21	57	7,333	3,209	-1,013	0,314
	22 Ve üzeri	37	8,027	3,296		
Cinsel İstismar	19-21	57	6,123	3,168	0,731	0,467
	22 Ve üzeri	37	5,703	1,824		
Minimizasyon	19-21	57	0,719	0,840	0,530	0,598
	22 Ve üzeri	37	0,622	0,924		
Ctq Toplam	19-21	57	36,175	12,978	-0,327	0,744
	22 Ve üzeri	37	37,027	11,229		

Öğrencilerin fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, minimizasyon, ctq toplam puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 52. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Terk Edilme	Erkek	29	11,172	4,630	4,057	0,002
	Kadın	65	8,015	2,842		
Duygusal Yoksunluk	Erkek	29	11,897	5,512	3,966	0,002
	Kadın	65	8,123	3,577		
Kusurluluk	Erkek	29	13,655	7,118	4,675	0,001
	Kadın	65	8,723	3,150		
Sosyal İzolasyon	Erkek	29	19,069	8,198	2,817	0,018
	Kadın	65	14,939	5,706		
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	Erkek	29	13,138	5,969	3,127	0,011

	Kadın	65	9,923	3,858		
İçiçelik	Erkek	29	22,241	10,274	4,719	0,001
	Kadın	65	14,754	5,139		
Başarısızlık	Erkek	29	14,966	6,062	4,395	0,001
	Kadın	65	10,400	3,876		
Yetersiz Özdenetim	Erkek	29	23,690	5,575	1,065	0,290
	Kadın	65	22,123	6,988		
Kendini Feda Etme	Erkek	29	14,966	3,822	1,020	0,310
	Kadın	65	14,077	3,934		
Onay Arayıcılık	Erkek	29	20,828	5,517	1,915	0,059
	Kadın	65	18,554	5,229		
Karamsarlık	Erkek	29	14,931	6,088	1,865	0,065
	Kadın	65	12,785	4,685		
Duyguları Bastırma	Erkek	29	12,621	4,931	2,539	0,027
	Kadın	65	10,262	3,776		
Yüksek Standartlar	Erkek	29	9,793	3,629	2,106	0,038
	Kadın	65	8,123	3,516		
Cezalandırma	Erkek	29	19,552	5,356	1,282	0,203
	Kadın	65	18,015	5,369		

Öğrencilerin Cinsiyete Göre terk edilme puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=4.057$; $p=0.002<0,05$). Erkeklerin terk edilme puanları ($\bar{x}=11,172$), kadınların terk edilme puanlarından ($\bar{x}=8,015$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre duygusal yoksunluk puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=3.966$; $p=0.002<0,05$). Erkeklerin duygusal yoksunluk puanları ($\bar{x}=11,897$), kadınların duygusal yoksunluk puanlarından ($\bar{x}=8,123$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre kusurluluk puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=4.675$; $p=0.001<0,05$). Erkeklerin kusurluluk puanları ($\bar{x}=13,655$), kadınların kusurluluk puanlarından ($\bar{x}=8,723$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre sosyal izolasyon puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=2.817$; $p=0.018<0,05$). Erkeklerin sosyal izolasyon puanları ($\bar{x}=19,069$), kadınların sosyal izolasyon puanlarından ($\bar{x}=14,939$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre tehditler karşısında dayanıksızlık puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=3.127$; $p=0.011<0,05$). Erkeklerin tehditler karşısında dayanıksızlık puanları ($\bar{x}=13,138$), kadınların tehditler karşısında dayanıksızlık puanlarından ($\bar{x}=9,923$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre iççelik puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=4.719$; $p=0.001<0,05$). Erkeklerin iççelik puanları ($\bar{x}=22,241$), kadınların iççelik puanlarından ($\bar{x}=14,754$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre başarısızlık puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=4.395$; $p=0.001<0,05$). Erkeklerin başarısızlık puanları ($\bar{x}=14,966$), kadınların başarısızlık puanlarından ($\bar{x}=10,400$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre duyguları bastırma puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=2.539$; $p=0.027<0,05$). Erkeklerin duyguları bastırma puanları ($\bar{x}=12,621$), kadınların duyguları bastırma puanlarından ($\bar{x}=10,262$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre yüksek standartlar puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=2.106$; $p=0.038<0,05$). Erkeklerin yüksek standartlar puanları ($\bar{x}=9,793$), kadınların yüksek standartlar puanlarından ($\bar{x}=8,123$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, cezalandırma puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 53. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Evli Değilse Romantik İlişki Varlığına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Terk Edilme	Evet	42	9,286	3,890	0,561	0,577
	Hayır	49	8,837	3,738		
Duygusal Yoksunluk	Evet	42	8,643	4,017	-1,406	0,163
	Hayır	49	10,000	5,029		
Kusurluluk	Evet	42	10,167	5,583	-0,216	0,829
	Hayır	49	10,408	5,074		
Sosyal İzolasyon	Evet	42	16,048	7,288	-0,219	0,827
	Hayır	49	16,367	6,635		
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	Evet	42	10,262	5,250	-1,077	0,284
	Hayır	49	11,347	4,362		
İççelik	Evet	42	16,786	8,708	-0,443	0,659

	Hayır	49	17,531	7,332		
Başarısızlık	Evet	42	11,691	5,340	-0,267	0,790
	Hayır	49	11,980	4,964		
Yetersiz Özdenetim	Evet	42	21,429	6,707	-1,622	0,108
	Hayır	49	23,653	6,359		
Kendini Feda Etme	Evet	42	13,857	4,010	-0,926	0,357
	Hayır	49	14,612	3,763		
Onay Arayıcılık	Evet	42	19,548	5,794	0,304	0,762
	Hayır	49	19,204	4,979		
Karamsarlık	Evet	42	13,429	5,042	0,166	0,869
	Hayır	49	13,245	5,441		
Duyguları Bastırma	Evet	42	10,952	4,515	-0,143	0,886
	Hayır	49	11,082	4,092		
Yüksek Standartlar	Evet	42	8,571	3,284	-0,317	0,752
	Hayır	49	8,816	3,967		
Cezalandırma	Evet	42	17,976	5,624	-0,484	0,630
	Hayır	49	18,510	4,912		

Öğrencilerin terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, iççelik, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma puanları evli değilse romantik ilişki varlığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 54. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Terk Edilme	19-21	57	9,509	4,355	1,677	0,064
	22 Ve üzeri	37	8,189	2,448		
Duygusal Yoksunluk	19-21	57	9,702	4,971	1,089	0,279
	22 Ve üzeri	37	8,649	3,896		
Kusurluluk	19-21	57	11,333	6,110	2,581	0,004
	22 Ve üzeri	37	8,568	2,784		

Sosyal İzolasyon	19-21	57	16,754	7,616	0,957	0,305
	22 Ve üzeri	37	15,378	5,314		
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	19-21	57	11,421	5,398	1,269	0,208
	22 Ve üzeri	37	10,135	3,683		
İçişlik	19-21	57	18,281	9,000	1,884	0,039
	22 Ve üzeri	37	15,189	5,322		
Başarısızlık	19-21	57	12,421	5,952	1,457	0,104
	22 Ve üzeri	37	10,865	3,207		
Yetersiz Özdenetim	19-21	57	22,719	6,702	0,205	0,838
	22 Ve üzeri	37	22,432	6,513		
Kendini Feda Etme	19-21	57	14,456	4,115	0,323	0,748
	22 Ve üzeri	37	14,189	3,597		
Onay Arayıcılık	19-21	57	19,386	4,996	0,290	0,772
	22 Ve üzeri	37	19,054	6,023		
Karamsarlık	19-21	57	13,439	5,395	-0,019	0,985
	22 Ve üzeri	37	13,460	5,014		
Duyguları Bastırma	19-21	57	11,597	4,590	1,724	0,088
	22 Ve üzeri	37	10,054	3,621		
Yüksek Standartlar	19-21	57	8,965	3,640	1,088	0,279
	22 Ve üzeri	37	8,135	3,568		
Cezalandırma	19-21	57	18,193	5,135	-0,660	0,511
	22 Ve üzeri	37	18,946	5,788		

Öğrencilerin Yaşa göre kusurluluk puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=2.581$; $p=0.004<0,05$). 19-21 arasında olanların kusurluluk puanları ($\bar{x}=11,333$), 22 ve üzeri olanlarının kusurluluk puanlarından ($\bar{x}=8,568$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Yaşa göre içişlik puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=1.884$; $p=0.039<0,05$). 19-21 arasında olanların içişlik puanları ($\bar{x}=18,281$), 22 ve üzeri olanlarının içişlik puanlarından ($\bar{x}=15,189$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin terk edilme, duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, başarısızlık, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar, cezalandırma puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 55. Romantik Kıskançlığın Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Birinci Tür Tetikleyiciler	Erkek	29	42,379	13,162	-0,640	0,524
	Kadın	65	44,092	11,433		
İkinci Tür Tetikleyiciler	Erkek	29	34,552	12,628	-0,288	0,774
	Kadın	65	35,308	11,327		
üçüncü Tür Tetikleyiciler	Erkek	29	40,793	12,810	-0,569	0,571
	Kadın	65	42,339	11,880		
Fiziksel Tepki	Erkek	29	54,138	25,251	0,825	0,411
	Kadın	65	49,600	24,344		
Duygusal Tepki	Erkek	29	82,897	37,741	0,780	0,437
	Kadın	65	76,708	34,520		
Bilişsel Tepki	Erkek	29	58,862	25,126	0,138	0,891
	Kadın	65	58,139	22,808		
Çıkış	Erkek	29	20,897	9,563	-0,207	0,836
	Kadın	65	21,385	10,967		
Umursamama	Erkek	29	9,448	6,208	1,297	0,198
	Kadın	65	7,723	5,846		
Bağlılık	Erkek	29	10,276	5,250	-1,779	0,078
	Kadın	65	12,600	6,093		
Konuşma	Erkek	29	7,517	2,947	0,122	0,903
	Kadın	65	7,431	3,274		
Olumlu Etki	Erkek	29	31,345	11,663	0,755	0,452
	Kadın	65	29,200	13,162		
Olumsuz Etki	Erkek	29	30,759	9,368	-1,028	0,307
	Kadın	65	32,954	9,652		

Yetersizlik Duygusu	Erkek	29	37,793	13,187	2,732	0,008
	Kadın	65	29,277	14,285		
Kaybetme Korkusu	Erkek	29	26,517	7,104	2,584	0,011
	Kadın	65	21,431	9,467		

Öğrencilerin Cinsiyete Göre yetersizlik duygusu puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=2.732$; $p=0.008<0,05$). Erkeklerin yetersizlik duygusu puanları ($\bar{x}=37,793$), kadınların yetersizlik duygusu puanlarından ($\bar{x}=29,277$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre kaybetme korkusu puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(92)}=2.584$; $p=0.011<0,05$). Erkeklerin kaybetme korkusu puanları ($\bar{x}=26,517$), kadınların kaybetme korkusu puanlarından ($\bar{x}=21,431$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin birinci tür tetikleyiciler, ikinci tür tetikleyiciler, üçüncü tür tetikleyiciler, fiziksel tepki, duygusal tepki, bilişsel tepki, çıkış, umursamama, bağlılık, konuşma, olumlu etki, olumsuz etki puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 56. Romantik Kıskançlığın Evli Değilse Romantik İlişki Varlığına Göre Ortalamaları

	Grup		Ort	Ss	T	p
Birinci Tür Tetikleyiciler	Evet	42	47,167	9,170	2,650	0,008
	Hayır	49	40,735	13,238		
İkinci Tür Tetikleyiciler	Evet	42	38,119	11,432	2,431	0,017
	Hayır	49	32,388	11,020		
Üçüncü Tür Tetikleyiciler	Evet	42	44,357	9,566	1,834	0,063
	Hayır	49	39,714	13,801		
Fiziksel Tepki	Evet	42	52,500	28,464	0,334	0,745
	Hayır	49	50,755	21,262		
Duygusal Tepki	Evet	42	81,310	37,863	0,673	0,502
	Hayır	49	76,306	33,017		
Bilişsel Tepki	Evet	42	57,405	24,861	-0,439	0,662
	Hayır	49	59,571	22,200		
Çıkış	Evet	42	23,167	12,315	1,607	0,122

	Hayır	49	19,633	8,563		
Umursamama	Evet	42	8,357	7,166	0,184	0,858
	Hayır	49	8,122	4,919		
Bağlılık	Evet	42	11,810	6,754	-0,216	0,830
	Hayır	49	12,082	5,275		
Konuşma	Evet	42	7,833	3,115	1,053	0,295
	Hayır	49	7,122	3,289		
Olumlu Etki	Evet	42	31,833	14,632	1,178	0,253
	Hayır	49	28,674	10,900		
Olumsuz Etki	Evet	42	32,429	9,287	0,361	0,719
	Hayır	49	31,714	9,533		
Yetersizlik Duygusu	Evet	42	32,738	16,099	0,475	0,636
	Hayır	49	31,265	13,452		
Kaybetme Korkusu	Evet	42	22,810	9,746	-0,407	0,685
	Hayır	49	23,592	8,575		

Öğrencilerin evli değilse romantik ilişki varlığı göre birinci tür tetikleyiciler puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(89)}=2.650$; $p=0.008<0,05$). Romantik ilişkisi olanların birinci tür tetikleyiciler puanları ($\bar{x}=47,167$), romantik ilişkisi olmayanların birinci tür tetikleyiciler puanlarından ($\bar{x}=40,735$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin evli değilse romantik ilişki varlığı göre ikinci tür tetikleyiciler puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(89)}=2.431$; $p=0.017<0,05$). Romantik ilişkisi olanların ikinci tür tetikleyiciler puanları ($\bar{x}=38,119$), romantik ilişkisi olmayanların ikinci tür tetikleyiciler puanlarından ($\bar{x}=32,388$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin üçüncü tür tetikleyiciler, fiziksel tepki, duygusal tepki, bilişsel tepki, çıkış, umursamama, bağlılık, konuşma, olumlu etki, olumsuz etki, yetersizlik duygusu, kaybetme korkusu puanları evli değilse romantik ilişki varlığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 57. Romantik Kıskançlığın Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Birinci Tür Tetikleyiciler	19-21	57	43,614	12,885	0,050	0,960
	22 Ve üzeri	37	43,487	10,511		

İkinci Tür Tetikleyiciler	19-21	57	34,930	11,116	-0,148	0,882
	22 Ve üzeri	37	35,297	12,655		
Üçüncü Tür Tetikleyiciler	19-21	57	40,684	13,670	-1,171	0,207
	22 Ve üzeri	37	43,676	9,144		
Fiziksel Tepki	19-21	57	51,228	23,178	0,111	0,912
	22 Ve üzeri	37	50,649	26,927		
Duygusal Tepki	19-21	57	76,579	34,164	-0,690	0,492
	22 Ve üzeri	37	81,757	37,621		
Bilişsel Tepki	19-21	57	57,667	23,469	-0,356	0,723
	22 Ve üzeri	37	59,432	23,610		
Çıkış	19-21	57	21,544	10,196	0,353	0,725
	22 Ve üzeri	37	20,757	11,089		
Umursamama	19-21	57	8,772	6,682	1,040	0,266
	22 Ve üzeri	37	7,460	4,676		
Bağlılık	19-21	57	11,772	5,545	-0,225	0,823
	22 Ve üzeri	37	12,054	6,523		
Konuşma	19-21	57	7,474	2,916	0,061	0,951
	22 Ve üzeri	37	7,432	3,548		
Olumlu Etki	19-21	57	29,561	12,491	-0,283	0,778
	22 Ve üzeri	37	30,324	13,162		
Olumsuz Etki	19-21	57	31,649	9,602	-0,787	0,433
	22 Ve üzeri	37	33,243	9,570		
Yetersizlik Duygusu	19-21	57	32,018	15,302	0,094	0,925
	22 Ve üzeri	37	31,730	13,194		
Kaybetme Korkusu	19-21	57	23,211	9,595	0,278	0,782
	22 Ve üzeri	37	22,676	8,344		

Öğrencilerin birinci tür tetikleyiciler, ikinci tür tetikleyiciler, üçüncü tür tetikleyiciler, fiziksel tepki, duygusal tepki, bilişsel tepki, çıkış, umursamama, bağlılık, konuşma, olumlu etki, olumsuz etki, yetersizlik duygusu, kaybetme korkusu puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Tartışma Ve Sonuç

Araştırma sonuçlarına göre çalışmaya katılanların %30,9'u erkek, %69,1'i kadındır. Yaş ortalamasına baktığımızda %60,6'sı 19-21 yaşları arasında, %39,4'ü 22 yaş üzeridir. Kardeş sayısına baktığımızda; %37,2'si 2 kardeş, %30,9'u 3 kardeş, %31,9'u 4 kardeş ve üzeridir. Kaçınıcı çocuk olduklarına baktığımızda %43,6'sı ilk çocuk, %25,5'i ikinci çocuk, %30,9'u üçüncü ve üzeri çocuktur. Medeni durumlarına bakıldığında %3,2'si evli, %96,8'i bekarıdır. Katılımcıların evde kiminle yaşadıklarına bakıldığında; %4,3'ü yalnız, %78,7'si öz anne ve baba, %2,1'i öz anne üvey baba, %2,1'i öz baba üvey anne, %5,3'ü sadece anne, %3,2'si sadece eş veya sevgili, %4,3'ü ise diğer cevabını vermiştir. Öğrencilerin aylık gelirine bakıldığında; öğrencilerin %31,9'u 0-500 arasında, %17'si 500-1000 arasında, %20,2'si 1000 üzeri, %9,6'sı 1500-2000 arasında, %21,3'ü 2000 üzeri gelire sahiptir. Psikolojik hastalık durumuna bakıldığında öğrencilerin %5,3'ü hastalık var, %94,7'si yok olarak cevap vermiştir. Sıfır iki yaş bakımının kim tarafından yapıldığına bakıldığında; öğrencilerin %44,7'si annesi, %50,0'si anne ve babası, %1,1 akrabası, %2,1'i bakıcısı, %2,1'i diğer kişilerin bakımını yaptığını belirtmiştir. İki altı yaş bakımının kim tarafından yapıldığına bakıldığında; öğrencilerin %37,2 annesi, %55,3'ü anne-babası, %2,1'i akrabası, %2,1'i bakıcısı, %3,2'si diğer kişilerin bakımını yaptığını belirtmiştir. Çocuklukta kim tarafından yetiştirildiğine bakıldığında; öğrencilerin %22,3'ü annesi, %1,1'i babası, %71,3'ü anne-babası, %1,1'i akrabası, %2,1'i bakıcısı, %2,1'i diğer kişiler tarafından yetiştirildiğini belirtmiştir. Nasıl bir ilgiyle yetiştirildiğine bakıldığında; %19,1'i aşırı ilgi, %76,6'sı yeterince ilgi ile bakıldığını, %4,3'ü ise ilgisiz bakıldığını belirtmiştir. Çocuklukta ailenin durumuna bakıldığında; öğrencilerin %93,6'sı bütün, %2,1'i boşanmış, %4,3'ü parçalanmış ailede bulunmuştur. Çocuklukta anne yaşama durumuna bakıldığında; %98,9'u evet, %1,1'i hayır şeklinde cevap vermiştir. Şu anki anne ve baba durumuna bakıldığında; %90,4'ü bütün, %3,2'si boşanmış, %6,4'ü parçalanmış ailede yaşadığını belirtmiştir. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna bakıldığında; %67'si ilköğretim,

%17'si ortaokul, %9,6'sı lise, %1,1'i üniversite, %5,3'ü yüksek lisans mezunudur. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna bakıldığında %62,8'i ilkokul, %23,4'ü lise, %13,8'i üniversite mezunudur. Öğrencilerin anne ve babalarında psikolojik rahatsızlık varlığına bakıldığında %4,3'ü bulunmakta, %95,7'sinde bulunmamaktadır. Öğrencilerin kardeşlerinde psikolojik rahatsızlık varlığına bakıldığında; %3,2'sinde bulunmakta, %96,8'inde bulunmamaktadır. Evli olmayıp romantik ilişkisi bulunan öğrenciler %46,2, bulunmayan öğrenciler %53,8'dir. Evli olan öğrencilerin evlilik süresine bakıldığında; %33,3'ü 0-6 ay, %33,3'ü 1 yıl, %33,3'ü 12 yıl, %33,3'ü 20 yıl şeklinde olduğu görülmektedir. Evlenme biçimine bakıldığında; %66,7'si flört, %33,3'ü görücü usulü şeklinde evlendiğini belirtmiştir. Öğrencilerin "kıskanç biri olduğunuzu düşünüyor musunuz" sorusuna verdikleri yanıtlara bakıldığında, 84 kişi (%89,4) evet, 10 kişi (%10,6) hayır cevabını vermiştir. Kıskançlık seviyelerine bakıldığında 94 kişiden 40'ı (%42,6) en yüksek derece olan "7" seçeneğini işaretlemiştir. Öğrencilerden 4'ü (%4,3) 1, 1'i (%1,1) 2, 3'ü (%3,2) 3, 19'u (%20,2) 4, 14'ü (%14,9) 5, 13'ü (%13,8) 6 derecesini işaretlemiştir.

Araştırma sonucunda; erken dönem uyum bozucu şemaların ve çocukluk çağı travmalarının romantik kıskançlık ölçeği alt ölçekleriyle bazı boyutlarda ilişkili olduğu ancak bu ilişkinin açıklayıcılık gücünün düşük olduğu bulunmuştur.

Çocukluk çağı travmalarının, romantik kıskançlık üzerine etkisine bakmak için regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; çocukluk çağı travmalarının alt boyutları olan fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar ve minimizasyon puanlarının, kıskançlık tetikleyicilerinin birincil, ikincil ve üçüncül tetikleyicileri ile arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Kıskançlık tepkileri ölçeğinin alt boyutları olan fiziksel, duygusal ve bilişsel tepkiler puanları ile çocukluk çağı travmaları ölçeğinin alt boyutları olan fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar ve minimizasyon puanlarının ilişkisini belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonucunda ise anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İlişkinin belirleyicisine bakıldığında; fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar puanlarının kıskançlık tepkilerinden fiziksel, duygusal

ve bilişsel tepki düzeyine etkisi bulunmamaktadır. Öğrencilerin yaşadığı duygusal istismarın ise kıskançlık durumunda verdikleri fiziksel, duygusal ve bilişsel tepki düzeyini pozitif yönde etkileyerek arttırdığı bulunmuştur. Literatürde duygusal istismara uğrayan kişilerin depresyon ve yoğun kaygı yaşadıkları, düşük benlik algısına sahip oldukları bilgisi bulunmaktadır (Erkman, 1999). Bu açıdan baktığımızda duygusal istismara uğrayan kişilerin çocuklukta uğradıkları duygusal istismar yaraları, ilişkilerinde üçüncü bir kişinin tehdit oluşturmasıyla var olan ilişkilerini kaybetme korkusunu beraberinde getirmiş ve bu tehdide verdikleri fiziksel, duygusal, bilişsel tepkilerin düzeyini arttırmış olabilir. İlişkinin belirleyicilerinden bir diğeri olan fiziksel istismar ise öğrencilerin kıskançlık durumunda verdikleri duygusal ve bilişsel tepki düzeyini negatif yönde etkileyerek azaltmaktadır. Van der Kolk'a göre fiziksel istismara uğrayan çocuklar savunma mekanizmalarından inkarı sıklıkla kullanmaktadır. Fiziksel istismara uğrayan öğrencilerin duygusal ve bilişsel tepki verme düzeylerinde düşüş olması yaşanan kıskançlığı inkar etmekten kaynaklanıyor olabilir.

Çocukluk çağı travmaları ölçeğinin alt boyutları olan fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar puanlarının kıskançlıkla baş etme ölçeğindeki puanlarla ilişkisi incelenmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda çocukluk çağı travmalarının alt boyutlarının, kıskançlıkla baş etme yöntemlerinden; çıkış yöntemiyle (bağırarak, fiziksel şiddet yoluyla, iğneleyerek, soğuk savaşa girerek, bir şeyler fırlatarak, onu kışkırtıp ölç alarak, onu terk ederek) ilişkisinin olmadığı bulunmuştur.

Çocukluk çağı travmalarının alt boyutlarının, umursamama (olayın komik yanlarını görmeye çalışarak, sorundan kaçınarak, umursamayarak, işi şakaya vurarak) yöntemine etkisine baktığımızda ise sadece minimizasyon düzeyinin arttırıcı etkisi görülmektedir. Mimizasyon düzeyi, travmanın inkarına dair maddeleri içermektedir. Bu sebeple çıkan sonuç beklendiği gibidir. Çocukluk çağı travmalarının alt boyutlarının, kıskançlıkla baş etme yöntemlerinden bağıllık üzerine etkisine baktığımızda fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, cinsel istismar ve minimizasyon puanlarının etkisi bulunmuyorken, duygusal istismar düzeyinin kıskançlıkla baş etme yöntemlerinden bağıllık alt boyutu (ağlayarak, sessiz ve gizlice acı çekerek,

kabullenerek, sessiz ve görünür bir şekilde acı çekerek) üzerinde arttırıcı etkisi olduğu bulunmuştur. Bu durum da duygusal istismara uğrayan kişilerin düşük kendilik algısı ve depresif duygu durumları ile ilgili olabilir. Çocukluk çağı travmalarının alt boyutlarının, kıskançlıkla baş etme yöntemlerinden konuşma üzerine etkisine baktığımızda fiziksel ihmal, duygusal ihmal, duygusal istismar, cinsel istismar ve minimizasyon düzeyi puanlarının etkisi bulunmuyorken, fiziksel istismar düzeyi arttıkça konuşma düzeyi (akılcı tartışma yoluyla, bu durumu olaydaki rolümün ne olduğunu ve kaybetmekten korktuğum şeyin ne olduğunu düşünme fırsatı olarak değerlendirerek) azalmaktadır. Yapılan araştırmalarda fiziksel istismara uğrayan kişilerin empati düzeylerinin düşük olduğu, daha dürtüsel hareket edip uyumsuz davranışlarda buldukları, yaşlılarıyla ilişki kurarken fiziksel ve sözel agresyona başvurdukları görülmektedir (Vahip, 2001 ve Ayan, 2007). Kıskançlıkla baş ederken de konuşma yolunu seçmemeleri bu bağlamda literatürle uyumlu bir bulgudur.

Çocukluk çağı travması ölçeğinin alt boyutlarının, kıskançlığın olumlu etkileri ile arasında ilişki bulunamamıştır. Olumsuz etkileri ile ilişkisine baktığımızda ise fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, cinsel istismar ve minimizasyon düzeyi puanları ile ilişkisi bulunmuyorken, duygusal istismarın arttırıcı etkisi bulunmuştur. Duygusal istismara uğrayan öğrenciler, kıskançlığın olumsuz etkilerinin daha fazla olduğu görüşündedir. Araştırmamızda bu kişilerin bilişsel, fiziksel ve duygusal tepki düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Daha yüksek düzeyde tepki vermeleri partnerlerinden olumsuz geri bildirim almalarına sebep olmuş olabilir. Bu da onların kıskançlığın olumsuz etkilere sebep olduğu düşüncelerinin oluşmasına neden olmuş olabilir.

Çocukluk çağı travmalarının alt boyutlarının, kıskançlığın nedenleri ölçeğiyle ilişkisine bakıldığında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puanına bakıldığında, kıskançlık tetikleyicileri, kıskançlığa verilen bilişsel ve duygusal tepki düzeyleri, kıskançlık etkileri, kıskançlıkla baş etme yöntemlerinden çıkış, umursama, bağlılık yöntemleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puanı ile kıskançlığın fiziksel tepkileri arasındaki ilişkiye bakıldığında, öğrencilerin çocukluk çağı travmalarının kıskançlığa fiziksel olarak gösterdikleri tepkilerde artışa sebep olmaktadır. Literatürde çocukluk çağı travmaları yaşamış olan kişilerin yetişkinlik döneminde anksiyete düzeyiyle ilgili problemler yaşadığı belirtilmiştir. Fiziksel belirtilerin yüksek çıkması yaşanan kaygı düzeyinin yüksek olmasıyla açıklanabilir (Paulacci et al., 2001).

Çocukluk çağı travmaları ölçeğinin toplam puanının kıskançlığın nedenleriyle ilişkisine bakıldığında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buradan, çocukluk çağı travmaları ölçeğinden yüksek puan alan öğrencilerin kıskançlığın nedenlerine ilişkin yetersizlik duygusu ve kaybetme korkusu üzerine yapılan açıklamalara daha yüksek puanlar verdikleri sonucunu çıkarabiliriz.

Erken dönem uyum bozucu şemaların, birinci tür tetikleyiciler üzerine etkisine baktığımızda yüksek standartlar düzeyi yüksek olan öğrencilerin birinci tür tetikleyiciler düzeyi azalmaktadır. Yüksek standartlar şemasının en belirgin özelliği olan kınanma ve utançtan kaçınma düşüncesi, parti ortamında bu kişilerin kıskançlık tetikleyicilerine vereceği tepkiyi düşürmüş olabilir.

Erken dönem uyum bozucu şemaların, ikinci tür tetikleyiciler üzerine etkisi incelendiğinde duygusal yoksunluk ve yetersiz özdenetim düzeyinin ikinci tür tetikleyicileri olan partnerin başkalarıyla cinsel birlikteliği olması durumunda yaşanan kıskançlık düzeyini azalttığı görülmektedir. Duygusal yoksunluk şemasına sahip olan kişiler başkaları tarafından şefkat, önemsenme, sevilme gibi duygusal ihtiyaçlarının giderilmeyeceğine, sonsuza kadar yalnız kalacaklarına inanmaktadırlar (Young et al., 2011). Burada da kişi cinsel olarak aldatılmayı zaten beklediği için cinsel aldatılma durumunda kıskançlık seviyesinin düşük çıktığı tahmin edilmektedir. Lazarusun'un (1966), kuramına göre kişilerin yaşanan durumu stres verici olarak algılaması; rakibe karşı olan etiketlemeleri, eşine bağlılığı ve aşkı, kendi psikolojik durumu, değer yargıları, ön kabulleri, yaşadığı kültürden getirdiği özellikler gibi birçok etkene bağlıdır. Her bireyde rakibin uyardığı stresin şiddeti de farklılık göstermektedir. Transaksiyonel yaklaşım ise ilişkiye olan yatırım ve beklentinin bağlılığı arttırdığını ve bağlılığın da

kıskançlık tetikleyicilerine verilen tepkinin şiddetini yükselttiğini belirtmektedir (Bringle, 1991). Duygusal yoksunluk şemasında ise kişilerin ilişkilerine dair beklenti düzeyleri düşüktür. İkinci tür tetikleyicilerde puanlarının düşük çıkması bu durumla bağdaştırılabilir. Yetersiz Özdenetim şemasında kişiler duygularını ve dürtülerini ifade edememektedir. Huzursuz hissettikleri birçok sorun ve çatışmadan kaçmaktadırlar (Young et al., 2011). Cinsel olarak aldatılma durumunda da kaçınma davranışına girerek daha düşük düzeyde kıskançlık sergiliyor olabilirler.

Erken dönem uyum bozucu şemaların, üçüncü tür tetikleyiciler üzerine etkisi incelendiğinde yüksek standartlar düzeyinin üçüncü tür tetikleyicileri azalttığı görülmektedir. Romantik Kıskançlık Ölçeği'ndeki üçüncü tür tetikleyiciler, partnerin bir başkasıyla yakınlık kurmasına dair maddeleri içermektedir. Yüksek standartlar şemasına sahip kişiler mükemmeliyetçi, katı kuralları olan, zaman ve verimlilik konusunda takıntıları olan kişilerdir (Young et al., 2011). Alan yazında belirtildiği gibi Freud 3 tür kıskançlıktan bahsetmektedir. Bunlardan biri olan yarışmacı kıskançlıkta kişi rakibine sevdiği şeyi kaptırdığında acı çekerek kendisine olan saygısını kaybetmektedir (Freud, 1922). Yüksek standartlar şemasına sahip olan kişi için de durum böyledir. Şemalarla baş etme davranışlarından biri şemadan kaçınmadır. Kaçınma da kişi şemasını tetikleyen durumları görmemezlikten gelmekte, şemayı hissetmekten kaçınmaktadır (Young et al., 2011). Kendisini aşırı eleştirdiği için partnerinin başkasıyla flört etmesi suçluluk duygusunu pekiştireceğinden, yaşanan kıskançlık durumundan kaçınıyor olabilir. Bu durumda da üçüncü tür tetikleyicilere verdiği kıskançlık düzeyi düşmektedir.

Erken dönem uyum bozucu şemaların, fiziksel tepki düzeyine etkisi incelendiğinde iççelik düzeyinin fiziksel tepki düzeyini arttırdığı, duyguları bastırma düzeyinin ise fiziksel tepki düzeyini azalttığı görülmektedir. İççelik şemasında kişi aşırı duygusal yakınlık ve ilgi beklemektedir. Kıskançlık durumunda ise var olan yakınlığı tehdit altındadır. Sullivan'a göre kıskançlık yaşayan kişi yetersizlik duyguları sebebiyle kendisine acımaktadır (Mathes, 1992). İççelik şemasında da kişi bir diğeri olmadan yapamayacağına inanmakta ve derin bir yetersizlik hissetmektedir. Bu sebeple kişinin ilişkisine tehdit anında fiziksel olarak tepki düzeyinin artması belendik bir durumdur.

Duygularını bastırılması şemasına sahip kişiler d r t sel kontrolü kaybetmekten, utanılacak duruma düşmekten korkmaktadırlar (Young et al., 2011). Bu kişilerde fiziksel tepki düzeyinin azalması, utanılacak duruma düşmemek için bedensel belirtilerini baskılamalarından kaynaklanabilir.

Erken dönem uyum bozucu şemaların, duygusal tepki düzeyine etkisi incelendiğinde yetersiz özdenetim düzeyinin duygusal tepki düzeyini arttırdığı görülmektedir. Erken dönem uyum bozucu şemaların, bilişsel tepki düzeyine etkisi incelendiğinde ise yetersiz özdenetim düzeyinin bilişsel tepki düzeyini azalttığı görülmektedir. Yetersiz  zdenetim şemasına sahip kişi ise duygularını ifade etmekte güçlük çekmektedir. Duygularını anlamlandıramayan kişinin bilişsel tepki düzeyinin düşük olması beklendik bir durumdur. Duygusal tepki düzeyinin artması da beklendik bir durumdur. Ölçeğin duygusal tepkiler alt boyutuna baktığımızda; aşağılanmış hissetme, çaresizlik, kızgınlık, saldırganlık, dışlanmışlık, engellenme gibi maddelerin olduğunu görmekteyiz. Yetersiz  zdenetim şemasındaki kişi kıskançlık anında bilişsel olarak duygularını da düzgün ifade edemediğinden, duygusal tepkileri yoğun yaşıyor olabilir.

Erken dönem uyum bozucu şemalar ile kıskançlıkla baş etme yöntemleri, arasında ilişki bulunamamıştır. Erken dönem uyum bozucu şemalar ile kıskançlığın olumlu ve olumsuz etkileri arasında ilişki bulunamamıştır.

Erken dönem uyum bozucu şemalar ile kıskançlığın nedenleri  leği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yapılan analize göre cezalandırıcılık düzeyinin yüksek olması, öğrencilerde kıskançlık nedenleri  leğinin yetersizlik duygusu ile ilgili düzeyini azaltmaktadır. Onay arayıcılık düzeyi ise kıskançlık nedenleri  leğinin kaybetme korkusu ile ilgili düzeyi arttırmaktadır. Cezalandırıcılık şemasında kişi kendisi de olmak üzere yapılan bütün hataların cezalandırılması gerektiğine inanmaktadır. Bu düşüncenin temelinde ise kusurlu ve değersiz olduklarına dair inançları yer almaktadır (Young et al., 2003). Cezalandırıcılık şemasındaki kişilerden, yetersizlik duygusu ile ilgili daha yüksek cevaplar vermeleri beklenirken tersi olmuştur. Bu durum şemalarla baş etmek için kaçınma yolunu seçtiklerini göstermektedir. Onay

arayıcılık şemasında kişilerin öz saygıları kendilerinden daha fazla şekilde başkalarına bağlıdır. Başkalarından onay almaya çok önem veren kişi ilişkisinde partnerinin onayını ya da partneriyle birlikte olduğunda sosyal ortamlarda aldığı onayı kaybetmek istemiyor olabilir. Ayrıca öz saygısı düşük olduğundan partneriyle bağımlı bir ilişki içinde olabilir ve bu bağın kaybı, bağın kaybedilme korkusu kıskançlık yaşamasına sebep olabilir. Kıskançlık nedenlerini de bu yüzden kaybetme korkusuyla açıklamış olabilir.

Çocukluk çağı travmalarından erkeklerin fiziksel ve duygusal ihmal puanları ile fiziksel, duygusal ve cinsel istismar puanları kadınlarınkinden yüksek bulunmuştur. Çocukluk çağı travmalarının toplam puanlarına da bakıldığında yine aynı şekilde erkeklerin puanlarının ortalaması, kadınlarınkinden yüksek bulunmuştur. Literatüre baktığımızda bazı çalışmalarda cinsiyetler arasında farklılaşma bulunmuyorken, bazılarında cinsel istismar kadınlarda daha yüksek düzeyde bulunmaktadır (Algül vd., 2009). Çakmak (2016), çalışmasında bizim araştırmamızla tutarlı olarak erkeklerin fiziksel ve duygusal ihmal puanları, kadınlarınkinden yüksek bulunmuştur. Güler (2014) ise sadece erkeklerin duygusal ihmal puanlarının, kadınlara göre yüksek olduğu, diğer alt ölçeklerde kadınların puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayaz (2012) araştırmasında fiziksel istismarı erkeklerde fazla bulurken, kadınlarda cinsel istismarı yüksek bulmuştur. Ülkemizde çocukluk çağı travmaları ile ilgili resmi bir veri olamamakla birlikte yapılan çalışmalarda (Şar, 1998; Yalın vd., 1995 ve Yanık ve Özen, 2002) yaygınlığı yüksektir. Çalışmamızın katılımcılarında kadın sayısı fazla olmasına rağmen travmaların düşük çıkmasının sebebi, kadınların kültürel ve biyolojik özelliklerden dolayı daha içe kapanık, çekingen olmaları olabilir.

Erken dönem uyum bozucu şemaların cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Erkeklerin terk edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk, sosyal izolasyon, tehditler karşısında dayanıksızlık, içiçelik, başarısızlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar şemaları ortalaması kadınlarınkinden yüksek bulunmuştur. Literatürde bizim çalışmamızla tutarlı olarak erken dönem uyum bozucu şema alanların cinsiyet göre farklılık gösterdiği tezler (Akhun, 2012; Alfastos, 2009; Kaya, 2010; Ünal, 2012) bulunmaktadır. Kaya (2010) araştırmasında, kopukluk ve yüksek standartlar şema alanlarında erkeklerin kadınlara

oranla puanlarını daha yüksek bulmuştur. Güzel (2016), ise çalışmasında duygusal yoksunluk, içiçelik, duyguları bastırma şema alanları bizim çalışmamızın tersi şeklinde kadınlarda daha yüksek bulmuştur. Ayrıca Güzel (2016)'nın araştırmada; kusurluluk, yetersiz özdenetim ve cezalandırma şema alanlarında da kadınlar daha yüksek puan almıştır.

Erken dönem uyum bozucu şemaların yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yaş aralığı 19-21 olan üniversite öğrencilerinin kusurluluk puanları ortalaması ve içiçelik puanları ortalaması 22 yaş ve üzeri öğrencilere göre yüksek bulunmuştur. Salimoğlu'nun (2015) araştırmasında liseye giden Türk öğrencilerinde içiçelik, cezalandırıcılık ve haklılık şema alanlarında anlamlı farklılık bulunmuş, diğer alalarda ise farklılık bulunmamıştır. Kırgız öğrencilerinde ise yaş değişkeninin farklılık göstermediği bulunmuştur.

Romantik kıskançlık ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında sadece kıskançlığın nedenleri ölçeğinde yetersizlik duygusu ve kaybetme korkusu puanlarında farklılaşma bulunmaktadır. Erkeklerin ortalaması, kadınların ortalamasından yüksek bulunmuştur. Eksik olduğunu düşünen, terkedilme ve dışlanma hisleri içerisinde olan kişiler kıskançlığın nedenini yetersizlik duygusu olarak görmektedir (Akça, 2014). Utkan (2016) araştırmasında ise kıskançlığın nedenleri ölçeğinin alt boyutları olan yetersizlik duygusu ve kaybetme korkusu cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.

Evli olamayıp romantik ilişkisi bulunan kişilerin kıskançlık tetikleyicilerinden birinci tür ve ikinci tür kıskançlık tetikleyicilerine verdikleri tepkiler, ilişkisi olamayanların puanlarından yüksek bulunmuştur. Utkan (2016) araştırmasında da bizimle aynı bulguya ulaşmıştır. Araştırmamızın ikinci bölümünde de bahsedildiği gibi kıskançlığın tanımlarında, var olan ilişkiye karşı algılanan tehdit kıskançlık duygusunun yaşanmasına yol açmaktadır (2. bölüme bakınız). Romantik ilişki içerisinde bulunmayan kişiler bu tehdidi halihazırda bir ilişki içerisinde bulunmadıkları için hissetmemiş olabilir. Romantik ilişki içerisinde bulunanlar ise kendi ilişkilerini ve partnerlerini zihinlerinde canlandırarak algılanan tehdidi daha yüksek görmüş

olabilirler. Bunun sonucunda da kıskançlık tetikleyicileri puanları daha yüksek çıkmış olabilir.

5.2 Öneriler

Bu araştırma hazırlanırken, ülkemizde romantik kıskançlık ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu bağlamda yapılan çalışma literatüre katkı sağlamakta ve daha sonra yapılacak çalışmalara yol gösterici olmaktadır. Romantik kıskançlığın, erken dönem uyum bozucu şemalar ve çocukluk travmalarıyla ilişkisinin incelendiği bu çalışmada örnekleme sadece üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. İleriki çalışmalarda örneklemin hem sayısının büyütülmesi, hem de farklı nitelikteki katılımcılarla çalışmanın yapılması konuya dair daha fazla bulgunun elde edilmesini sağlayarak literatüre katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada kullanılan ölçek sayısının fazla olması ve ölçek maddelerinin uzun olması araştırmaya gönüllü katılım sayısını azaltmıştır. Ayrıca yapılan analizleri zorlaştırmıştır. Özellikle romantik kıskançlık ölçeğini kullanacak araştırmacıların ölçeğin alt ölçeklerinden bazılarıyla çalışma yapması önerilmektedir. Bilindiği kadarıyla romantik kıskançlık ve çocukluk çağı travmaları ilk defa bu çalışmada incelenmiştir. Konuyla ilgili daha fazla çalışmanın yapılması, bu çalışmadaki verilerin de karşılaştırılmasını sağlayarak psikoloji alanına, travma ve çiftlerle çalışan uzmanlara faydalı olacaktır. Bu çalışmada sosyodemografik özelliklerin etkisi, örnekleme karşılığı bulunamadığı için ayrıntılı olarak incelenememiştir. Yeni yapılacak çalışmalarda sosyo-demografik özellikleri farklı olan gruplarla çalışabilir.

KAYNAKÇA

Afifi, W.A., & Reichert, T., 1996, *“Understanding The Role of Uncertainty in Jealousy Experience And Expression”* Communication Reports, 9: p.93-103.

Ainsworth, M., Blehar, M., and Watres, E., & Wall, S., 1978, *“Patterns of Attachment: A Psychological Study of The Strange Situation”* Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Akça, M.Ş., 2014, *“Üniversite Öğrencilerinde Romantik Kıskançlık Ve Empatik Eğilim Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”* Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Akhun, M., 2012, *“Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Erken Dönem Uyumsuz Şemaları, Benlik Kurguları, Ayrılma Bireyleşme ve Duygu Düzenleme Güçlüğüünün Psikolojik Belirtilerle İlişkisi”* Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Aksel, Ş., and Yılmaz, I.T., 2005, *“Review of child abuse and neglect literature in Turkey”* Xth ISPCAN European Regional Conference on Child Abuse And Neglect, 11-14 September, Berlin, Germany.

Aksoy, F., 2016, *“Ergenlerde İnternet Bağımlılığı İle Şema Mekanizmaları Ve Baş Etme Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”* Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Alevsaçanlar, Ş., 2015, *“Madde Bağımlılarında Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar Ve Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışları: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme”* Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi, İstanbul.

Alpay, A., 2009, *“Yakın İlişkilerde Bağışlama: Bağışlamanın; Bağlanma, Benlik Saygısı, Empati ve Kıskançlık Değişkenleri Yönünden İncelenmesi”* Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Alfasfos, L., 2009, *“The Early Maladaptive Schemas and Their Correlations With the Psychiatric Symptoms and the Personality Accentuations for Palestinian Students”* (Yayımlanmamış Doktora tezi). Hamburg University, Hamburg.

Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013, Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5), Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı (Çev., Köroğlu E.), Hekimler Yayın Birliği, Ankara.

Ammerman, R.T., Cassisi, J.E., Hersen, M., and Hasselt, V.B.V., 1986, *“Consequences of Physical Abuse And Neglect in Children”* Clinical Psychology Review, 6: p. 291-310.

Amodeo, M.A., Griffin, M.L, Fassler, I.R., Et al., 2006, *“Child Sexual Abuse Among Black And White Women From Two-Parent Families”* Child Maltreatment, 11: p.237–246.

Andersen, P.A., & Eloy, S.V., 1995, *“Romantic Jealousy And Relational Satisfaction: A Look At The Impact of Jealousy Experience And Expression”* Communication Reports, 8: p.77-86.

Aptekar, L., and Boore, J.A., 1990, *“The emotional effects of disaster on children: A review of the literature”* Int J Ment Health 19: p.77-90.

Armağan, E., 2007, *“Çocuk İhmali Ve İstismarı: Psikoz Tablosu Sergileyen Bir İstismar Olgusu”* Yeni Symposium, 45(4): p.170-173.

Arntz, A., Klokman, J., & Sieswerda, S., 2005, *“An Experimental Test of Therapy Schema Mode Model of Borderline Personality Disorder”* Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry, 36 (3): p. 226-239.

Arslan, S., 2015, *“Adult Attachment, Stage of Threat and Romantic Jealousy in Relation to Psychopathological Symptoms: Importance of Personal Characteristics and Quality of Relationship”* Yüksek lisans tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Attridge, M., 2013, *“Jealousy And Relationship Closeness Exploring the Good (Reactive) And Bad (Suspicious) Sides of Romantic Jealousy”* SAGE open, 3(1): p. 1-16.

Aune, K.S., & Comstock, J., 1991, *“Experience And Expression of Jealousy: Comparison Between Friends And Romantics”* Psychological Reports, 69: p.315-319.

Ayan S., 2007, *“Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri”* Anadolu Psikiyatri Dergisi 8: p. 206-214.

Ayaz, M., Ayaz, A.B., Soylu, N., 2012, *“Çocuk ve Ergen Adli Olgularda Ruhsal Değerlendirme”* Klinik Psikiyatri, 15: ss. 33-40.

Aylor, B., & Dainton, M., 2001, *“Antecedents in Romantic Jealousy Experience, Expression And Goals”* Western Journal of Communication, 65(4): p. 370-391.

Azizoğlu-Binici, S., & Hovardaoğlu, S., 1996, *“Evlilik İçin Karşılaştırma Düzeyi Ölçeğinin (EKDÖ) Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması”* Türk Psikoloji Dergisi, 11(38): p. 66-76.

Ball, S.A., & Cecero, J.J., 2001, *“Addicted Patients With Personality Disorders: Traits, Schemas And Presenting Problems”* Journal of Personality Disorders, 15: p.72-83. (yukarda 2002 demiş)

Ball, S.A., 1998, *“Manualized Treatment For Substance Abusers With Personality Disorders: Dual Focus Schema Therapy”* Addictive Behaviours, 23 (6): p.883-891.

Ball, S.A., & Young, J.E., 2000, *“Dual Focus Therapy For Personality Disorders And Substance Dependence: Case Study Results”* Cognitive and Behavioral Practice, 7: p.270-281.

Barelds, D.P.H., & Dijkstra, P.B., 2007, *“Relations Between Different Types of Jealousy And Self And Partner Perceptions of Relationship Quality”* Clinical Psychology and Psychotherapy, 14 (3): p.176-188.

Barişkın, E. ve Eldoğan, D., 2014, *“Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve Sosyal Fobi Belirtileri: Duygu Düzenleme Güçlüğüünün Aracı Rolü Var Mı?”* Türk Psikoloji Dergisi, 29 (74): ss. 108-115.

- Basow, S.A., 1992, Gender: Stereotypes and roles, 3rd ed., Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Beck, A.T., 1997, Cognitive Therapy of Depression, Guilford Pres.
- Beck, J.T., 2014, Bilişsel Davranışçı Terapi: Temelleri ve Ötesi, (Çev., Şahin, M.), 2. Basım, Nobel Yayınları, Ankara.
- Bernstein, D.P., Fink, L., and Handelsman, L., 1994, ***“Initial Reliability And Validity of a New Retrospective Measure of Child Abuse And Neglect”*** Am J Psychiatry. 151(11): p. 32-36.
- Bernstein, D.P., Stein, J.A., Newcomb, M.D., Walker, E., Pogge, D., Ahluvalia, T., Et al., 2003, ***“Development And Validation of a Brief Screening Version of the Childhood Trauma Questionnaire”*** Child Abuse and Neglect, 27 (2): p.169-190.
- Bernstein, D.P., 1997, ***“Validity Of The Childhood Trauma Questionnaire in an Adolescent Psychiatric Population”*** Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 36(3): p. 340-348.
- Bilim, G., 2012, ***“Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları: Duygu Düzenleme, Kişilerarası Tarz Ve Genel Psikolojik Sağlık Açısından Bir İnceleme”*** Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, N.B., Atik, B. ve San, P., 1991, ***“Türkiye’nin 16 İlinde 4-12 Yaşlar Arasındaki 50.473 Çocuğa Fiziksel Ceza Verme Sıklığı Ve Buna İlişkin Problem Durumlarının İncelenmesi”*** Aile ve Toplum Dergisi, 1: ss.53-66.
- Bilginer, Ç., Hesapçıoğlu, S.T., and Kandil, S., 2013, ***“Sexual Abuse in Childhood: A Multi Dimentional Look From The View Point of Victims And Perpetrators”*** Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences, 26: p.55-64.
- Blévis, M., & Heal, O., 2009, ***“Jealousy: True Stories of Love's Favorite Decoy”*** Other Press Llc.
- Block, C.R., & Block, R., 2012, ***“Margo Wilson's Contributions to the Chicago Homicide Dataset: Sexual Rivalry and Sexual Dataset”*** Homicide Studies, 26 (4): p.404-427.
- Brotchie, J., Meyer, C., Copello, A., Kidney, R., & Waller, G., 2004, ***“Cognitive Representations in Alcohol and Opiate Abuse: The Role of Core Beliefs”*** British Journal of Clinical Psychology, 43: p. 337- 342.
- Bowlby, J., 1969, Attachment and loss: Vol. 1. Attachment. New York: Basic Books.
- Bowlby, J., 1973, Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety And Anger. New York: Basic Books.
- Bowlby, J., 1980, Attachment and Loss. Volume III: Loss, Sadness And Depression. New York: Basic Books.
- Brehm, S.S., 1992, Intimate relationships. NY: McGraw Hill.

- Bringle, R.G., & Boebinger, K.L.G., 1990, "***Jealousy and the 'Third' Person in the Love Triangle***" Journal of Social and Personal Relationships, 7: p.119-133.
- Bringle, R.G., Roach, S., Andler, C., and Evenbeck, S., 1979, "***Measuring the Intensity of Jealousy Reactions***" Catalog of Selected Documents in Psychology, 9: p. 23, 24.
- Broemer, P., and Diehl, M., 2004, "***Romantic Jealousy and A Social Comparison Outcome: When Similarity Stings***" Journal of Experimental Social Psychology, 40: p. 393-400.
- Brown, G.R., and Anderson, B., 1991, "***Psychiatric Morbidity in Adult Inpatients With Childhood Histories of Sexual And Physical Abuse***" American Journal of Psychiatry, 148: p. 55-61.
- Brown, S.L., and Wright, J., 2001, "***Attachment Theory in Adolescence and Its Relevance to Developmental Psychopathology***" Clinical Psychology and Psychotherapy , 8: p.15- 32.
- Bryson, J.B., 1991, Modes of Response to Jealousy-evoking Situations. P. Salovey (Ed.), The Psychology of Jealousy and Envy içinde (p.178-205). NY:Guilford Press.
- Bulut, I., 1996, Genç Anne ve Çocuk İstismarı. Bizim Büro, Ankara.
- Buss, D.M., 2001, "***Cognitive Biases and Emotional Wisdom in the Evolution of Conflict Between the Sexes***" Current Directions in Psychological Science, 10: p. 219 - 223.
- Buss, D.M., 2000 The Dangerous Passion: Why Jealousy is As Necessary As Love and Sex. New York: Free Press.
- Buss, D.M., Larsen, R.J., Western, D., and Semmelroth, J., 1992 "***Sex differences in jealousy:evolution,physiology and psychology***" Psychological Science, 3: p. 251-255.
- Burger, J.M., 2006, Kişilik: Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri (Çev., İ.D Sarioğlu), Kaktüs Yayınları, İstanbul (Orijinal çalışma basım 2004).
- Buunk, A.P., & Dijkstra, P., 2006, Temptations and Threat: Extradyadic Relations and Jealousy, The Cambridge Handbook of Personal Relationships, p. 533-555.
- Buunk, B., & Bringle, R.G.,1987, Jealousy in love relationships. D. Perlman ve S. Duck (Ed.), Intimate Relationships: Development, Dynamics and Deterioration içinde (p.123-147), Beverly Hills, CA: Sage.
- Buunk, B., 1986, Husband's jealousy. In R. A. Lewis and R. E. Salt (Ed.), Men in Families (p. 97-114). Beverly Hills, CA: Sage.
- Buunk, B., 1984, "***Jealousy As Related To Attributions For The Partner's Behavior***" Social Psychology Quarterly, Vol. 47 (1): p. 107-112.
- Buunk, B., 1981, "***Jealousy in Sexually Open Marriages***" Alternative Life Styles, 4: p.357-372.
- Buunk, B., 1982b, "***Strategies of Jealousy: Styles of Coping With Extramarital Involvement of the Spouse***" Family Relations, 31: p. 13-18.

Buunk, B.P., Angleitner, A., Oubaid, V., & Buss, D.M., 1996, "*Sex Differences in Jealousy in Evolutionary and Cultural Perspective: Tests From the Netherlands, Germany, and the United States*" Psychological Science, 7(6): p. 359.

Buunk, B.P., 1991, Jealousy in Close Relationships: An Exchange-Theoretical Perspective. P. Salovey (Ed.), The Psychology of Jealousy and Envy içinde (p. 148-178). NY: Guilford Pres

Buunk, B.P., 1997, "*Personality, Birth Order and Attachment Styles As Related to Various Types of Jealousy*" Personality and Individual Differences, 23: p. 997-1006.

Büyükşahin, A., & Hovardaoğlu, S., 2005 "*Çiftlerin Aşka İlişkin Tutumlarının Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Biçimleri Kapsamında İncelenmesi*" Türk Psikoloji Dergisi, 16(2): ss. 97-105

Caner, M., 2009, "*Evli Bireylerde Kendi Ebeveynlerini Algılama Biçimleri, Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar Ve Eşe Yönelik Değerlendirmeler Arasındaki İlişkiler: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme*" Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Carson, C.L., & Cupach, W.R., 2000, "*Feeling the Flames of the Gren-Eyed Monster: The Role of Ruminative Thought in Reaction to Perceived Relationship Threat*" Western Journal of Communication, 64: p. 308-329.

Clifton, J.A., 1995, "*The Effects of Parenting Style, Attachment and Early Maladaptive Schemas on Adult Romantic Relationships*" Graduation Thesis, University of Georgia, Athens.

Cockram, D.M., Drummond, P.D., & Lee, C.W., 2010, "*Role and Treatment of Early Maladaptive Schemas in Vietnam Veterans With PTSD*" Clinical Psychology and Psychotherapy, 17: p. 165-182.

Collins, W.A., 2003, "*More Than Myth: The Developmental Significance of Romantic Relationships During Adolescence*" Journal of Research on Adolescence, 13(1): p. 124.

Colman, R.A. & Widom, C.S., 2004, "*Childhood Abuse and Neglect and Adult Intimate Relationships: A Prospective Study*" Child Abuse and Neglect, 28(11): p. 1133-1151.

Crawford, E., & O'Dougherty-Wright, M. (2007). "*The Impact of Childhood Psychological Maltreatment on Interpersonal Schemas and Subsequent Experiences of Relationship Aggression*" Journal of Emotional Abuse, 7 (2): 93-116.

Cukor, D., & McGinn, L.K., 2006, "*History of Child Abuse and Severity of Adult Depression: The Mediating Role of Cognitive Schema*" Journal of Child Sexual Abuse, 15(3): p. 19-34.

Çakıcı, M., Çakıcı, E., Tatlısu, Ö., Bekiroğulları, Z. ve Aksoy, A., 2003, Kuzey Kıbrıs'ta Çocuk İstismarının Yaygınlığı, Mavi Basın Yayın, Lefkoşa.

Çakır, Z., 2017, "*Antisosyal Kişilik Bozukluğunda Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ebeveynlik Stilleri Ve Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışları*"

Arasındaki İlişkiler: Şema Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme” Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Çakır, Z. ve Soygüt, G., 2009, “*Ebeveynlik Biçimleri İle Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkilerde Kişilerarası Şemaların Aracı Rolü: Şema Odaklı Bir Bakış*” Türk Psikiyatri Dergisi, 20 (2): ss. 144-152.

Çakmak, B., 2016 “*Çocukluk Çağı Travmaları İle Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Arasındaki İlişki*” Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Çapkın, M., 2012, “*Romantik Kıskançlığın, Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı, Kişilik Özellikleri Ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması*” Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.

Çeri, Ö., 2009, “*Vajinismus Tanısı Alan Kadınlar Ve Eşlerinde Temel Bilişsel Şemalar İle Bağlanma Stillerinin İncelenmesi*” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Çıkıt, B., 2017, “*Evli Bireylerde Bağlanma Stilleri Ve Aldatma Eğiliminin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Değerlendirilmesi*” Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, İstanbul

Çimen, Ş.E., 2007, “*Görücü Usulü Ve Anlaşarak Evlenen Bireylerin Çeşitli Sosyal Psikolojik Faktörler Yönünden Karşılaştırılması*” Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çolakoğlu, E.T., 2012, “*Genç Yetişkinlerde Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ebeveynlik Stilleri Ve Kişilerarası İlişkiler*” Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Daly, M., Wilson, M., and Weghorst, S.J., 1982, “*Male Sexual Jealousy*” Ethology and Sociobiology, 3: p. 11-27.

Dandurand, C., & Lafontaine, M.F., 2013, “*Intimacy and Couple Satisfaction: The Moderating Role of Romantic Attachment*” International Journal of Psychological Studies, 5(1): p. 74.

Demirtaş, H.A., 2004, “*Yakın İlişkilerde Kıskançlık (Bireysel, İlişkisel Ve Durumsal Değişkenler)*” Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

DeSteno, D.A., and Salovey, P., 1996a, “*Jealousy and the Characteristics of One’s Rival: A Self-Evaluation Maintenance Perspective*” Personality & Social Psychology Bulletin, 22: p. 920-932.

Desteno, D.A., and Salovey, P., 1996b, “*Evolutionary Origins of Sex Differences in Jealousy? Questioning the "Fitness" Of the Model*” Psychological Science, 7(6): p. 367-372.

Desteno and Salovey, 1996c, Jealousy and envy, A. S. R. Manstead ve M. Hewstone (Ed.) The Blackwell Encyclopedia of Social Psychology içinde (s. 342-343), Oxford: Blackwell.

Deutsch, C., 2006, “*Relative Mate Value, Irrational Beliefs, and Romantic Jealousy*” Master’s Thesis. Lakehead University, Canada.

- Dijkstra, P., and Buunk, B.P., 2002, "**Sex Differences in the Jealousy-Evoking Effect of Rival Characteristics**" *European Journal Of Social Psychology*, 32: p.829–852.
- Dobrenski, R.A., 2001, "**Romantic jealousy: Symptoms, Schemas, and Attachment**" Doktora tezi, Toledo University.
- Dokur, M. & Profeta, Y., 2006, *Aile ve Çift Terapisi*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Durmuşoğlu, N. & Doğru, S.S.Y., 2006 "**Çocukluk Ökseleyici Yaşantılarının Ergenlikteki Yakın İlişkilerde Bireye Etkisinin İncelenmesi**" Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15: ss. 237-247.
- Dursunkaya, D., 2007, Duygusal Örselenme Ve İhmal. E. Kerimoğlu (Ed.), *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi İçinde* (478-487). *Türkiye Klinikleri Pediatrik Bilimler*, 3: (3).
- Edalati, A., & Redzuan, M., 2010, "**The Relationship Between Jealousy and Aggression: A Review of Literatures Related to Wives' Aggression**" *European Journal of Scientific Research*, 39 (4): p. 498-504.
- Elliott, C.H., & Lassen M.K., 1997, "**A Schema Polarity Model For Case Conceptualization, Intervention and Research**" *Clinical Psychology: Science and Practice*, 4(1): 12-28
- Ellis, A., 1996, "**The treatment of Morbid Jealousy: A Rational Emotive Behavior Therapy Approach**" *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 10(1): p. 23-33.
- Elphinston, R.A., Feeney, J.A., Noller, P., Connor, J.P., & Fitzgerald, J., 2013, "**Romantic Jealousy and Relationship Satisfaction: The costs of Rumination**" *Western Journal of Communication*, 77(3): p. 293-304.
- Emery, R.E., 2003, *Laumann-Bilings L.Child Abuse*. İn:Rutter M, Taylor E. (editors) *Child And Adolescent Psychiatry*. Great Britain: Bath Press.
- Erber, R., & Erber, M.W., 2001, *Intimate relationships: Issues, theories and research*. Boston: Allyn & Bacon.
- Erkman, F., 1999, *Çocukların Duygusal Ezimi*. Konanç, E., Gürkaynak, İ. ve Egemen, A. (Ed), *Çocuk istismarı ve ihmali içinde* (ss. 127-134).
- Favaro, A., Ferrara, S., and Santonastaso, P., 2007, "**Self-İnjurious Behavior in a Community Sample of Young Women: Relationship With Childhood Abuse and Other Types of Self-Damaging Behaviors,**" *The Journal of Clinical Psychiatry* 68(1): p.122-31.
- Festinger, L., 1954, "**A Theory of Social Comparison Processes**" *Human Relations*, 7: p.117-140.
- Fleischmann, A.A., Spitzberg, B.H., Andersen, P.A., & Roesch, S.C., 2005, "**Tickling the Monster: Jealousy İnduction in Relationships**" *Journal of Social & Personal Relationships*, 22 (1): p. 49-73.
- Freud, S., 1955, *The Etiology of Hysteria*, Standard Ed. London: Hogarth Press.
- Garbarino, J., and Gilliam, G., 1980, *Understanding Abusive Families*. Lexington, MA: Lexington Press.

- Gehl, B.K., 2010, **“Personality Antecedents of the Experience and Expression of Romantic Jealousy”** Doctoral Dissertation. The University of Iowa.
- German, R.E., 2012, **“The Influence of Depression on Romantic Jealousy: A Transactional Model Approach”** Doctoral Dissertation, American University.
- Gomes, A.L.Q., & Nobre, P., 2012, **“The International Index of Erectile Function (IIEF- 15): Psychometric Properties of the Portuguese Version”** The Journal of Sexual Medicine, 9 (1): p. 180-187.
- Greenberg, J., & Pyszczynski, T., 1985, **“Proneness to Romantic Jealousy and Responses to Jealousy in Others”** Journal of Personality, 53(3): p. 468-479.
- Guerrero L. K. (1998). **“Attachment-Style Differences in the Experience and Expression of Romantic Jealousy”** Personal Relationships, 5 (3): p. 273-291.
- Guerrero, L.K., & Eloy, S.V., 1992, **“Relationship Satisfaction and Jealousy Across Marital Types”** Communication Reports, 5: p. 23-41.
- Guerrero, L.K., Et al., 1995, **“Coping With the Green-Eyed Monster: Conceptualizing and Measuring Communicative Responses to Romantic Jealousy”** Western Journal of Communication, 59: p. 270-304.
- Güler, A., 2014, **“Şizofreni Tanılı Hastalarda Çocukluk Çağı Travmalarının Etkileri”** Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., ve Aydoğan, S., 2002, **“Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal Ve Fiziksel İstismar / İhmal Davranışı Ve Bunu Etkileyen Faktörler”** C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi, 24: ss. 128-134.
- Güner, O., 2013, **“10-16 Yaş Çocuk ve Ergenler İçin Erken Dönem Uyumsuz Şema Ölçekler Takımı (ÇEŞÖT)’nın Geçerlilik, Güvenilirlik ve Norm Çalışması”** Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gürkan, B., 2012, **“Şemalar Ve Baş Etme Yollarının Obezitesi Olan Bireylerin Kaygı, Depresyon, Benlik Algısı Ve İntihar Oranları Üzerindeki Etkisinin Şema Kuramı Açısından İncelenmesi”** Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Güzel, İ., 2016, **“Yakın İlişkilerde Aldatma Ve Affetme Eğiliminin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde İncelenmesi”** Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul
- Halvorsen, M., Wang, C.E. ve Et al., 2009, **“Early maladaptive schemas, temperament and character traits in clinically depressed and previously depressed subjects”** Clin Psychol Psychother.
- Haselton, M.G., and Buss, D.M., 2000, **“Error Management Theory: A New Perspective on Biases Incross-Sex Mind Reading”** Journal of Personality and Social Psychology, 78: p. 81-91.
- Hansen, G.L., 1985b, **“Perceived Threats and Marital Jealousy”** Social Psychology Quarterly, 48: p. 262-268.

Hansen, G.L., 1982, **“Reactions to Hypothetical Jealousy Producing Events”** Fam Relat, 31: p. 513-518.

Harding, H.G., Burns, E.E., & Jackson, J.L., 2012, **“Identification of Child Sexual Abuse Survivor Subgroups Based on Early Maladaptive Schemas: Implications for Understanding Differences in Posttraumatic Stress Disorder Symptom Severity”** Cognitive Therapy and Research. 36: p. 560-575.

Harris, C.R., & Christenfeld, N., 1996, **“Gender, Jealousy, and Reason”** Psychological Science, 7: p. 364-366.

Harris, C.R., & Darby, R.S., 2010, Jealousy in adulthood. S.L. Hart & M. Legerstee (Ed.), Handbook of Jealousy içinde (p. 547–571). West Sussex, England: Wiley Blackwell.

Harvey, J.H., Sprecher, S., Wenzel A. (Ed.), 2004, The Handbook of Sexuality in Close Relationships. Manwah, N.J. Lawrence Erlbaum Associates.

Hendley, L.M., Hoffart, A., & Sexton, H., 2001, **“Early Maladaptive Schemas in Patients With Panic Disorder With Agoraphobia”** Journal of Cognitive Psychotherapy, 15: p. 131- 142.

Hendrick, C., 1988, Roles and gender in relationships. S. Duck (Ed.), Handbook of Personal Relationships içinde. Chichester: John Wiley & Sons.

Hendrick, S., Hendrick, C., & Dicke, A., 1998 **“The Relationships Assessment Scale”** Journal of Social and Personal Relationships, 15(1): p. 137-142.

Herman, J.L., 1992, Trauma and Recovery. New York, Basic Books.

Herman, J.L., 2007, Travma ve iyileşme, (Çev., T. Tosun), Literatür Yayıncılık, İstanbul. (Eserin orijinali 1992’de yayımlandı).

Herman, J., 2007, Travma ve İyileşme, Şiddetin Sonuçları Ev İçi İstismardan Siyasi Teröre. (Çev., T. Tosun) I.Basım, Literatür Yayınları 509, İstanbul.

Herrenkohl, E.C., Egof, B.P. and Herrenkohl, C., 1997, **“Preschool Antecedents of Adolescent Assaultive Behavior: A Longitudinal Study”** American Journal of Orthopsychiatry, 67: p. 422-432.

Hill, S.E., 2007, **“Overestimation Bias in Mate Competition”** Evolution and Human Behavior, 28(2): p. 118-123.

Hoffart, A., Versland, S., & Sexton, H., 2002, **“Self Understanding, Emphaty, Guided Discovery and Schema Beliefs in Schema- Focused Cognitive Theory of Personality Disorders: A Process- Outcome Study”** Cognitive Therapy and Research, 26: p. 199-219.

Houser, G.A., 2009, **“Evli Bireylerin Sahip Oldukları İletişim Çatışması Türü, Romantik Kıskançlık ve Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Doyumları Üzerine Etkisi”** Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Hupka, R.B., 1981, **“Cultural Determinant of Jealousy”** Alternative Lifestyles, 4: p. 310-356.

- İnce, M., 2009, **“Erken Dönem Çocukluk Deneyimlerinin Hangi Yönleri Romantik Kıskançlığı Öngörür? Ebeveyn Davranışı, Kardeş Kıskançlığı ve Yetişkin Bağlanma Stillerinin Yetişkin Romantik Kıskançlığına Etkileri Üzerine Bir Araştırma”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Janzen, C., and Haris, O., 1986 Family Treatment in Social Work Practice. Illinois: F.E. Peacock Publishers Inc.
- Johnson, C.F., 2000, Abuse and Neglect of Children. In: Nelson Textbook of Pediatrics, Behrman, Kliegman, Jenson (Eds.) 16th Ed. Philadelphia, W.B. Saunders.
- Johnson, J.G., Cohen, P., Brown, J., Smailes, E.M., and Bernstein, D.P., 1999, **“Childhood Maltreatment Increases Risk for Personality Disorders During Early Adulthood”** Arch Gen Psychiatry, 56: p. 600-606.
- Jovev, M., & Jackson, H.J., 2004, **“Early Maladaptive Schemas in Personality Disordered Individuals”** Journal of Personality Disorders, 18 (5): p. 467-478.
- Kagan, J., Reznick, J.S., & Snidman, N., 1988, **“Biological Bases of Childhood Shyness”** 240: p.167-171.
- Kahraman, Ö., 2015, 1989, **“Bulgaristan Zorunlu Göçünü Yaşamış Aileler İle Göç Yaşantısı Olmayan Ailelerin Şema Modeli Açısından İncelenmesi”** Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kaplan, B.B., 2012, **“Konversiyon Bozukluğu Tanılı Hastalarda Çocukluk Çağı Travma Öyküsünün Psikiyatrik Belirtiler Ve Cinsel İşlev İle İlişkisi”** Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Kaplan & Sadock, B.J., and Sadock, V.A., 2005, Klinik Psikiyatri El Kitabı, 4. baskı, Lippincott Williams & Wilkins , ss. 202-207.
- Kara, B., Biçer, Ü., ve Gökalp, A.S., 2004, **“Çocuk İstismarı”** Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 47: p. 140-151.
- Karakurt, G., 2001, The Impact of Adult Attachment Styles on Romantic Jealousy, Unpublished master thesis. M.E.T.U.
- Karakurt, G., 2001, **“The Impact Of Adult Attachment Styles On Romantic Jealousy”** Yüksek Lisans Tezi. Ankara Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Karaosmanoğlu, A., 2016, Eyvah! Kötü Bir Şey Olacak, İlişki Kısılacı: Evham Ve Vicdan, Psikonet Yayınları, İstanbul.
- Karaosmanoğlu, A., Şaşıoğlu, M. ve Azizlerli, N., 2016, İlişkiler, Başlatmak, Sürdürmek, Bitirmek, Psikonet Yayınları, İstanbul.
- Kars, Ö., 1996, Çocuk İstismarı: Nedenleri ve Sonuçları, Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Kaya, F., 2010, **“Çocukluk Döneminde Yaşanan İstismarın Kişilerarası İlişki Tarzları Üzerine Etkisi: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Aracı Rolü”** Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Kempe, C.H. & Helfer, R.E., 1972, *Helping the Battered Child and His Family*, Lippincott.
- Kempe, C.H., Silverman, F.N., Steele, B.F., Droegemueller, W., and Silver, H.K., 1985, ***“The Battered-Child Syndrome”*** *Child Abuse & Neglect*, 9(2): p. 143-154.
- Kendall-Tackett, K., 2002, ***“The Health Effects of Childhood Abuse: Four Pathways by Which Abuse Can Influence Health”*** *Child Abuse and Neglect*, 6 (7): p. 715-730.
- Kendall-Tackett, K.A., Williams, L.M., and Finkelhor, D., 1993 ***“Impact of Sexual Abuse on Children: A Review and Synthesis of Recent Empirical Studies”*** *Psychological Bulletin*, 113: p. 164-180.
- Kendler, K.S., Bulik, C.M., Silberg, J., Hettema, J.M., Myers, J., & Prescott, C.A., 2000, ***“Childhood Sexual Abuse And Adult Psychiatric And Substance Use Disorders in Women: An Epidemiological And Cotwin Control Analysis”*** *Archives Of General Psychiatry*, 57(10): p. 953.
- Kenrick, D.T., and Trost, M.R., 1997, *Evolutionary Approaches to Relationships*. S. Duck (Der.), *Handbook of Personal Relationships: Theory, Research and Interventions*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Kepenekçi, Y.K., 2001, ***“Hukusal Açıdan Çocuk İstismarı Ve İhmali”*** *Katkı Pediatri Dergisi*; K22: ss. 26-27
- Kessler, R., Sonnega, A., Bromet, E., Hughes, and M., and Nelson, C., 1995, ***“PTSD in the National Comorbidity Survey”*** *Arch Gen Psychiatry*, 52: p. 1048-1060.
- Klein, M., 1999, *Haset ve Şükran*. (Çev., O. Koçak), Yavuz Erten, Metis Yayınları, İstanbul.
- Kolk Van Der, B.A., 1989, ***“The Compulsion Repeat to Trauma”*** *Psychiatr Clin North Am* 12(2): p. 389-411.
- Krugman, R.D., and Sirotnak, A.P., 1999, *Child Abuse and Neglect In: Current Pediatric Diagnosis and Treatment*, Hay, Hatward, Levin, Sondheimer (Editors) Connecticut, Appleton and Lange.
- Lamont, A., 2010, ***“Effects of Child Abuse and Neglect for Children and Adolescents”*** *Australian Institute of Family Studies*, p. 1-7.
- Lee, J.A., 1973, *The colors of love: An exploration of the ways of loving*. Toronto: New Press.
- Lester, D., Deluca, G., Hellinghausen, W., & Scribner, D., 1985, ***“Jealousy and Irrationality in Love”*** *Psychological Reports*, 56(1): p. 210-210.
- Loos, M.E., & Alexander, P.C., 1997, ***“Differential Effects Associated With Self-Reported Histories of Abuse and Neglect in a College Sample”*** *Journal of Interpersonal Violence*, 12(3): p. 340-360.
- Lucas, A.A., 2007, *Explicating Jealousy: Utilizing Four Theoretical Perspectives Provide Suggestions for Future Investigations in Communication research*. Paper presented at the annual meeting of the NCA 93rd Annual Convention, TBA, Chicago,

IL Online <PDF>. 2018-04-05 from
http://citation.allacademic.com/meta/p191278_index.html

Lumley, M.N., & Harkness, K.L., 2007, **“Specificity in the Relations Among Childhood Adversity, Early Maladaptive Schemas, and Symptom Profiles in Adolescent Depression”** Cognitive Therapy and Research, 31: p. 639-657.

Luntz, B.K., and Widom, C.S., 1994, **“Antisocial Personality Disorder in Abused and Neglected Children Grown Up”** Am J Psych, 151(5): p. 670-674.

Mardan, A., 2008, **“Duygusal ve Cinsel Kıskançlık Açısından Temel Cinsiyet Farklılıkları: Evrimsel Yaklaşım ve Süregelen Tartışmalar”** Türk Psikiyatri Dergisi, 19(3): p. 300-309.

Mathes, E.W., 1992, Jealousy: The psychological data. Lanham: University Press of America.

Mathes, E.W., Adams, H.E., & Davies, R.M., 1985, **“Jealousy: Loss of Relationship Rewards, Loss of Self-Esteem, Depression, Anxiety, and Anger”** Journal of Personality and Social Psychology, 48 (6): p. 1552-1561.

Mathes, E.W., Phillips, J.T., Skowran, J., & Dick, W.E., 1982, **“Behavioral correlates of the interpersonal jealousy scale”** Educational and Psychological Measurement, 42(4): p. 1227-1231.

Mathes, E.W., Roter, P.M., & Joerger, S.M., 1982, **“A Convergent Validity Study of Six Jealousy Scales”** Psychological Reports, 59: p. 1143-1147.

Mathes, E.W., & Severa, N., 1981, **“Jealousy, Romantic Love, and Liking: Theoretical Considerations and Preliminary Scale Development”** Psychological Reports, 49: p. 23-31.

Meuret, A.E., Rosenfield, D., Wilhelm, F.H., Zhou, E., Conrad, A., Ritz, T., and Roth, W.T., 15 November 2011, **“Do Unexpected Panic Attacks Occur Spontaneously?”** Biological Psychiatry Volume 70(10) : p. 985–991.

McGinn, L.K., Young, J.E., & Sanderson, W.C., 1995, **“When and How to Do Long Term Therapy Without Feeling Guilty”** Cognitive and Behavioral Practice, 2: p.187-212.

McHolm, A.E., MacMillan H.L., and Jamieson E., 2003, **“The Relationship Between Childhood Physical Abuse And Suicidality Among Depressed Women: Results From a Community Sample”** American Journal of Psychiatry, 160 (5): p.933.

Melamed, T., 1991, **“Individual Differences in Romantic jealousy: The moderating effect of Relationship Characteristics”** European Journal of Social Psychology, 21: p. 455-461.

Merkle, R., 2006, Kıskançlık: Kıskançlığın Nedenleri ve Başa Çıkmanın Yolları (Çev., Ç. Gök), Gendaş Kültür Yayınları, İstanbul.

Messman-Moore, T.L., & Coates, A.A., 2007, **“The Impact of Childhood Psychological Abuse on Adult Interpersonal Conflict”** Journal of Emotional Abuse, 7(2): 75-92.

- Meyer, C., & Gillings, K., 2004, ***“Parental Bonding and Bulimic Psychopathology: The Mediating Role of Mistrust- Abuse Beliefs”*** International Journal of Eating Disorders, 35 (2): p. 229-233.
- Milroy, C.M., 1995, ***“The Epidemiology of Homicide-Suicide (Dyadic Death)”*** Forensic Science International, 71 (2): p. 117-122.
- Mirsal, H., Kalyoncu, A., Pektaş, Ö., Tan, D., ve Beyazyürek, M., 2004, ***“Childhood Trauma in Alcoholics”*** Alcohol and Alcoholism, 39 (2): p. 126-129.
- Moroz D.L.K.J., 2005, The Effects of Psychological Trauma on Children and Adolescents: Report Prepared for the Vermont Agency of Human Services, Health M.
- Mroz, K.,L., 2010, ***“Romantic Jealousy as a Social Comparison Process”*** Unpublished Master Thesis. Faculty of California State University.
- Mullen, P.E., 1990, ***“A Phenomenology of Jealousy”*** Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 24(1): p. 17-28.
- Mullen, P.E., Martin, J.L., Anderson, J.C., Romans, S.E., and Herbison, G.P., 1996, ***“The Long-Term Impact of the Physical, Emotional, and Sexual Abuse of Children: A Community Study”*** Child Abuse Neglect, 20: p. 721.
- Murray, C., Waller, G., & Legg, C., 2000, ***“Family Dysfunction and Bulimic Psychopathology: The Mediating Role of Shame”*** International Journal of Eating Disorders, 28 (1): p. 84-89.
- Murphy, S.M., Vallacher, R.R., Shackelford, T.K., Bjorklund, D.F., & Yunger, J L., 2006, ***“Relationship Experience As A Predictor of romantic jealousy”*** Personality and Individual Differences, 40(4): p. 761-769.
- Nannini, D.K., & Meyers, L.S., 2000, ***“Jealousy in Sexual and Emotional Infidelity: An Alternative to the Evolutionary Explanation”*** The Journal of Sex Research, 37 (2): p. 117-122.
- Nelson, L.A., 2014, ***“The Effect of Romantic Jealousy On Self-Control: An Examination of Trait Constructs and Sex Differences Based on Survey and Experimental Data”*** Doctoral Dissertation, The East Tennessee State University.
- Nordahl, H.M., Holthe, H., & Haugum, J.A., 2005, ***“Early Maladaptive Schemas in Patients With Or Without Personality Disorders: Does Schema Modification Predict Symptomatic Relief ? ”*** Clinical Psychology and Psychotherapy, 12: p. 142-149.
- Oates, K., 1999, Çocukların Cinsel İstismarının Kalıcı Etkileri, Konanç, E., Gürkaynak, İ. ve Egemen, A. (Ed.), Çocuk İstismarı ve İhmali, İçinde (ss. 101-110).
- Odağ C., 2001, Nevrozlar-2. Halime Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi Vakfı Yayınları, İzmir.
- O’Neill, N., & O’Neill, G., 1972, Open Marriages. NY: Avon. P. Salovey (Ed.), The Psychology of Jealousy and Envy içinde, (p.103-131) NY: Guilford Press.
- Oral, R., Et al., 2001, ***“Child abuse in Turkey: An Experience in Overcome Denial and A Description of 50 Cases”*** Child Abuse Neglect, 25: p. 279-290.

- Ökten, M., 2016, "**Modeling The Relationship Between Romantic Jealousy And Relationship Satisfaction: The Mediator Roles Of Rumination, Co-Rumination Self-Compassion**" A Thesis Submitted To The Graduate School Of Social Science Of Middle East Technical University.
- Özen, İ., Antar, S. ve Özkan, M., 2007, "**Çocukluk Çağı Travmalarının Umutsuzluk, Sigara ve Alkol Kullanımı Üzerine Etkisi; Üniversite Son Sınıf Öğrencilerini İnceleyen Bir Çalışma**" Düşünen Adam; 20(2): ss.79-87.
- Pandilla, L.M., 2007, "**Romantic Jealousy as a Function of Culture and Gender**" Unpublished master thesis. California State University.
- Paulacci, E.O., Genius, M.L., Vilato, C.A., 2001, "**Meta Analysis of the Published Research on the Effects of Child Sexual Abuse**" J Psychol, 135(1): p. 17-36.
- Pereda, N., Guilera, G., Forns, M., and Gomez-Benito, J., 2009, "**The international epidemiology of child sexual abuse: a continuation of Finkelhor**" Child Abuse Neglect, 33: p.331-42.
- Peretti, P.O., & Pudowski, B.C., 1997, "**Influence of Jealousy on Male and Female College Daters**" Social Behavior and Personality, 25(2): p.155-160.
- Petrocelli, J.V., Glaser, B.A., Calhaun, G.B., & Campell, L.F., 2001, "**Early Maladaptive Schemas of Personality Disorder Subtypes**" Journal of Personality Disorders, 15 (6): p. 546-559.
- Pfeiffer, S.M., & Wong, P.T., 1989, "**Multidimensional Jealousy**" Journal of Social and Personal Relationships, 6: p. 181-196.
- Pietrzak, R.H., Laird, J.D., Stevens, D.A., and Thompson, N.S., 2002, "**Sex Differences in Human Jealousy: A Coordinated Study Of Forced-Choice, Continuous Rating-Scale, And Physiological Responses on the Same Subjects**" Evolution and Human Behavior, 23 (2): p. 83-94.
- Pines, A.M., and Friedman, A., 1998, "**Gender Differences in Romantic Jealousy**" The Journal of Social Psychology, 138: p. 54-71.
- Pines, A., & Aronson, E., 1983, "**Antecedents, Correlates and Consequences of Sexual Jealousy**" Journal of Personality, 51: 108-136.
- Pines, A.M., 2003, Aşk ve Kıskançlık. (Çev., Canan Yonsel), Okuyan Us Yayın, İstanbul.
- Pines, A.M., & Bowes, C.F., 1992, "**Romantic Jealousy**" Psychology Today, 25 (2): p. 48-56.
- Pines, A.M., 1998, Romantic Jealousy: Causes, symptoms, cures. NY: Routledge.
- Pines, A.M., 1992a, "**Romantic Jealousy: Five Perspectives and an Integrative Approach**" Psychotherapy, 29: p. 675-683.
- Pines, A.M., 1992b, Romantic Jealousy: Understanding and Conquering the Shadow of Love. New York: St. Martin's.
- Polat, O., 2001, Çocuk ve Şiddet, Der Yayınları, İstanbul.

- Polat, O., 2007, Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1 Tanımlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Pressel, D.M., 2000, *“Evaluation of Physical Abuse in Children”* American family physician, 61(10): p. 3057-3064.
- Putnam, F.W., 2003, *“Ten Year Research Update Review: Child Sexual Abuse”* J Am Acad Child Adolesc Psychiatry, 42: p. 269–78.
- Rafaeli, E., Bernstein, D.P., ve Young, J.E., 2011, Şema Terapi Ayırıcı Özellikler, Bilişsel ve Davranışçı Terapiler Serisi, Psikonet, İstanbul.
- Rafaeli, E., Bernstein, D.P., & Young, J., 2010, Schema therapy: Distinctive features. New York: Routledge.
- Renner, F., Et al., 2012, *“Early Maladaptive Schemas in Depressed Patients: Stability and Relation with Depressive Symptoms Over the Course of Treatment”* Journal of Affective Disorders, 136(3): p. 581-590
- Riso, L., du Toit, P.L., Blandino, J.A., Penna, S., Dacey, S., & Duin, J.S., 2003, *“Cognitive Aspects of Chronic Depression”* Journal of Abnormal Psychology, 112: p. 19-25.
- Roelofs, K., Keijers, G., and Hoogduin, K., 2002, *“Childhood Abuse in Patients With Conversion Disorder”* Am J Psychi, 159: p.13.
- Rodin, J., & Salovey, P., 1989, *“Health Psychology”* Annual review of psychology, 40(1): p. 533-579.
- Runyan, D., Corrine, W., Ikeda, R., Hassan, F., and Ramiro L., 2002, Child Abuse and Neglect by Parents and Other Caregivers. Krug E.G., Dahlberg L.L., Mercy J.A., Zwi A.B., Lozano R. (Ed.). World Report on Violence and Health. Geneva: World Health Organization.
- Rusbult, C.E., 1983, *“A Longitudinal Test of the Investment Model: The Development (And Deterioration) of Satisfaction and Commitment in Heterosexual Involvements”* Journal of Personality and Social Psychology, 45 (1): p. 101-117.
- Rusbult, C.E., Martz, J.M., & Agnew, C.R., 1998, *“The Investment Model Scale: Measuring Commitment Level, Satisfaction Level, Quality of Alternatives, and Investment Size”* Personal relationships, 5(4): p. 357-387.
- Rusbult, C.E., Morrow, G.D., & Johnson, D.J., 1987, *“Self-Esteem and Problem-Solving Behaviour in Close Relationships”* British Journal of Social Psychology, 26: p. 293–303.
- Rusbult, C.E., Verette, J., Whitney, G.A., Slovik, L.F., & Lipkus, I., 1991, *“Accommodation Processes in Close Relationships: Theory and Preliminary Empirical Evidence”* Journal of Personality and Social Psychology, 60: p. 53–78.
- Rusinek, S., Et al., 2013, *“Early Maladaptive Schemas Among Children: A New Way To Screen for Depressed Child?”* Psicoterapia Cognitiva e Comportamentate, 19(2): p. 157-169.

- Rydell, R.J., McConnell A.R., & Bringle R.G., 2004, ***“Jealousy and Commitment: Perceived Threat and Effect of Relationship Alternatives”*** Personal Relationships, 11: p. 451-468.
- Sachs-Ericsson, N., Verona, E., Joiner, T., and Preacher, K., 2006, ***“Parental Verbal Abuse and the Mediating Role of Self-Criticism in Adult Internalizing Disorders”*** J Affect Disord, 93: p. 71-78.
- Sadock, B.J., and Sadock, V.A., 2004, Problems Related to Abuse and Neglect. Kaplan & Sadock’s Concise Textbook of Clinical Psychiatry, Cancro R (Ed.) 9.Edition, Baltimore. Lippincott Williams & Wilkins.
- Salimoğlu, K.B., 2015, ***“Lise Öğrencilerinin Uyum Bozucu Şemalarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi Kırgızistan ve Türkiye Örneği”*** Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(2): ss.131-154.
- Salovey, P., 1991, Social Comparison Processes in Envy and Jealousy. In J. M. Suls ve T. A. Wills (Ed.), Social Comparison: Contemporary Theory and Research (p. 261-285). Hillsdale, NJ : Erlbaum.
- Sarıtaş, D., 2007, ***“The Effects of Maternal Acceptance- Rejection on Psychological Adjustment of Adolescents: The Mediator Roles of Cognitive Styles”*** Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Sar, V., and Ross, C., 2006, ***“Dissociative Disorders As A Confounding Factor in Psychiatric Research”*** Psychiatr Clin North Am 29(1): p. 129-44.
- Schumm, J.A., Stines, L.R., Hobfoll, S.E., Et al., 2005, ***“The Double-Barreled Burden of Child Abuse and Current Stressful Circumstances on Adult Women: The Kindling Effect of Early Traumatic Experience”*** Journal of Traumatic Stress, 18: p. 467–476.
- Shackelford, T.K., and Buss, D.M., 1997, ***“Cuestoin Fidelity”*** Pers Soc Psychol Bull, 23: p. 1034-1045.
- Shah, R., & Waller, G., 2000, ***“Parental Style and Vulnerability to Depression: The Role of Core Beliefs”*** Journal of Nervous and Mental Disease, 188: p. 19-25.
- Shanta, R.D., Et al., 2001, ***“Childhood Abuse, Household Dysfunction, and the Risk of Attempted Suicide Throughout the Life Span: Findings From the Adverse Childhood Experiences Study”*** JAMA 286, sayı. 24: p. 3089-3096.
- Sharpsteen, D.J., & Kirkpatrick, L.A., 1997, ***“Romantic Jealousy and Adult Romantic Attachment”*** Personality Processes and Individual Differences, 72(3): p. 627-640.
- Sharpsteen, D.J., 1995, ***“The Effects of Relationship and Self-Esteem Threats on the Likelihood of Romantic Jealousy”*** Journal of Social and Personal Relationships, 12: p. 89–101.
- Shaw, B.F., Segal, Z.V., Et al., 1988, Introduction to Cognitive Therapy. Review of psychiatry. Vol 7. Frances AJ (Eds) Washington DC: Am. Psych. Pres.
- Shettel-Neuber, J., Bryson, J.B., & Young, C.E., 1978, ***“Physical Attractiveness of the “Other Person” and Jealousy”*** Personality and Social Psychology Bulletin, 4: p. 612-615.

- Silva, P., 1997, **“Jealousy in Couple Relationships: Nature, Assessment and Therapy”** Behavioral Research Therapy, 35 (11): p. 973-985.
- Solmuş, T., 2008, Bağlanma ve Aşkın İki Yüzü, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Soygüt, G., Karaosmanoğlu, A. ve Çakır, Z., 2009, **“Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Değerlendirilmesi: Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'ün Psikometrik Özelliklerine İlişkin Bir İnceleme”** Türk Psikiyatri Dergisi, 20 (1): p. 75-84.
- Soylu, T., 2017, **“Borderline Kişilik Bozukluğu Ve Bipolar Duygudurum Bozukluklarında Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Karşılaştırılması”** Yüksek Lisans Tezi. Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Springer, K.W. and Et al., 2007, **“Long-Term Physical and Mental Health Consequences of Childhood Physical Abuse: Results From A Large Population-Based Sample of Men and Women.”** Child abuse & neglect 31 (5): p. 517-530.
- Sternberg, R.J., 1986, **“A Triangular Theory of Love”** Psychological Review, 93(2): p. 119.
- Stieger, S., Preyss, V.A., and Voracek, M., 2012, **“Romantic Jealousy and Implicit and Explicit Self-Esteem”** Personality and Individual Difference, p. 51-55.
- Stewart, R.A., and Beatty, M.J. (1985). **“Jealousy and self esteem”** Perceptual and Motor Skills, 60 (1): p. 153-154.
- Şar, V., 1998, Kötüye Kullanım ve İhmalle İlişkili Sorunlar. Temel Psikiyatri. Güleç C, Köroğlu E (Editörler) Hekimler Yayın Birliği Yayıncılık, Ankara.
- Şar, V., Öztürk, E., ve İkikardeş, E., 2012, **“Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği”** Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences, 32 (4): p. 1054-1063.
- Şimsek, F., Ulukol, B. ve Bingöler, B., 2004, **“Çocuk İstismarına Disiplin Penceresinden Bakış”** Adli Bilimler Dergisi, 3(1): p. 47-52.
- Taner, Y. ve Gökler, B., 2004, **“Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri”** Hacettepe Tıp Dergisi, 35: p. 82-86.
- Taşkale, N., 2014, **“Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Şema Terapi Modeli Açısından İncelenmesi”** Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Taylor, S., Peplau, L.A., & Sears, D., 2007, Sosyal Psikoloji, (Çev., A. Dönmez), İmge Kitabevi, Ankara.
- Teismann, M.W., and Mosher, D.L., 1978, **“Jealous Conflict in Dating Couples”** Psychological Reports, 42: p. 1211-1216.
- Terr, L.C., 1983, **“Chowchilla Revisited:the Effects of Psychic Trauma Four Years After A School Bus Kidnapping”** Am J Psychiatry,140: p. 1543-1550.
- Tezcan, A.E., ve Ülkeröğlü, F., 1995, **“Patolojik Bir Kıskançlık Vakası”** Düşünen Adam, 8 (3): p.15-17.

Tunç, E., 2015, “*Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Yaşadıkları İstismar İle İlişki Doymu, Affetme Ve Kıskançlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*” Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Turan, S.K., 2011, “*Kısmi Remisyondaki Şizofreni Hastalarında Çocukluk Çağı Travmaları Ve Agresyon İlişkisi*” Tıpta Uzmanlık Tezi. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Ve Sinir Hastalıkları HASTANESİ. 9. Psikiyatri Kliniği, İstanbul.

Turhan, E., Sangün, Ö. ve İnandı, T., 2006, “*Birinci Basamakta Çocuk İstismarı Ve Önlenmesi*” Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 15(9): p. 153-160.

Turner, H.M., Rose, K.S., & Cooper, M.J., 2005, “*Schema and Parental Bonding in overweight and Nonoverweight Female Adolescents*” International Journal of Obesity.DOI: 10.1038/sj.ijo.0802915

Tüzün, O. ve Sayar, K., 2006, “*Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji*” Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Bilimsel Yayını.

Tortamış, M., 2014, “*Evli Bireylerde Romantik Kıskançlık Düzeyi Ve Aldatma Eğiliminin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Değerlendirilmesi*” Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Ulu, A., 2016, “*Menstruasyon Döngüsü ve Şema Özellikleri İlişkisi*” Yüksek Lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

United Nations Children's Fund (UNICEF), 1986, “Statistics on Children in UNICEF Assisted Countries

U.S. Department of Health and Human Services, 2009, Administration on Children, Youth and Families Child Maltreatment 2007. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

Utkan, H.B., 2016, “*Üniversite Öğrencilerinde Romantik Kıskançlık İle İlişki İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*” Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.

Ünal, B., 2012, “*Early Maladaptive Schemas and Well-Being: Importance of Parenting Styles and Other Psychological Resources*” Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Üzümcü, E., 2016, “*Büyüklenmeci Ve Kırılgan Narsistik Kişilik Özellikleri İle İlişkili Faktörlerin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde İncelenmesi*” Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Vahip, I., 2001, “*Evdeki Şiddet ve Gelişimsel Boyutu: Farklı Bir Açından Bakış*” Türk Psikiyatri Dergisi 13(4).

Van Der Kolk, B.A, 1987, Greenberg MS. The Psychobiology of the Trauma Response: Hyperarousal, Constriction and Addiction to Traumatic Reexposure. In Van Der Kolk BA (Ed.) Psychological Trauma. Washington DC: American Psychiatric Press.

Walker, C.E., Bonner, B.L., and Kaufmann, K.L., 1988, The Physically and Sexually Abused Child: Evaluation and Treatment. New York: Pergamon Press.

- Walker, E.A., Katon, W.J., and Neraas, K., 1992, **“Dissociation in Women With Chronic Pelvic paPn”** Am J Psychiatry 149: p. 534-537.
- Waller, G., Shah, R., Ohianaon, V., & Eliot, P., 2001, **“Core Beliefs in Bulimia Nervosa and Depression: The Discriminant Validity of Young’s Schema Questionnaire”** Behaviour Theraphy, 32: p. 139-153.
- Warber, K.M., 2007, **“The Impact of Sex and Gender in the Relationships Among Attachment, Romantic Jealousy, and Varying Forms of Aggression in Adult Romantic Relationships”** Doctoral Dissertation. The University of Arizona.
- Weeks, G.R., & Treat, R.T., 2012, Evlilik Ve Çift Terapisi "Çiftler Terapide". Cem Keçe (Ed.), (Çev., O. Yirün), Pusula Yayınevi, İstanbul.
- Winstead, B.A., Derlega, V.J., & Rose, S., 1997, Gender and close relationships. Thousand Oaks, CA: Sage.
- White, G.L., 1981b, **“A Model of Romantic Jealousy”** Motivation and Emotion, 5: 295-310.
- White, G.L., 1980, **“Inducing jealousy: A Power Perspective”** Personality and Social Psychology Bulletin, 6: p. 222-227.
- White, G.L., and Mullen, P.E., 1989, Jealousy: theory, research, and clinical strategies. New York: Guilford Press.
- White, G.L., 1981a, **“Relative Involvement, Inadequacy, and Jealousy: A Test of A Causal Model”** Alternative Lifestyles, 4: 291-309.
- White, G.L., 1981, **“Some Correlates of Romantic Jealousy”** Journal of Personality 49: p. 22-33.
- White, G.L., 1981d, **“Some Correlates of Romantic Jealousy”** Journal of Personality, 49: p. 129-147.
- World Health Organization, 1999, Report of the Consultation on Child Abuse Prevention. Geneva.
- Yalın, A., Avcı, A., Kerimoğlu, E. ve Aslan, H., 1995, **“Çocuklarda Fiziksel Örselenmenin Ankara ve Adana İllerinde Görülme Sıklığının Taranması”** 3P Dergisi, 3: ss. 39-43.
- Yang, B.Z., Zhang, H., G.E., W., Weder, N., Douglas-Palumberih, H., Perepletchikova, F., ... & Kaufman, J., 2013, **“Child Abuse And Epigenetic Mechanisms Of Disease Risk”** American Journal Of Preventive Medicine, 44(2): p. 101-107.
- Yanık, M. ve Özmen, M., 2002, **“Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Hastalarda Çocukluk Çağı Kötüye Kullanım/İhmal Yaşanyuları İle İntihar, Kendine Fiziksel Zarar Verme ve Dissosiyatif Belirtiler Arasındaki İlişki”** Anadolu Psikiyatri Dergisi, 3: ss. 140-146.
- Yargıç, L.I., Tutukun, H. ve Şar, V., 1994, **“Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıları Ve Erişkinde Disosiyatif Belirtiler”** Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi. 2: ss. 338-48.

Yates, C., 2000, “*Masculinity and Good Enough Jealousy*” Psychoanalytic Studies, 2(1): p. 72-89.

Yenibaş, R. ve Şirin, A., 2007, Ailede Çocuğun İstismarı Ve Umutsuzluk, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Yeter, Ö., 2016, “*Bağlanma Stilleri, Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ve Kıskançlık İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Araştırma*” Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Yıkılmaz, M., 2016, “*Üniversite Öğrencilerinde Varoluşsal Kaygı: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar, Kontrol Odağı Ve Travma Sonrası Gelişimin Yordayıcılığı*” Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Yılmaz, A., 2011, “*Romantik İlişkilerde Rakibin Değerlendirilmesinin Hata Yönetimi Ve Sosyal Karşılaştırma Kuramları Açısından İncelenmesi*” Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Yoosefi, N., Etemadi, O., Bahrami, F. Fatehizade, M.A.S., & Ahmadi, S.A., 2010, “*An Investigation on Early Maladaptive Schemas in Marital Relationship As Predictors of Divorce*” Journal of Divorce & Remarriage, 51 (5): p. 269-292.

Young, J.E., & Brown, G., 1990, Young Schema Questionnaire. New York: Cognitive Therapy Center of New York.

Young, J.E., 1999, Cognitive Therapy for Personality Disorders: A Schema Focused Approach. Florida: Professional Resource Press.

Young, J.E., 1990, Cognitive Therapy for Personality Disorders. Sarasota, FL: Professional Resources Press.

Young, J.E., & Klosko, J.S., 1994, Reinventing Your Life. New York: Plume.

Young, J.E., Kolosko, J.S., & Weishaar, M.E., 2009, Şema terapi. T. Özakkaş (Ed.), (Çev., T.V. Soylu), Litera Yayıncılık, İstanbul.

Young, J.E., Klosko, J.S. & Weishaar, M.E., 2017, Şema Terapi. T. Özakkaş (Ed.), (Çev., T.V. Soylu), Litera Yayıncılık, İstanbul.

Young, J.E., Klosko, J.S., and Weishaar, M., 2003, Schema Therapy: A Practitioner's Guide. New York: Guilford Publications.

Yurdakök, K., 2010, “*Çocuk İstismar Ve İhmali, Tanım Ve Risk Faktörleri*” Katkı Pediatri Dergisi, 32 (5): ss. 537-546.

Zandbergen, D.L., 2014, “*Culture and Gender Differences in Romantic Jealousy*” Master thesis, University of Hawai.

Zeytinoğlu, E., 2013, “*Evli Bireylerin Benlik Saygısı, Kıskançlık Düzeyi, Evlilikteki Çatışmalar Ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*” Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Zeytinoğlu, S., 1991, “*Sağlık, Sosyal Hizmet ve Hukuk Alanlarında Çalışanların Türkiye’de Çocuk İstismarı Ve İhmali Sorunu İle İlgili Görüşleri*” Çocuk İstismarı ve İhmali (ss. 147-161), Gözde Repro Ofset, Ankara.

Zoroglu, S.S., Et al., 2003, "*Suicide Attempt and Self-Mutilation Among Turkish High School Students in Relation With Abuse, Neglect and Dissociation,*" *Psychiatric and Clinical Neurosciences* 57 (1): p. 119-126.

EKLER

EK1: SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Yaşınız?
2. Cinsiyet: **a)** erkek **b)** kadın
3. Kaç kardeşsiniz?
4. Kaçınıcı çocuksunuz?
5. Medeni Durumunuz
a) evli **b)** bekar **c)** boşanmış
6. Çocuğunuz var ise kaç tane?
7. Evinizde kimlerle yaşamaktasınız?
a) yalnız **b)** öz anne ve baba **c)** öz anne üvey baba
d) öz baba üvey anne **e)** sadece anne **f)** sadece baba
g) eşimle,sevgilimle **h)** diğer ise lütfen belirtiniz
8. Eğitim düzeyiniz
a) ilköğretim
b) lise
c) yüksek okul veya üniversite
d) diğer
9. Gelir düzeyiniz nedir ?
a) 0-500 **b)** 500-1000 **c)** 1000-1500
d)1500-2000 **c)** 2000 - 3500 **d)** 3500 üstü
10. Psikiyatrik bir hastalığınız var mı?
a) evet ise lütfen belirtiniz **b)** hayır

11. 0-2 yaş arası bakımınızı kim yapmış?

a) anne **b)** baba **c)** anne-baba **d)** akraba **e)** bakıcı **f)** diğer

12. 2-6 yaş bakımınızı kim yapmış?

a) anne **b)** baba **c)** anne-baba **d)** akraba **e)** bakıcı **f)** diğer

13. Çocukluğunuzda kim tarafından yetiştirildiniz?

a) anne **b)** baba **c)** anne-baba **d)** akraba **e)** bakıcı **f)** diğer

14. Çocukluğunuzda nasıl bir ilgiyle bakıldınız?

a) aşırı ilgiyle **b)** yeterince ilgi ile **c)** ilgisiz

15. Çocukluğunuzda ailenizin durumu nasıldı?

a) bütün **b)** boşanmış **c)** parçalanmış

16. Çocukluğunuzda anneniz yaşıyor muydu?

a) evet **b)** hayır

17. Çocukluğunuzda babanız yaşıyor muydu?

a) evet **b)** hayır

18. Şu an anne ve babanızın durumu nasıl?

a) bütün **b)** boşanmış **c)** parçalanmış

19. Annenizin eğitim durumu nasıl?

a) ilkokul

b) lise

c) üniversite

d) diğer ise lütfen belirtiniz

20. Babanızın eğitim durumu nedir?

- a) ilkokul
- b) lise
- c) üniversite
- d) diğer ise lütfen belirtiniz

21. Anne ve babanızda psikolojik rahatsızlık var mı ?

- a) evet ise lütfen belirtiniz b) hayır

22. Kardeşiniz varsa, kardeşinizde psikolojik rahatsızlık var mı ?

- a) evet ise lütfen belirtiniz b) hayır

23. Engelli kardeşiniz var mı?

- a) evet ise lütfen belirtiniz b) hayır

24. Evli değilseniz; romantik ilişkiniz var mı ?

- a) evet b) hayır

25. Ne kadar süredir birliktesiniz?

- a) 0-6 ay b) 1 sene c) 2 sene d) 3 sene e) diğer ise lütfen belirtiniz.....

26. Evliyseniz lütfen bu kısmı cevaplayınız. Ne kadar süredir evlisiniz:.....

27. Evlenme biçiminiz: () Flört () Görücü usulü () Diğer.....

EK2: ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ÖLÇEĞİ

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Türkçesi-2.0 (Çeviren: © Vedat Şar,1996,2012)

Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (18 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içersine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3.Ailedekiler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

6. Yırtık, sökükle ya da kirli giysiler içersinde dolaşmak zorunda kalırdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

7. Sevildiğimi hissediyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

9.Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

11.Ailemdelikler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

12.Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

13.Ailemdelikler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

14.Ailemdelikler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

15.Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

16.Çocukluğum mükemmeldi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

17.Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu farketdiği oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

18.Ailemde birisi benden nefret ederdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

19.Ailemdekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

20.Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

21.Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

22.Benim ailem dünyanın en iyisiydi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

23.Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

24.Birisi bana cinsel tacizde bulundu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

25.Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

26.İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

27.Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

28.Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

EK3: YOUNG ŞEMA ÖLÇEĞİ

Yönerge: Aşağıda, kişilerin kendilerini tanımlarken kullandıkları ifadeler sıralanmıştır. Lütfen her bir ifadeyi okuyun ve sizi ne kadar iyi tanımladığına karar verin. Emin olmadığınız sorularda neyin doğru olabileceğinden çok, sizin **duygusal olarak** ne hissettiğinize dayanarak cevap verin. Bir kaç soru, anne babanızla ilişkiniz hakkındadır. Eğer biri veya her ikisi şu anda yaşamıyorlarsa, bu soruları o veya onlar hayatta iken ilişkinizi göz önüne alarak cevaplandırın. 1 den 6'ya kadar olan seçeneklerden sizi tanımlayan en yüksek şıkkı seçerek her sorudan önce yer alan boşluğa yazın.

Derecelendirme:

1- Benim için tamamıyla yanlış

2- Benim için büyük ölçüde yanlış

3- Bana uyan tarafı uymayan tarafından biraz fazla

4- Benim için orta derecede doğru

5- Benim için çoğunlukla doğru

6- Beni mükemmel şekilde tanımlıyor

1. ____ Bana bakan, benimle zaman geçiren, başıma gelen olaylarla gerçekten ilgilenen kimsem olmadı.

2. ____ Beni terke edeceklerinden korktuğum için yakın olduğum insanların peşini bırakmam.

3. ____ İnsanların beni kullandıklarını hissediyorum

4. ____ Uyumsuzum.

5. ____ Beğendiğim hiçbir erkek/kadın, kusurlarımı görürse beni sevmez.

6. ____ İş (veya okul) hayatımda neredeyse hiçbir şeyi diğer insanlar kadar iyi yapamıyorum

7. ____ Günlük yaşamımı tek başıma idare edebilme becerisine sahip olduğumu hissetmiyorum.

8. ____ Kötü bir şey olacağı duygusundan kurtulamıyorum.

9. ____ Anne babamdan ayrılmayı, bağımsız hareket edebilmeyi, yaşitlarım kadar, başaramadım.

10. ____ Eğer istediğimi yaparsam, başımı derde sokarım diye düşünürüm.

11. ____ Genellikle yakınlarıma ilgi gösteren ve bakan ben olurum.

12. ____ Olumlu duygularımı diğerlerine göstermekten utanırım (sevdiğimi, önemseddiğimi göstermek gibi).

13. ____ Yaptığım çoğu şeyde en iyi olmalıyım; ikinci olmayı kabullenemem.

14. ____ Diğer insanlardan bir şeyler istediğimde bana "hayır" denilmesini çok zor kabullenirim.

15. ____ Kendimi sıradan ve sıkıcı işleri yapmaya zorlayamam.

16. ____ Paramın olması ve önemli insanlar tanıyarak olmak beni değerli yapar.

17. ____ Her şey yolunda gidiyor görünse bile, bunun bozulacağını hissederim.
18. ____ Eğer bir yanlış yaparsam, cezalandırılmayı hak ederim.
19. ____ Çevremde bana sıcaklık, koruma ve duygusal yakınlık gösteren kimsem yok.
20. ____ Diğer insanlara o kadar muhtacım ki onları kaybedeceğim diye çok endişeleniyorum.
21. ____ İnsanlara karşı tedbiri elden bırakmam yoksa bana kasıtlı olarak zarar vereceklerini hissederim.
22. ____ Temel olarak diğer insanlardan farklıyım.
23. ____ Gerçek beni tanırlarsa beğendiğim hiç kimse bana yakın olmak istemez.
24. ____ İşleri halletmede son derece yetersizim.
25. ____ Gündelik işlerde kendimi başkalarına bağımlı biri olarak görüyorum.
26. ____ Her an bir felaket (doğal, adli, mali veya tıbbi) olabilir diye hiss ediyorum.
27. ____ Annem, babam ve ben birbirimizin hayatı ve sorunlarıyla aşırı ilgili olmaya eğilimliyiz.
28. ____ Diğer insanların isteklerine uymaktan başka yolum yokmuş gibi hiss ediyorum; eğer böyle yapmazsam bir şekilde beni reddederler veya intikam alırlar.
29. ____ Başkalarını kendimden daha fazla düşündüğüm için ben iyi bir insanım.
30. ____ Duygularımı diğerlerine açmayı utanç verici bulurum.
31. ____ En iyisini yapmalıyım, "yeterince iyi" ile yetinemem.
32. ____ Ben özel biriyim ve diğer insanlar için konulmuş olan kısıtlamaları veya sınırları kabul etmek zorunda değilim.
33. ____ Eğer hedefime ulaşamazsam kolaylıkla yılgınlığa düşer ve vazgeçerim.
34. ____ Başkalarının da farkında olduğu başarılar benim için en değerlisidir.
35. ____ İyi bir şey olursa, bunu kötü bir şeyin izleyeceğinden endişe ederim.
36. ____ Eğer yanlış yaparsam, bunun özürü yoktur.
37. ____ Birisi için özel olduğumu hiç hissetmedim.
38. ____ Yakınlarımla beni terk edeceği ya da ayrılacağından endişe duyarım
39. ____ Herhangi bir anda birileri beni aldatmaya kalkışabilir.
40. ____ Bir yere ait değilim, yalnızım.
41. ____ Başkalarının sevgisine, ilgisine ve saygısına değer bir insan değilim.
42. ____ İş ve başarı alanlarında birçok insan benden daha yeterli.
43. ____ Doğru ile yanlış birbirinden ayırmakta zorlanırım.
44. ____ Fiziksel bir saldırıya uğramaktan endişe duyarım.
45. ____ Annem, babam ve ben özel hayatımız birbirimizden saklarsak, birbirimizi aldatmış hiss eder veya suçluluk duyarız
46. ____ İlişkilerimde, diğer kişinin yönlendirici olmasına izin veririm.

47. ____ Yakınlarımla o kadar meşgulüm ki kendime çok az zaman kalıyor.
48. ____ İnsanlarla beraberken içten ve cana yakın olmak benim için zordur.
49. ____ Tüm sorumluluklarımı yerine getirmek zorundayım.
50. ____ İstedığimi yapmaktan alıkonulmaktan veya kısıtlanmaktan nefret ederim.
51. ____ Uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için şu andaki zevklerimden fedakarlık etmekte zorlanırım
52. ____ Başkalarından yoğun bir ilgi görmezsem kendimi daha az önemli hissederim.
53. ____ Yeterince dikkatli olmazsanız, neredeyse her zaman bir şeyler ters gider.
54. ____ Eğer işimi doğru yapmazsam sonuçlara katlanmam gerekir.
55. ____ Beni gerçekten dinleyen, anlayan veya benim gerçek ihtiyaçlarım ve duygularımı önemseyen kimsem olmadı.
56. ____ Önem verdiğim birisinin benden uzaklaştığını sezersem çok kötü hissederim.
57. ____ Diğer insanların niyetleriyle ilgili oldukça şüpheliyimdir.
58. ____ Kendimi diğer insanlara uzak veya kopmuş hissediyorum.
59. ____ Kendimi sevebilecek biri gibi hissetmiyorum.
60. ____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar yetenekli değilim.
61. ____ Gündelik işler için benim kararlarıma güvenilemez.
62. ____ Tüm paramı kaybedip çok fakir veya zavallı duruma düşmekten endişe duyarım.
63. ____ Çoğunlukla annem ve babamın benimle iç içe yaşadığını hissediyorum-Benim kendime ait bir hayatım yok.
64. ____ Kendim için ne istediğimi bilmediğim için daima benim adıma diğer insanların karar vermesine izin veririm.
65. ____ Ben hep başkalarının sorunlarını dinleyen kişi oldum.
66. ____ Kendimi o kadar kontrol ederim ki insanlar beni duygusuz veya hissiz bulurlar.
67. ____ Başarmak ve bir şeyler yapmak için sürekli bir baskı altındayım.
68. ____ Diğer insanların uyduğu kurallara ve geleneklere uymak zorunda olmadığımı hissediyorum.
69. ____ Benim yararına olduğunu bilsem bile hoşuma gitmeyen şeyleri yapmaya kendimi zorlayamam.
70. ____ Bir toplantıda fikrimi söylediğimde veya bir topluluğa tanıtıldığımda onaylanılmayı ve takdir görmeyi isterim.
71. ____ Ne kadar çok çalışırsam çalışayım, maddi olarak iflas edeceğimden ve neredeyse her şeyimi kaybedeceğimden endişe ederim.
72. ____ Neden yanlış yaptığının önemi yoktur; eğer hata yaptıysam sonucuna da katlanmam gerekir.
73. ____ Hayatımda ne yapacağımı bilmediğim zamanlarda uygun bir öneride bulunacak veya beni yönlendirecek kimsem olmadı.

74. ____ İnsanların beni terk edeceği endişesiyle bazen onları kendimden uzaklaştırırım.
75. ____ Genellikle insanların asıl veya art niyetlerini araştırırım.
76. ____ Kendimi hep grupların dışında hissederim.
77. ____ Kabul edilemeyecek pek çok özelliğim yüzünden insanlara kendimi açamıyorum veya beni tam olarak tanımalarına izin vermiyorum.
78. ____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar zeki değilim.
79. ____ Ortaya çıkan gündelik sorunları çözebilme konusunda kendime güvenmiyorum.
80. ____ Bir doktor tarafından herhangi bir ciddi hastalık bulunmamasına rağmen bende ciddi bir hastalığın gelişmekte olduğu endişesine kapılıyorum.
81. ____ Sık sık annemden babamdan ya da eşimden ayrı bir kimliğimin olmadığını hissediyorum.
82. ____ Haklarıma saygı duyulmasını ve duygularımın hesaba katılmasını istemekte çok zorlanıyorum.
83. ____ Başkaları beni, diğerleri için çok, kendim için az şey yapan biri olarak görüyorlar.
84. ____ Diğerleri beni duygusal olarak soğuk bulurlar.
85. ____ Kendimi sorumluluktan kolayca sıyıramıyorum veya hatalarım için gerekçe bulamıyorum.
86. ____ Benim yaptıklarımın, diğer insanların katkılarından daha önemli olduğunu hissediyorum.
87. ____ Kararlarıma nadiren sadık kalabilirim.
88. ____ Bir dolu övgüler ve iltifat almam kendimi değerli birisi olarak hissetmemi sağlar.
89. ____ Yanlış bir kararın bir felakete yol açabileceğinden endişe ederim.
90. ____ Ben cezalandırılmayı hakeden kötü bir insanım.

(Young Şema Ölçeklerinin Alp Karaosmanoğlu, Gonca Soygüt, Zehra Çakır, Esra Tuncer tarafından yürütülen geçerlik, güvenilirlik çalışmaları tamamlanma aşamasındadır.)

EK4: Romantik Kıskançlık Ölçeği

I. KISKANÇLIK TETİKLEYİCİLERİ

<i>Aşağıdaki koşullar altında ne kadar kıskançlık yaşarsınız?</i>	Hiç		Orta düzeyde			Çok	
	1	2	3	4	5	6	7
Birlikte olduğunuz kişi bir partide bir başkasıyla flört ediyor ve uzunca bir süre onunla oldukça yakın dans edip kışkırtıcı bir biçimde davranıyor							
Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre bir başkasıyla dans ediyor							
Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre bir başkasıyla sohbet ediyor							
Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre ortalıktan kayboluyor							
Birlikte olduğunuz kişi bir partide bir ara ortadan kayboluyor							
Telefonu çalıyor ve arayan kişi açar açmaz telefonu yüzünüze kapatıyor							
<i>Birlikte olduğunuz kişinin aşağıda belirtilen kişiyle cinsel ilişki yaşadığını öğrenirseniz ne kadar kıskanırsınız?</i>	Hiç		Orta düzeyde			Çok	
	1	2	3	4	5	6	7
Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında çok az bilgi sahibi olduğunuz biri ile							
Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında hiçbir şey bilmediğiniz biri ile							
Ailenizden biri ile							
Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında çok şey bildiğiniz biri ile							
Kişisel olarak tanıdığınız ve güvenmediğiniz biri ile							
Tanıdığınız ve size benzediğini düşündüğünüz biri ile							
Tanıdığınız, güvendiğiniz ve arkadaşınız olduğunu düşündüğünüz biri ile							
En iyi arkadaşınız, sırdaşınız ile							
Tanıdığınız ve gıpta (imrendiğiniz) ettiğiniz biri ile							
<i>Birlikte olduğunuz kişi ile ilgili olarak, aşağıdaki durumlardan her birinde ne kadar kıskançlık duyardınız/duydunuz?</i>	Hiç		Orta düzeyde			Çok	
	1	2	3	4	5	6	7
Bir başka sevgili bulduğunda							
Sizin cinsiyetinizden yalnız ve sevgili olabileceği biriyle yakın arkadaşlık kurduğunda							
Sizin cinsiyetinizden biriyle yakın bir arkadaşlık kurduğunda							
Yalnız ve sevgili olarak düşünebileceği kişilere arkadaşça yaklaştığında							
Tesadüfen tanıştığı birine beğenisini gösterdiğinde							
Çekici bir yabancıyı beğenisini göstererek süzdüğünde							
Bir film ya da televizyon yıldızını beğendiğini belirttiğinde							

1. Kıskanç biri olduğunuzu düşünür müsünüz? Evet Hayır.....

2. Sizce ne kadar kıskançsınız?

1 2 3 4 5 6 7
(hiç orta düzeyde çok)

II. KISKANÇLIK DURUMUNDA VERİLEN TEPKİLER

Yaşadığınız en güçlü kıskançlığı anımsayarak, aşağıda yer alan tepkileri ne ölçüde verdiğinizizi belirtiniz

	Hiç		Orta düzeyde			Çok	
	1	2	3	4	5	6	7
FİZİKSEL TEPKİLER							
Baş ağrısı							
Titreme							
Kusma							
Solunum yetersizliği							
Tansiyon yükselmesi							
Enerji artışı							
Uşüme							
Baygınlık							
Öğürme							
Kramp							
Kabus							
Kendini sinir krizi geçirecekmiş gibi hissetme							
Tükenmişlik							
Uyuşukluk							
Mide bulantısı							
El ve bacaklarda titreme							
Kalp atışında hızlanma							
Uykusuzluk							
Cinsel uyarılma							
DUYGUSAL TEPKİLER							
Öfke							
Kendini küçük düşmüş hissetme							
Kendine acıma							
Kafa karışıklığı							
Acı							
Sahiplenme							
Suçlama							
Dışlanmışlık duygusu							
Aşağılık duygusu							
Engellenme							
Kaybetme korkusu							
Haset							
Kızgınlık							
Saldırganlık							
Tutku							
Hoşgörü							
Kaygı							
Depresyon							
Suçluluk							
Keder							
Çaresizlik							
Savunmasızlık							
Heyecan							
Duygusal tükenmişlik							
BİLİŞSEL TEPKİLER							
"Bunu bana nasıl yaparsın?"							
"Herkes bana gülecek"							
"Belki de beni hiç sevmedin ve şimdi de sevmiyorsun"							
"Bana yalan söyledin"							
"Nerede hata yaptım?"							
"Birşeyler döndüğünü biliyordum"							
"Nasıl oldu da bir şeyler döndüğünü anlamadım?"							
"Ben sana hiçbir zaman böyle korkunç bir şey yapmazdım"							
"Bu iş burada biter"							
"Bende eksik olup da onda aradığın şey nedir?"							
"Keşke çekici, zeki ve seksi biri olsaydım"							
"Beni terkedersen ölüürüm"							
"Bana böyle davranmaya nasıl cüret edersin?"							
"Umarım ölürsün (ya da o ölür)"							
"Böyle bir acıya dayanmam"							
"Keşke ölseydim"							

III. KISKANÇLIĞLA BAŞETME YOLLARI

Kıskançlıkla nasıl başettiniz/başedersiniz?

	Hiç		Ara Sıra			Her zaman	
	1	2	3	4	5	6	7
Akılcı tartışma yoluyla							
Bağırarak							
Ağlayarak							
Fiziksel şiddet yoluyla							
Sessiz ve gizlice acı çekerek							
Olayın komik yanlarını görmeye çalışarak							
Kabullenerek							
İğneleyerek							
Bu durumu, olaydaki rolümün ne olduğunu ve kaybetmekten korktuğum şeyin ne olduğunu düşünme fırsatı olarak değerlendirerek							
Sorundan kaçınarak							
Soğuk savaşa girerek							
Bir şeyler fırlatarak							
Görmezden gelerek							
Onu kıskandırıp öç alarak							
Onu terk ederek							
Sessiz ve görünür bir şekilde acı çekerek							
İşi şakaya vurarak							

IV. KISKANÇLIĞIN OLUMLU VE OLUMSUZ ETKİLERİ

Aşağıdaki ifadelere ne kadar katıldığınızı belirtiniz...

Kıskançlık;

OLUMLU ETKİLERİ

	Kesinlikle hayır		Belirli bir düzeyde			Kesinlikle evet	
	1	2	3	4	5	6	7
a) Aşkın göstergelerinden biridir							
b) Bağlılığı artırmaya yarayan bir araçtır							
c) Tekdüze ilişkilere heyecan katar							
d) Her iki tarafa da diğerini garantide olarak algılamamayı öğretir							
e) Karşı tarafın daha çekici olarak algılanmasını sağlar							
f) Yaşamı daha ilginç kılar							
g) İlişkiyi daha uzun kılar							
h) Bireyin ilişkisini gözden geçirmesini sağlar							

OLUMSUZ ETKİLERİ

a) Terkedilmeye yol açar							
b) Fiziksel ve duygusal sıkıntıya yol açar							
c) Şiddetle sonuçlanabilir							
d) İlişkide gerginlik yaşanmasına yol açar							
e) Çok daha iyi bir şekilde geçirilebilecek olan zamanın boşa harcanmasıdır							
f) Her iki tarafın özgürlüğünü kısıtlar							
g) Düşünceleri tıkar ve duyguları çarpıtır							

V. KISKANÇLIĞIN NEDENLERİ

Aşağıda kıskançlığın nedenlerine ilişkin görüşler belirtilmiştir, bunlara ne kadar katıldığınızı belirtiniz...

Kıskançlık;

	Kesinlikle hayır		Belirli bir düzeyde			Kesinlikle evet	
	1	2	3	4	5	6	7
Aşka eşlik eden normal bir tepkidir							
Kişisel güvensizliğin bir sonucudur							
Dışlanmışlık ve terkedilmişlik duygularının sonucudur							
İlişki içindeki güçsüzlüğün sonucudur							
Kaybetme korkusunun sonucudur							
Kaybeden taraf olmaktan korkmanın sonucudur							
Kontrolü kaybetme korkusunun sonucudur							
Onun sevgisini kaybetmenin verdiği keder ve acıya verilen bir tepkidir							
Bir aşk ilişkisine yönelik tehdide verilen dürtüsel bir tepkidir							
Bireyin aldatmaya yönelik kendi isteklerinin bir sonucudur							
Bir kadın ya da erkek olarak kendini yetersiz hissetmenin bir sonucudur							
Çocuklukta yaşanan bir yoksunluğun ya da terkedilmişliğin bir sonucudur							
Başkaları tarafından yetersiz olarak değerlendirilme korkusunun bir sonucudur							
Birlikte olduğunuz kişi bir başkasından hoşlandığında ya da bir ilişkisi olduğunda hissettiğiniz suçluluk duygusunun sonucudur, büyük olasılıkla onu savunursunuz, çünkü bu sorunun sizden kaynaklandığını, bunu hakettiğinizi düşünürsünüz							
Bir başkasının başarısını ya da üstünlüğünü çekememenin sonucudur							
Yakın ilişkinizin özeline yönelik bir tehlikenin varlığını hissetmenin sonucudur (cinsellik, sırlar ve diğerleri)							

EK5: ETİK KURUL ONAY RAPORU

Altunizade Mah. Haluk Türksoy Sk. No:14, 34662 Üsküdar / İstanbul / Türkiye
Tel: +90 216 400 22 22 Faks: +90 216 474 12 56

info@uskudar.edu.tr

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

SAYI: B.08.6.YÖK.2.ÜS.0.05.0.06 /2018/475

23/03/2018

Yrd.Doç.Dr.Birim SUNGU TALU
(Selma Büşra EKEN)

Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 23/03/2018 tarihinde yapılan 03 No.lu toplantısında **“Romantik Kıskaçlığın Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Çocukluk Travmaları İle İlişkisi”** adlı araştırma projenizin etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Cumhuri TAŞ'.

Doç. Dr. Cumhuri TAŞ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik
Kurulu Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

1. Adı Soyadı: Selma Büşra EKEN

2.Doğum Tarihi: 27.11.1992

3.Ünvanı: Psikolog

4.Öğrenim Durumu

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Psikoloji	İstanbul Aydın Üniversitesi	2012-2016
Yüksek Lisans	Klinik Psikoloji	Üsküdar Üniversitesi	2016-2018

5. Aldığı Eğitimler

Body Language for Effective Communication, İlhan Doğan (RİCCON Akademi)

Pedagojik Formasyon (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Çocuklar İçin Bilişsel Davranışçı Terapi Eğitimi, Yrd Doç. Dr. Nevin Dölek (Aktüel Psikolojik Araştırma Merkezi)

İlk Yardım Ve TSSB Eğitimi (Kim Psikoloji)

International Society of Schema Therapy, Dr. Alp Karaosmanoğlu (PSİKONET)

Cinsel Terapi Eğitimi, Dr. Cem Keçe (ÇİSED)

6. Çalıştığı Kurumlar

İnsan Kaynakları Asistanı (Yarı zamanlı) De Facto 09/2015 – 11/2015

Psikolog (Stajyer) Bakırköy Dr. Sadri Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi 02/2015 – 05/2015

Psikolog (Stajyer) Üsküdar Kadın Konuk Evi 09/2014 – 06/2015

Psikolog(Stajyer) Eyüp Sosyal Hizmetler Merkezi 09/2014 – 01/2015

Psikolog (Stajyer) Üsküdar Çocuk Eğitim Merkezi 06/2014 – 09/2014